

ERIKOISOSAAJASTA MONIOSAAJAKSI
AMK -opintopolun kartoitus puhevammaisten tulkeille

Kirsi-Marja Mäki
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielialan tulkkitoiminnan
koulutusohjelma
Viittomakielen tulkki (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Mäki, Kirsi-Marja. ERIKOISOSAAJASTA MONIOSAAJAKSI. AMK -opintopolun kartoitus puhevammaisten tulkeille. Syksy 2014, 128 s., 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, Viittomakielentulkki (YAMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa puhevammaisten tulkkien lisä- ja täydennyskoulutuksen tarvetta ja myös halukkuutta suorittaa ammattikorkeakoulututkinto puhevammaisille tulkkauksesta. Lisäksi opinnäytetyö pyrki löytämään vastauksia siihen, millainen opintopolun suoritusmuoto olisi paras sekä millaista Diakonia-ammattikorkeakoulun tarjoamaa tietoa ja taitoa puhevammaisten tulkit tarvitsevat työkentällä tällä hetkellä.

Puhevammaisten tulkkien ajatuksia ja toiveita kartoitettiin laadullisessa työssä Webropol -kyselyn avulla. Kysely toteutettiin lokakuussa 2014, jolloin se lähetettiin 32 puhevammaisten tulkille Lounais-Suomen alueella. Kyselyyn vastasi yhteensä 20 puhevammaisten tulkkiä.

Tutkimustuloksena havaittiin puhevammaisten tulkkien olevan halukkaita itsensä jatkuvaan kehittämiseen ja kouluttautumiseen. Saatujen vastausten perusteella voitiin todeta monimuoto-opintojen palvelevan kentällä työskenteleviä puhevammaisten tulkkeja parhaiten. Monimuoto-opinnoilla tulkki voisi suorittaa yksittäisiä opintokokonaisuuksia tai edetä erikoisammattitutkinnosta opintopolun kautta Tulkki AMK:n pätevyyteen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että työkentällä puhevammaisten tulkit kokivat keskeisimmiksi Diakin opintokokonaisuuksista Asiakasryhmät ja kommunikaation sekä Tulkkauksen puhetta tukevilla ja korvaavilla menetelmillä. Tulkit kokivat itselleen tärkeimmäksi lisä- ja täydennyskoulutukseksi uusiin laitteisiin ja menetelmiin tutustumisen tietotekniikan nopean kehittymisen myötä.

Avainsanat: puhevammaisten tulkki, puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, tulkkauspalvelu, Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto, Tulkki AMK

ABSTRACT

Mäki, Kirsi-Marja. From specialized experts to multiply skilled experts.

Developing a learning part for speech interpreters at Diaconia University of Applied Sciences (Diak).

Autumn 2014, 128 pages, 4 appendices. Diaconia University of Applied Sciences, Master's Degree Programme in Sign Language Interpreting Master of Humanities.

The objective of this study was to survey speech interpreters' need for and interest in continuing and further education, and their willingness to pursue a Bachelor's Degree in Humanities (Interpreter BH). This study attempts to find and recommend suitable methods for the learning path, and to explore what kind of knowledge and know-how the speech interpreters working in the field currently need.

The speech interpreters' needs and interests were explored by a Webropol survey, which was conducted in October 2014. The questionnaire was sent to 32 speech interpreters in the South-West of Finland, out of whom 20 answered the questionnaire.

The study shows that the speech interpreters are interested in continuous education and development. Based on the answers, blended learning methods would best suit to the needs of the speech interpreters working in the field. Courses offered using blended learning methods would allow the speech interpreters to take separate study modules or proceed from the Specialist Qualification in People with Speech Defects to a Bachelor's Degree in Humanities (Interpreter BH). Moreover, the study shows that the speech interpreters considered the courses on 'Customer groups and communication' and 'Interpreting by augmentative and alternative communication' to be the most relevant for them in the curriculum of Diak. Due to the fast technological development, they perceived that familiarizing with and learning to use the newest technological devices and methods used in speech interpretation is the most important domain of further and continuing education.

Key words: Speech interpreter, augmentative and alternative communication, sign language interpreting services, Specialist Qualification in People with Speech Defects, Bachelor of Humanities (Interpreter BH)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TULKKAUSPALVELUT PUHEVAMMAISILLE	9
2.1 Tulkkauspalvelun lakiperusta	9
2.1.1 Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta	9
2.1.2 Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta	11
2.1.3 Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetun lain 4§:n muuttamisesta	12
2.2 Tulkkauspalvelun järjestäminen Suomessa	12
2.2.1 Tulkkauspalvelun hakeminen	13
2.2.2 Tulkkauspalvelun tilaaminen ja välittäminen	15
2.2.3 Tulkkauspalvelun laskutus	15
2.3 Palveluntuottajat ja asiakaskuvaus	16
2.3.1 Kelan puhevammaisten tulkkauspalvelun tuottajat	17
2.3.2 Puhevammaisten tulkkauksen asiakaskuvaus	18
2.3.3 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio	20
2.3.4 Kuntoutuksen ja tulkkauksen kautta elämänlaatuun	21
3 PUHEVAMMAISTEN TULKIN AMMATILLISUUS	23
3.1 Ammattitaidon kuvaus ja ammattisäännöstö	23
3.2 Ammattialan ja toimintaympäristön kuvaus	25
4 PUHEVAMMAISTEN TULKKIEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ JA TUTKINNOT SUOMESSA	26
4.1 Tutkintojen viitekehykset	26
4.2 Tason 5 koulutus: erikoisammattitutkinto	27
4.3 Tason 6 koulutus: alempi ammattikorkeakoulututkinto	30
4.4 Opintopolku ja opiskelijan aiemmin suorittamat opinnot	31
4.4.1 Taso 5: henkilökohtaistaminen	32
4.4.2 Taso 6: aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	34
4.5 Avoin ammattikorkeakouluopetus	35

5 PUHEVAMMAISTEN TULKIN KOULUTUS	37
5.1 AAC –työntekijästä puhevammaisten tulkiksi	37
5.2 Puhevammaisten tulkin tutkinnon perusteet	38
5.2.1 Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen	38
5.2.2 Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus	38
5.2.3 Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö	39
5.2.4 Yrittäjyys	39
5.2.5 Taso 5: vaadittava ammattitaito ja arvioinnin kohteet	40
5.3 Tulkki AMK	41
5.3.1 Opintojen rakenne ja eteneminen	41
5.3.2 Opetussuunnitelman sisältö	42
5.3.3 Tulkkausopinnot	42
5.3.4 Taso 6: vaadittava ammattitaito ja arvioinnin kohteet	43
6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	45
7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSPROSESSI	47
7.1 Laadullinen kehittävä työntutkimus	47
7.2 Kyselytutkimus ja kyselylomakkeen rakenne	48
7.3 Aineistonkeruu	49
7.4 Aineiston purku ja analysointi	51
8 TUTKIMUSTULOKSET	52
8.1 Puhevammaisten tulkkien taustatiedot ja opintohistoria	52
8.2 Mielipiteitä puhevammaisten tulkkien opintopolun järjestämisestä	54
8.3 Puhevammaisten tulkkien työkentällä tarvitsema tieto ja taito	55
8.4 Puhevammaisten tulkkien huomioita opetussuunnitelman opintokokonaisuuksista	57
8.5 Osaamisen tarpeet ja opintopolun järjestäminen	58
8.6 Vastaajien ehdotuksia Tulkki AMK -tutkinnon suorittamiseen	60
9 POHDINTA	63
9.1 Pohdintaa opintopolun toteuttamisesta	63
9.2 Pohdintaa luotettavuudesta ja eettisyydestä	66
9.3 Opinnäytetyöprosessin pohdintaa	67

10 JOHTOPÄÄTÖKSET	69
LÄHTEET	71
LIITE 1: Näyttötutkinnon perusteet. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto 2010	77
LIITE 2: Viittomakielentulkin koulutusohjelman opetussuunnitelma 2011	94
LIITE 3: Kansallinen vaativuustaso	121
LIITE 4: Kysely puhevammaisten tulkeille	122

1 JOHDANTO

Puhevammaisten parissa tehtävässä tulkkaustoiminnassa on tällä hetkellä työkentällä koulutukseltaan AAC-ohjaajia sekä puhevammaisten tulkkeja, jotka ovat suorittaneet tulkin erikoisammattitutkinnon, EAT-tutkinnon. Ensimmäiset ammattikorkeakoulutasoiset tulkit, jotka voivat toimia puhevammaisten tulkkeina, valmistuvat Diakonia-ammattikorkeakoulusta Diakista keväällä 2015. Koska työelämä ja sen vaateet sekä koulutus uudistuvat ja kehittyvät jatkuvasti, myös työntekijöiden on päivitettävä omaa osaamistaan. Koulutuksen päivittäminen on yksi tapa syventää omaa osaamistaan. Puhevammaisten tulkkien lisäkoulutus, suuntautuu tällä hetkellä eri asiakasryhmien tuntemuksen syventämiseen sekä erilaisten kommunikaatiomenetelmien ja apuvälineiden hallintaan. Tämänkaltaista kurssimuotoista koulutusta tarjoavat monet järjestöt ja säätiöt, kuten esimerkiksi Kehitysvammaliitto, Avainsäätiö sekä Ruskeasuon oppimis- ja ohjauskeskus. Korkeampaan tutkintoon johtavaa opintopolkua ei ole vielä tällä hetkellä luotu. Todennäköistä on, että tulevaisuudessa työkentällä toimivilla tulkeilla on tarvetta ja halukkuutta päivittää oma tutkintonsa seuraavalle tasolle eli korkeakoulututkinnoksi tai suorittaa joitakin tutkinnon osia elinikäisen oppimisen hengessä.

Tässä opinnäytetyössä pyrin kartoittamaan kyselytutkimuksella Lounais-Suomen alueen puhevammaisten tulkeilta heidän ajatuksiaan ja toiveitaan mahdollisesta opintopolusta. Diakin tulkkikoulutus sijaitsee fyysisesti Turussa, jolloin kyselyn kohderyhmä on valittu lähialueelta. Saatujen tutkimustulosten valossa voitaisiin alustavasti suunnitella lähialueiden tulkeille mahdollisuutta pilottikoulutukseen ja siitä saatujen onnistumisien ja korjausehdotusten perusteella muokata koulutusta valtakunnallisesti tarjottavaksi. Aluksi kyselyssä kartoitetaan puhevammaisten tulkkien halukkuutta koulutukseen. Mikäli koulutuksen hakijamäärä jää pieneksi, ei koulutuskokonaisuutta voida järjestää. Koulutus on tarkoitus toteuttaa Diakin perusopetusryhmän kanssa siten, että aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan AHOT-prosessissa.

Opinnäytetyön luvussa kaksi on käsitelty puhevammaisten tulkkauspalveluun liittyvää lakiperustaa ja järjestämistapaa sekä kuvattu puhevammaisten tulkkien asiakaskuntaa. Tulkkauspalveluun liittyvä työn kirjallinen osuus painottuu Kelan hallinnoiman tulkkauspalvelun tuottamiseen, koska se on dokumentoitua ja valtakunnallisesti toteutettua palvelua lain nojalla. Opinnäytetyön ulkopuolelle on rajattu kolmannen tahon tulkkaustilaukset sekä kuntien toteuttamat opiskelutulkkaukset.

Luvussa kolme kuvataan puhevammaisten tulkkien ammatillisuutta ja siihen liittyvää toimintaympäristöä. Puhevammaisten tulkkien suomalaista koulutusjärjestelmää ja tutkintoja käsitellään luvussa neljä. Lisäksi avataan viitekehyksellisiä tasoja ja aikaisempien opintojen huomioimiseen liittyviä periaatteita. Puhevammaisten tulkkien koulutusta käsitellään luvussa viisi, jossa on huomioitu AAC-työntekijän koulutus, erikoisammattitutkinnon suorittaneen tulkin näyttötutkintoon valmistava koulutus sekä Tulkki AMK:n Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus. Opinnäytetyössä käytetään nimitystä AAC -työntekijä sekä Kansaneläkelaitoksen käyttämää termiä AAC -ohjaaja. Nämä eri termit kuvastavat samaa puhevammaisten tulkin ammattinimikettä.

Luvussa kuusi esitellään tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset, jonka jälkeen luvussa seitsemän käydään läpi opinnäytetyön tutkimusprosessia. Tutkimusprosessista saatuja tuloksia analysoidaan luvussa kahdeksan ja tutkimuksen pohdintaa sekä johtopäätöksiä käsitellään työn lopussa.

2 TULKKAUSPALVELUT PUHEVAMMAISILLE

”Kansaneläkelaitoksen Kelan mukaan (13.3.2013) Kuulovammaisten, kuulonäkövammaisten ja puhevammaisten henkilöiden tulkkauspalveluiden järjestämisvelvollisuus siirtyi kunnilta Kelalle 1.9.2010” (Kansaneläkelaitos 2014a).

Kela on keskittänyt vammaisten tulkkauspalvelun välityskeskityksen eli Vatun Turkuun. Vatun asiantuntijayksikössä tehdään keskitetysti tulkkauspalveluihin liittyvää ratkaisutyötä. Lisäksi Vatu antaa neuvoa ja ohjaa tulkkauspalvelun asiakkaita, palveluntuottajia sekä muita yhteistyötahoja. (Kansaneläkelaitos 2014a.)

Tässä luvussa käsitellään tulkkauspalvelun lakiperustaa, jonka mukaisesti Kela toteuttaa tulkkauspalvelua, sekä siihen liittyvät tulkkauspalvelun prosessikuvaukset. Lisäksi luvussa kuvataan tulkkauspalvelun palveluntuottajat ja asiakkaat.

2.1 Tulkkauspalvelun lakiperusta

Tulkkauspalvelun lakiperusta koostuu hallituksen eduskunnalle ehdottamista laeista, jotka koskevat vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua: Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta, Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta sekä Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4§:n muuttamisesta. (Hallituksen esitys 2009/220.)

2.1.1 Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelulaki edistää vammaisen henkilön mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Tässä laissa säädetään Kansaneläkelaitoksen järjestämän tulkkauspalvelun toteuttaminen Suomessa asuvalle vammaiselle henkilölle. Tulkkauspalvelua järjestetään hen-

kilölle, joka ei saa riittävää ja hänelle sopivaa tulkkauspalvelua muun lain nojalla. Tulkkauspalvelu voi sisältää viittomakielen tulkkausta tai tulkkausta puhetta tukevilla tai korvaavilla menetelmillä. Tulkkausmuotoina voivat olla kahden kielen välinen tulkkaus, kielensisäinen tulkkaus tai etätulkkaus. (Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133.)

Kuulovammaisella, kuulonäkövammaisella sekä puhevammaisella henkilöllä on oikeus tulkkauspalveluun, mikäli hän pystyy ilmaisemaan omaa tahtoaan tulkkauksen avulla. Vaatimuksena on myös jonkin toimivan kommunikointikeinon hallinta. Henkilö voi tarvita tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen ja virkistykseen. Kuulo- ja puhevammaisella henkilöllä on käytössään vähintään 180 tulkkaustuntia kalenterivuoden aikana ja kuulonäkövammaisella henkilöllä vähintään 360 tulkkaustuntia. Yksilöllisistä tarpeista riippuen, henkilön on mahdollista saada lisää tulkkaustunteja. (Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133.)

Henkilön on mahdollista saada tulkkauspalvelua myös opintoihinsa, mikäli opiskelun tavoitteena on saada tutkinto tai ammatti sekä edesauttaa pääsemistä ammatilliseen opiskeluun tai työhön. Tulkkauspalvelu tukee osaltaan myös henkilön pysymistä työelämässä ja siinä kehittymistä. (Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133.)

Henkilön yksilölliset tarpeet saattavat vaatia etätulkkauksen käyttöä, jonka järjestämisvelvollisuus on Kansaneläkelaitoksella. Kelan tehtävänä on toimittaa henkilölle tulkkaukseen tarvittavat välineet ja laitteet sekä huolehtia etäyhteyden käytöstä aiheutuvista kuluista. Kela vastaa myös etätulkkauslaitteiden käytön opetuksesta ja seurannasta. (Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133.)

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on tulkkauspalvelun kehittäminen ja Kelan vastuulla on tulkkauspalvelun järjestämiseen liittyvät asiat, kuten kustannusten korvaaminen. Kela voi hankkia tulkkauspalvelun alan palveluntuottajilta tai tuottaa sen itse. Tärkeintä on, että asiakkaiden yksilölliset tarpeet tulevat huomioitua ja palveluntuottaminen on kokonaistaloudellisesti edullisinta. Kuulo-,

kuulonäkö- ja puhevammaisille palvelun käyttäjille tulkkaus on maksutonta. (Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133.)

2.1.2 Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta

Kunnan sosiaalitoimen vastuulla on järjestää puhevammaisille henkilöille heidän vammaisuuden perusteella tarvitsemia palveluita ja lääkinnällisen kuntoutuksen palveluita. Lääkinnällisen kuntoutuksen palveluihin kuuluvat kuntoutussuunnitelman laatiminen ja apuvälinepalvelut, kuten kommunikoinnin apuvälineiden hankinta. Kunnan vastuulla on järjestää myös harkinnanvaraisia palveluita, kuten esimerkiksi sopeutumisvalmennuksena annettavaa kommunikoinnin opetusta ja -ohjausta. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 8-9.) Vammais palvelulainsäädännössä ei ole tarkemmin eritelty sopeutumisvalmennuksen sisältöä. Muun muassa kommunikoinnin opetus ja -ohjaus ovat määrärahasidonnaista palvelua. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Kunnan velvollisuutena on järjestää vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa kuljetuspalveluita, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasumismahdollisuudet. Näitä välttämättömiä palveluita järjestetään, mikäli henkilö ei kykene ilman niitä suoriutumaan arjen toiminnoista. Jos vaikeavammaisen riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon keinoin, ei kunnalla ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen tai henkilökohtaisen avun järjestämiseen. (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta 2010/134.)

Perusopetukseen liittyvä tulkkaus ei ole Kelan vastuulla perusopetuslain (1998/628) nojalla. Kunnan opetustoimen tehtävänä on järjestää oppilaalle maksutta hänen tarvitsemansa tulkkaus- ja avustajapalvelut. Tulkkauspalvelut pitävät sisällään viittomakielen tulkkauksen sekä tulkkauksen puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikointimenetelmillä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010.)

2.1.3 Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetun lain 4§:n muuttamisesta

Laissa sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetun lain 4§:n muuttamisesta eduskunta on antanut päätöksen sosiaalipalveluiden maksuttomuudesta. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (1987/380) mukaan henkilökohtainen apu sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat palvelun saajalle maksuttomia, mikäli hän ei saa niihin korvausta muun lain perusteella. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §: muuttamisesta 2010/135.)

2.2 Tulkkauksen järjestäminen Suomessa

Puhevammaisten tulkkipalvelu on sisällytetty vuonna 1988 tulkkilakiin, jolloin käyttäjäryhmä ja tarpeet alkoivat vähitellen selkiytymään. Tällöin tulkkipalvelun käsite laajeni koskemaan kuulovammaisten lisäksi myös puhevammaisia henkilöitä. Tulkkipalveluja koskeva kunnan erityinen järjestämisvelvollisuus astui voimaan 1.1.1994. (Topo ym. 2000, 7, 35.)

Vuonna 1991-1993 toteutettiin TULPPA -projekti vammaisten tulkkipalveluiden kehittämiseksi, jossa olivat mukana Kehitysvammaliitto ry, Aivohalvaus ja afasialiitto, Kuurojen liitto ja Suomen CP-liitto ry. Projektissa havaittiin muun muassa tarve lisätä tulkkipalveluun liittyvää tiedotusta sekä tarve ohjata tulkkipalveluun hakeutumista. Lisäksi havaittiin tulkin perehtymisen kunkin asiakkaan kommunikaatioon olevan työlästä, jolloin henkilölle toivottiin aina samaa tulkkia. (Topo ym. 2000, 36-38, 124.) Lisäksi CP-liitto toteutti Uudenmaan alueella PUHETUPA –kehittämishankkeen puhevammaisten tulkkipalvelun toimintamallin ja yhteistyöverkoston kehittämiseksi. Kehittämishanke toteutettiin vuosina 2004-2007. (Suomen CP-liitto ry 2007, 12.)

Kunnat järjestivät tulkkipalvelua vuosina 1994-2010. Suomen CP-liitto ry toteutti vuosina 2009-2011 Muuttuvat tulkkipalvelut –hankkeen, jossa tavoitteena oli eri

puhevammajärjestöjen kanssa koordinoida järjestöjen yhteistyötä ja edesauttaa tulkkaukspalvelujen siirtymäprosessia. (Saarinen 2011, 1.)

Tulkkipalvelun tarkoituksena on edistää puhevammaisten henkilöiden itsenäisiä toiminta- ja päätöksentekomahdollisuuksia. Palvelun siirtyminen Kelan vastuulle ja 1.9.2010 voimaan astunut lainsäädäntö ohjaavat puhevammaisten tulkkaukspalvelua. (Opas puhevammaisten tulkkaukspalvelusta 2010, 3.)

”Tulkkipalvelu perustuu arvoihin, joiden mukaan jokaisen ihmisen oikeus kommunikointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, vuorovaikutukseen sekä osallisuuden kokemiseen hyväksytään ja turvataan lailla” (Saarinen 2011, 8). Suomen perustuslaissa on määritelty puhevammaisen henkilön subjektiivinen oikeus tulkkaukspalveluun, jolloin hänellä on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua yhteiskunnassa. Asiakkaalla on itsemääräämisoikeus ja hän voi itse päättää, milloin ja missä hyödyntää tulkkipalveluita. (Opetushallitus 2011, 30.) Suomen vammaispolitiikassa on lisäksi sitouduttu noudattamaan kaikille avointa yhteiskuntaa, joka pitää sisällään julkisten palveluiden suunnittelun kaikille sopiviksi sekä esteettömyyden. Tulkkaukspalvelun järjestämisen avulla on mahdollista vähentää kommunikaatioon liittyviä esteitä, jolloin jokaisella on oikeus osallistua ja tuntea osallisuutta yhteiskunnassa. (Saarinen 2011, 9-10.)

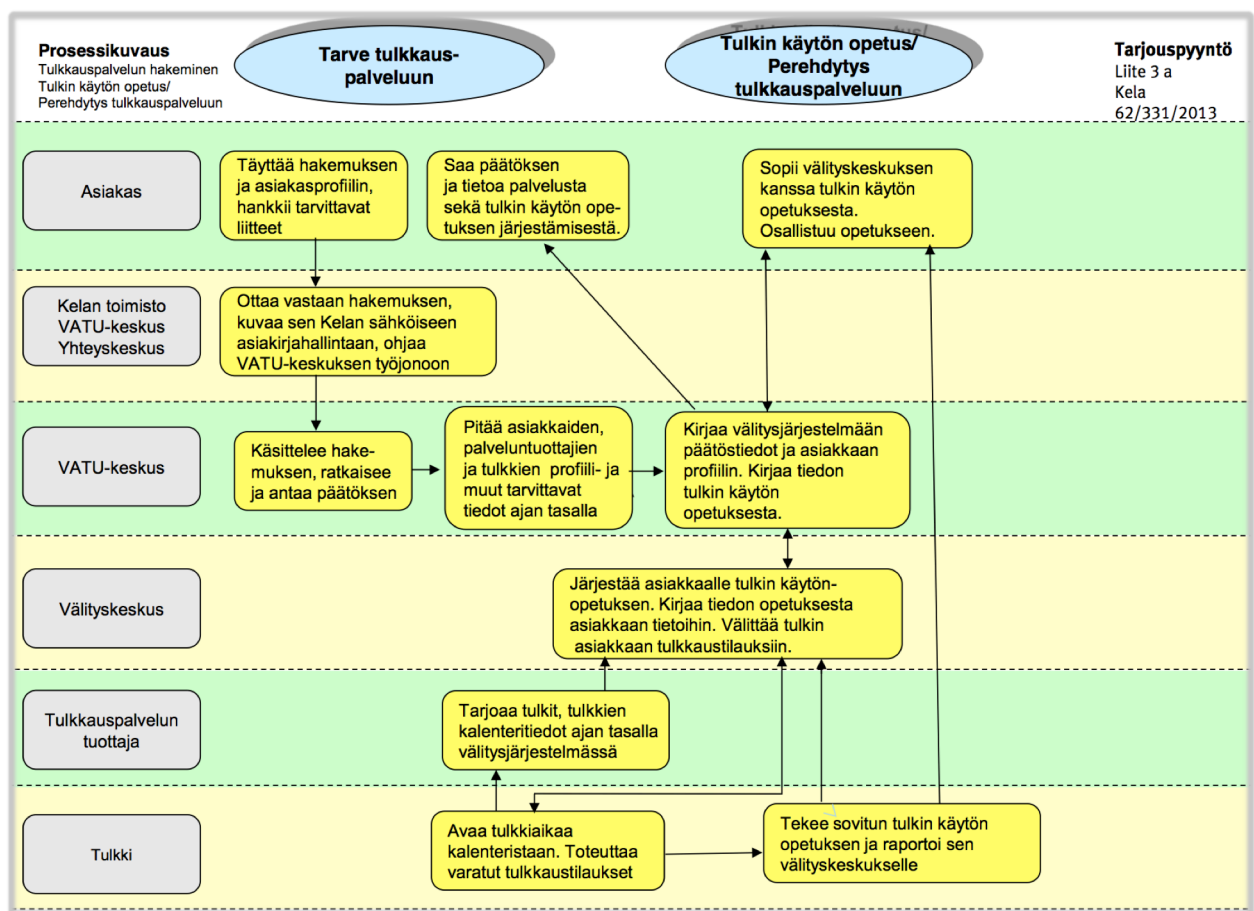
Seuraavassa alaluvussa selvennetään Kelan tulkkaukspalveluun liittyviä prosesseja. Näitä ovat tulkkaukspalvelun hakeminen, tulkkaukspalvelun tilaaminen ja välittäminen sekä tulkkaukspalvelun laskutus. (Kansaneläkelaitos 2013a-c, 1.)

2.2.1 Tulkkaukspalvelun hakeminen

Kuulovammainen, kuulonäkövammainen tai puhevammainen henkilö voi hakea kirjallisesti oikeutta Kelan järjestämään tulkkaukspalveluun. Palvelua haettaessa asiakkaan tulee toimittaa tulkkaukspalveluhakemuksen lisäksi siihen tarvittavat liitteet sekä asiakasprofiililomake. Tämän jälkeen vammaisten tulkkaukspalvelukeskus tekee päätöksen tulkkaukspalvelun myöntämisestä, kirjaa asiakastiedot välitysjärjestelmään sekä ilmoittaa hakijalle päätöksestä sekä oikeudesta tulkin

käytön perehdytykseen tai opetukseen. Kuviossa 1 on prosessikuvaus tulkkaukspalvelun hakemisesta. (Kansaneläkelaitos 2013a, 1.)

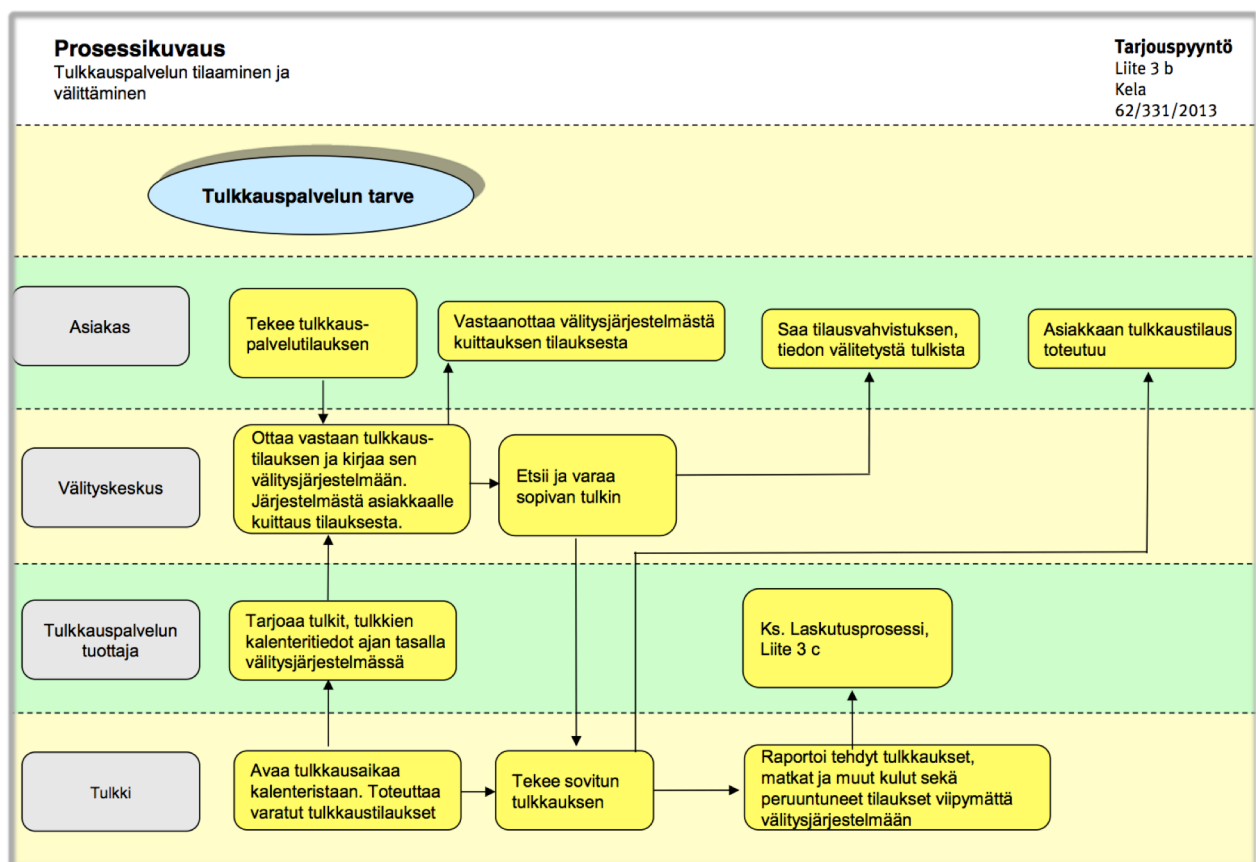
Tulkin käytön perehdytyksessä ja opetuksessa voivat olla mukana tulkin ja asiakkaan lisäksi myös asiakkaan lähiomainen, yhteyshenkilö tai avustaja. Perehdytyskäynnillä paikallaolijoiden kanssa käydään läpi Kelan lomakkeet, jotka pitävät sisällään muun muassa vammaisten tulkkaukspalvelun perehdytyslomakkeen, asiakasprofiilin ja henkilötiedot. (Kansaneläkelaitos 2013a, 1.)

KUVIO 1. Prosessikuvaus: tulkkaukspalvelun hakeminen, tulkin käytön opetus tai perehdytys tulkkaukspalveluun (Kansaneläkelaitos 2013a,1).

2.2.2 Tulkkauspalvelun tilaaminen ja välittäminen

Kuulovammainen, kuulonäkövammainen tai puhevammainen henkilö tekee tulkkitilauksen Kelan välityskeskukseen. Asiakas voi ottaa suoraan yhteyttä tulkkiin tai palveluntuottajaan mikäli terveyttä tai turvallisuutta koskeva kiireellinen tulkkauksen tarve syntyy välityskeskukseen palveluajan ulkopuolella. Välityskeskus kirjaa tilauksen ja välittää sen asiakkaan profiiliin mukaista palvelua tarjoavan palveluntuottajan vapaalle tulkkille. Kuviossa 2 on prosessikuvaus tulkkauspalvelun tilaamisesta ja välittämisestä. Tilaukset välitetään kilpailutusjärjestyksen mukaisesti. (Kansaneläkelaitos 2013b, 1.)

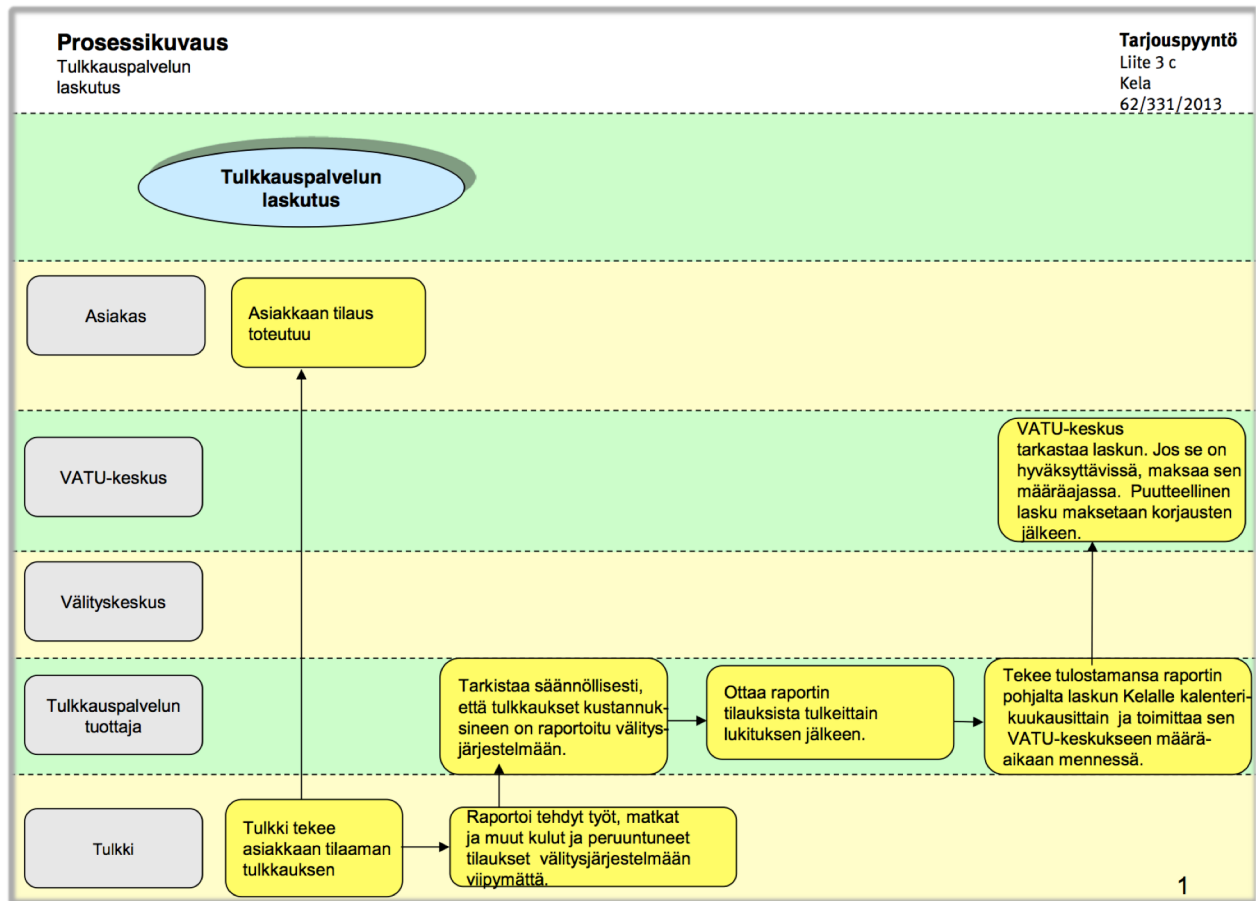

KUVIO 2. Prosessikuvaus: tulkkauspalvelun tilaaminen ja välittäminen (Kansaneläkelaitos 2013b, 1).

2.2.3 Tulkkauspalvelun laskutus

Tulkki raportoi tehdyt ja peruuntuneet tilaukset sekä niistä aiheutuneet kulut Kelan välitysjärjestelmään. Palveluntuottaja on vastuussa raportoinnin oikeellisuudesta ja toteuttamisesta määräaikaan mennessä. Tulkkauspalvelun tuottaja

toimittaa Kelalle laskun kerran kuukaudessa välitysjärjestelmästä saatavan raportin perusteella sekä toimittaa siihen tarvittavat liitteet. Kuviossa 3 on prosessikuvaus tulkkauspalvelun laskutuksesta. (Kansaneläkelaitos 2013c, 1.)

KUVIO 3. Prosessikuvaus: tulkkauspalvelun laskutus (Kansaneläkelaitos 2013c, 1).

2.3 Palveluntuottajat ja asiakaskuvaus

Suomen Puhevammaisten Tulkit ry:n säännöissä varsinaisiksi jäseniksi hyväksytään puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneet tai muun tämän alan koulutuksen omaavat. Suomen Puhevammaisten Tulkit ry:ssä oli 31.12.2013 108 varsinaista jäsentä ja 30 opiskelijajäsentä. (S. Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2014.)

Vammaisten tulkkauspalveluihin oikeutettuja puhevammaisia henkilöitä oli Suomessa 31.12.2013 1510 henkilöä. Heistä miehiä oli 914 henkilöä ja naisia 596 henkilöä. Enemmistö, 1006 henkilöä oli iältään 16-64-vuotiaita ja 354 henkilöä oli yli 65-vuotiaita. Eniten puhevammaisia oli Uudellamaalla ja toiseksi eniten Varsinais-Suomessa. Vähiten puhevammaisia oli Ahvenanmaalla (kaksi henkilöä). (Kansaneläkelaitos 2013d.)

2.3.1 Kelan puhevammaisten tulkkauspalvelun tuottajat

Kela järjesti vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluja koskevan tarjouskilpailun (62/331/2013) elokuussa 2013 (P. Pajula, henkilökohtainen tiedonanto 18.10.2013). Kela sai kokonaisuudessaan kuulovammaisten ja puhevammaisten tulkkauspalveluiden hankinnassa 106 tarjousta Etelä- ja Länsi-Suomen alueelta ja 33 tarjousta Itä- ja Pohjois-Suomen alueelta. Hankintapäätökset saivat lain voiman marraskuussa 2013. (S. Johansson, henkilökohtainen tiedonanto 3.12.2013, 2.)

Kela on tehnyt sopimuksen tulkkauspalveluiden tuottamisesta palveluntuottajien kanssa. Tämä sopimuskausi on 1.1.2014-31.12.2015. Lisäksi Kela on varannut option vuosille 2016 ja 2017, jolloin se voi hankkia tulkkauspalvelun sopimuskaudella voimassa olevien ehtojen mukaisesti. (P. Pajula, henkilökohtainen tiedonanto 18.10.2013.) Tulkkauspalvelut on jaoteltu Etelä- ja Länsi-Suomen kilpailutusalueeksi ja Itä- ja Pohjois-Suomen kilpailutusalueeksi. Puhevammaisten tulkkauspalvelua tuottaa Etelä- ja Länsi-Suomen kilpailutusalueella 51 palveluntuottajaa ja Itä- ja Pohjois-Suomen kilpailutusalueella 15 palveluntuottajaa. Kela on määritellyt eri tulkkaustuotteet ja laatinut tuottajien ilmoittamien hintojen perusteella tuotekohtaisen etusijajärjestyksen. (Kansaneläkelaitos 2014b.)

Palveluntuottajien ja Kelan välisessä sopimuksessa määritellään palvelun hankintaan ja tuottamiseen liittyvät yleiset edellytykset. Näitä ovat muun muassa palvelun tilaamiseen ja tuottamiseen liittyvät ehdot, palveluntuottajien henkilöstöön liittyvät ammattitaitovaatimukset, tulkkauspalvelun yhdenmukainen ja tasapuolinen järjestämisvelvollisuus. Sopimuksen kokonaistavoitteena on tuottaa

valtakunnallisesti yhdenmukaisesti toimivaa tulkkauspalvelua. (Kansaneläkelaitos 2013e, 1-2; S. Johansson, henkilökohtainen tiedonanto 3.12.2013, 4, 6.)

Palveluntuottaja ja Kela ovat sitoutuneet noudattamaan tietosuojaa koskevia lainmukaisia menettelytapoja. Näihin menettelytapoihin kuuluvat muun muassa henkilötietojen keräämiseen, tietojen luovuttamiseen, säilyttämiseen, suojaamiseen ja hävittämiseen liittyvät lait. Lisäksi palveluntuottajaa koskee laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (1999/621). Tähän sisältyvät 22 § asiakirjasalaisuus, 23 § vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto, 24 § salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat sekä 35 § rangaistussäännökset. (Kansaneläkelaitos 2013e, 7, 15; S. Johansson, henkilökohtainen tiedonanto 3.12.2013, 9.)

2.3.2 Puhevammaisten tulkkauksen asiakaskuvaus

”Puhevammaisuus liittyy yleensä johonkin neurologiseen tai muuhun sairauteen tai vammaan, joka voi olla synnynnäinen tai myöhemmin saatu” (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 4). Puhevammaisen henkilön puheen tuottaminen tai ymmärtäminen voi olla väliaikaisesti tai pysyvästi puutteellista. Esimerkiksi aivoverenkiertohäiriö voi olla yksi syy puhekyvyn menetyksen tai puheen ymmärtämisen vaikeuksien taustatekijöistä. Puhevammaisuuden taustalla olevat syyt ovat monimuotoisia. Puhevammaisilla henkilöillä voi olla samat taustatekijät, mutta he voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia kommunikatiivälineiden ja –kanavien suhteen. Tärkeintä on henkilön kommunikaation kuntouttaminen sekä puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käyttäminen. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 4.)

Puhevammaisten tulkkien asiakkaita ovat lapset, nuoret ja aikuiset ja he voivat olla esimerkiksi liikuntavammaisia, kehitysvammaisia tai autistisia henkilöitä. Asiakkaiden puheen kehitys voi olla viivästynyttä, tai heillä voi olla hankittu kielihäiriö tai jokin muu kehityksellinen kielihäiriö. Yleisemmin iäkkäät asiakkaat kuuluvat ryhmään, joilla on hankittu kielellinen vaurio. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 1.)

Osalla puhevammaisista henkilöistä on sellainen kielellinen häiriö, joka ei voi korjaantua puheterapian avulla. Tällöin kielellinen häiriö on osana toimintahäiriötä ja siihen liittyy myös muiden älyllisten ja sosiaalisten taitojen poikkeavuutta. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 2.)

Osalla puhevammaisista henkilöistä, puhetta korvaavien kommunikointijärjestelmien tarve johtuu motorisista vaurioista. Heillä saattaa olla usein lisäksi myös muita motorisia häiriöitä, jolloin he hyötyvät teknisten apuvälineiden käytöstä sekä muiden ihmisten avusta. Tähän ryhmään kuuluvat puhevammaiset asiakkaat ymmärtävät puhetta ja ympäristön tapahtumia sekä kykenevät ymmärtämään yhteiskunnan arvot ja normit. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 2.)

Puhevammaisista asiakkaista osa tarvitsee puhetta korvaavaa kommunikointijärjestelmää koko elämänsä ajan. Tällöin kielellinen ymmärtämiskyky ja motoriset valmiudet ratkaisevat puhevammaisen henkilön elämän muotoutumisen ja sen, miten he voivat saavuttaa erilaisia elämänlaatuun liittyviä asioita. Henkilön haasteellinen kommunikointi muiden ihmisten kanssa aiheuttaa haasteita myös muilla elämän osa-alueilla. Itsensä ilmaiseminen on tärkeää ja se liittyy olennaisena osana itsenäistymiseen, itsekunnioitukseen ja omanarvon tuntemiseen. Puhevammaisen henkilö kykenee pitämään itseään itsenäisenä ja tasa-arvoisena muihin nähden, pystyessään kertomaan ja ilmaisemaan omat mielipiteensä ja tunteensa. Oman elämän hallinta vähenee, mikäli ihminen kokee, ettei hän tule kuulluksi. Tästä seurauksena voi olla sosiaalisen yhteisön ulkopuolelle jääminen tai syrjäytyminen. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 2-3.)

”Suomessa on noin 50 000-65 000 ihmistä, jotka eivät pysty puhumaan tai joiden puhe on hyvin epäselvää” (Kehitysvammaliitto ry 2014). Heistä noin 30 000 tarvitsee kommunikoinnin apuvälineitä. Edellä mainitut luvut perustuvat puhevammajärjestöiltä ja keskussairaaloilta saatuihin tietoihin, mutta tarkkaa henkilö määrää ei tiedetä. Arvioidaan, että väestöstämme noin 0,9 prosentilla on puhevamma. (Kehitysvammaliitto ry 2014.)

2.3.3 Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio

Kirjainyhdistettä AAC käytetään puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiomenetelmistä. AAC on lyhenne termeistä Augmentative and Alternative Communication. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 20.)

Mikäli puhevammaisten henkilöiden puhe ei ole riittävä kommunikointiin, tarvitaan puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiokeinoja. Puhetta korvaavaa kommunikointijärjestelmää tarvitsevat puhevammaiset henkilöt ovat keskenään hyvin erilaisia. Puhevammainen henkilö saattaa tarvita puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiomenetelmiä vain hetkellisesti tai koko elämänsä ajan. Hetkellisestä tuesta ovat esimerkkinä lapset, joilla on kielellinen erityisvaikeus. Mikäli puhetta alkaa muodostua myöhemmin, jää korvaavan järjestelmän tarve vähitellen pois. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 1-2.)

Puhetta korvaavassa kommunikointitavassa ihminen kommunikoi suorassa vuorovaikutustilanteessa manuaalisilla, graafisilla tai kosketeltavilla menetelmillä. Myös morseaakkoset ja kirjoitus kuuluvat puhetta korvaaviin kommunikointimenetelmiin. Manuaalisiin menetelmiin kuuluvat muun muassa viittomat ja muut käsillä tehtävät merkit. Graafiset menetelmät muodostuvat pääsääntöisesti bliss-symboleista, PCS –kuvista tai piktogrammeista. Kosketeltavia menetelmiä ovat muun muassa muoviset tai puiset sanapalikat, joita käyttävät useimmiten näkövammaiset henkilöt. Puhetta tukevan kommunikoinnin tavoitteena on edistää ja täydentää puheilmaisua. (Loncke 2014, 1; Von Tetzchner & Martinsen 2001, 7-8.)

Puhevammaisen henkilön ilmaisutavan perusteella voidaan jakaa kommunikointi avusteiseen ja ei-avusteiseen kommunikointiin. Avusteisessa kommunikoinnissa kielellinen ilmaus on fyysisesti käyttäjästä erillään. Näitä voivat olla osoitustaulut, puhelaitteet, tietokoneet ja muut kommunikoinnin apuvälineet. Esimerkiksi graafisen merkin tai kuvan osoittaminen on avusteista kommunikaatiota. Ei-avusteisessa kommunikaatiossa puhevammainen henkilö käyttää menetelmää itse ja myös tuottaa kielelliset ilmaukset itse. Tästä esimerkkinä viit-

tomien tuottaminen tai silmänräpäytys kyllä/ei -kommunikaatio. (Loncke 2014, 4; Von Tetzchner & Martinsen 2001, 8.)

Kommunikointi voidaan jakaa edellä mainittujen lisäksi toisen avusta riippuvaan kommunikointiin sekä itsenäiseen kommunikointiin. Toisen avusta riippuvasta kommunikoinnista on kyse silloin, kun keskustelukumppani ei osaa tulkita puhevammaisen tuottamaa viestiä, kuten esimerkiksi viittomia tai kommunikaatio- taulun yksittäisiä graafisia merkkejä. Tällöin tarvitaan henkilö, joka auttaa viestin tulkkauksessa. Itsenäisessä kommunikaatiossa puhevammaisen henkilö kykenee tuottamaan viestin kokonaan itse. Tästä esimerkkinä puhelaitteet, jolloin viesti tulee kokonaisina lauseina. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 8.)

2.3.4 Kuntoutuksen ja tulkkauksen kautta elämänlaatuun

Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot kohentavat monesti puhevammaisen henkilön elämää. Näiden avulla puhevammaisen voi hallita elämänsä paremmin, kunnioittaa itseään, tuntea itsensä tasavertaiseksi muiden kanssa ja osallistua paremmin sosiaalisiin yhteiskunnan toimintoihin. Kommunikointikeinon oikealla valinnalla vaikutetaan parantavasti henkilön arkeen sekä saadaan hänet tuntemaan itsensä entistä kykenevämmäksi. Uuden kommunikointijärjestelmän oppiminen ja käyttöönotto tulee sovittaa yhteen kuntoutuksen kokonaisuuden kanssa, jossa suunnitellaan henkilölle muita tukitoimia, palveluita tai koulutusta. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 3.)

Viime vuosina on tullut käyttöön uusia kommunikointijärjestelmiä ja apuvälineitä, joista voi olla vaikea löytää kuvauksia ja arvioita. Valitun kommunikointijärjestelmän käyttö ja opetus pitää suunnitella yksilöllisesti puhevammaiselle henkilölle, jolloin huomioidaan käyttäjän tarpeet. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 4.)

Kommunikoinnin kuntoutusta aloitettaessa, on tärkeää huomioida puhevammaisen henkilön lähipiiri ja ympäristö. Jos henkilöllä on vaikeuksia puhumisessa tai puheen ymmärtämisessä, voidaan käyttää erilaisia kommunikointikeinoja,

jotka tukevat, korvaavat tai täydentävät puhetta. Kirjoittamisen lisäksi tavallisia keinoja ovat viittomat, eleet ja erilaiset kuvat. Niihin voi liittyä apuvälineitä kuten puhelaitteita, erilaisia kommunikointikansioita ja – tauluja ja tietokonepohjaisia kirjoitus- ja kommunikointiohjelmia. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 4.)

”Jokaisen puhevammaisen henkilön tulkkauspalvelun sisältö on yksilöllinen” (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 5). Tulkkausmuotoja ovat esimerkiksi kirjoitettujen viestien tulkkaminen puheeksi, puheen tulkkaminen kirjoitettuun muotoon, epäselvän puheen selventäminen ja kielestä toiseen kääntäminen esimerkiksi blisskielen kääntäminen puheeksi. Tulkkaukseen kuuluvat myös puhelimitse tapahtuvien vuorovaikutustilanteiden tulkkaminen asiakkaan ja toisen henkilön välillä sekä tekstien tai lomakkeiden sisällön selventäminen ja niiden täyttäminen asiakkaan kanssa. Puhevammaisen asiakas voi tuottaa viestejä monella eri tavalla. Näitä tapoja ovat muun muassa ilmeet ja eleet, sanat ja äänteet, sana- ja lauselistat, piirtäminen sekä viittomat tai sormiaakkoset. Puhevammaisten tulkin tehtävänä on tukea asiakkaan itseilmaisua ja kannustaa asiakasta vuorovaikutukseen ja aloitteellisuuteen. Lisäksi tulkki tukee asiakkaan erilaisten kommunikointikeinojen käyttöä, huolehtii tarvittavien apuvälineiden esillä olosta ja toimintakunnosta sekä avustaa tarvittaessa apuvälineiden käytössä. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 5.)

Kommunikaatiomenetelmän sopivuus puhevammaiselle voi usein määräytyä myös sen mukaan, miten henkilö oppii käyttämään uutta järjestelmää. Mikäli oppimisenäkökulmaa ei tarvitse ottaa huomioon uutta menetelmää opeteltaessa, voidaan miettiä järjestelmien muita hyviä puolia. Esimerkiksi viittomien suurin etu on se, että niitä voi käyttää kaikissa tilanteissa, joissa valoa riittää, eikä erillisiä lisäapuvälineitä tarvita. Aina ei silti tarvitse valita vain yhtä kommunikaatiokeinoa, vaan esimerkiksi graafiset merkit tai kuvat voivat täydentää viittomien käyttöä. Usein viittomia käyttävät puhevammaiset henkilöt hyödyntävät niitä henkilön kanssa, joka ymmärtää viittomia ja taas vaihtavat graafisiin merkkeihin tai kuviin kommunikoidessaan viittomataidottoman ihmisen kanssa. (Von Tetzchner & Martinsen 2001, 29-30.)

3 PUHEVAMMAISTEN TULKIN AMMATILLISUUS

Monissa ammattiopistoissa sekä sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksissa voi suorittaa puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkintoon johtavan valmistavan koulutuksen ja itse ammattitutkinnon, joka oikeuttaa toimimaan puhevammaisten tulkkina. Puhevammaisten tulkin koulutusohjelmassa keskitytään tulkkauspalveluun liittyvään lainsäädäntöön, alan eettisiin periaatteisiin sekä tulkkauspalvelun perusteisiin ja sen eri menetelmiin. Tulkin tehtävänä on huolehtia siitä, että asiakas tulee kuulluksi kaikissa tilanteissa ja asiakkaalla säilyy aloitteente-ko- ja itsemääräämisoikeus. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 8.)

Tässä luvussa käsitellään pääpiirteittäin puhevammaisten tulkin ammattitaitoon ja toimintaympäristöön liittyviä seikkoja sekä puhevammaisten tulkin etiikkaa.

3.1 Ammattitaidon kuvaus ja ammattisäännöstö

Puhevammaisten tulkin työ perustuu tulkkauspalvelun eettisiin periaatteisiin sekä sosiaali- ja terveysalan arvoihin. Tulkin työ vaatii tekijältään joustavuutta ja sopeutumiskykyä alati muuttuviin tilanteisiin. Puhevammaisten tulkki toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähipiirinsä kanssa. Tulkin on lisäksi tunnettava tulkkausalaa säätelevä lainsäädäntö ja palvelujärjestelmä. (Opetushallitus 2011, 31.)

Tulkki noudattaa vaitiolovelvollisuutta tulkkauspalvelutehtävän aikana sekä sen ulkopuolella. Toimiessaan puhevammaisten tulkkina, henkilön on allekirjoitettava Kelan tulkkauspalveluun liittyvä vaitiolositoumus, jonka rikkominen on rangaistava teko. Lisäksi puhevammaisten tulkin tulee olla tietoinen muun muassa viranomaisen toiminnan julkisuudesta koskevasta laista. Salassapitovelvollisuuden lisäksi puhevammaisten tulkin ammattisäännöstöön kuuluu 11 muuta eettistä sääntöä, jotka on listattu alla. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1999/621; Suomen Puhevammaisten Tulkit ry 2014.)

- *Tulkilla on salassapitovelvollisuus.*
- *Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.*
- *Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.*
- *Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä.*
- *Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa.*
- *Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.*
- *Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.*
- *Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkkaustehtäviä.*
- *Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.*
- *Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkkausta tulkkaustilanteessa.*
- *Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.*
- *Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.*

(Suomen Puhevammaisten Tulkit ry 2014).

Toukokuussa 2013 julkistettiin Asioimistulkin ammattisäännöstö, jonka hyväksyivät muun muassa Suomen Puhevammaisten Tulkit ry, Suomen Viittomakielien Tulkit ry ja Kuurojen Liitto ry. Puhevammaisten tulkin ammattisäännöstö julkistettiin elokuussa 2014 ja se perustuu asioimistulkin ammattisäännöstöön. (Suomen Puhevammaisten Tulkit ry 2014.) Cromnowin (2012) mukaan puhevammaisten tulkin pitää sisäistää ammattisäännöstö, jotta hän kykenee käytännössä toimimaan tulkkaustilanteissa eettisiä periaatteita noudattaen. Puhevammaisten tulkin on kohdattava ja huomioitava asiakkaat ja heidän tarpeensa yksilöllisesti. (Cromnow 2012, 10-12.)

Tulkin tulee tiedostaa työssään puhevammaisen aiheuttaman kommunikaatiota haittaavan häiriön taustat sekä käytettävä työssään puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja. On tärkeää ymmärtää asiakkaan oikeus kommunikointiin sekä huomioida kommunikoinnin tarpeet ja mahdollisuudet. Tulkin tehtävänä on toimia tulkkauspalveluverkostossa ja puhevammaisten yhteisössä ohjaavana ja tukevana henkilönä, jolloin sosiaaliset vuorovaikutustaidot sekä hyvä suullinen ja kirjallinen ilmaisutaito ovat eduksi. Puhevammaisten tulkin on tärkeää arvioida työtään kriittisesti, mikä vaatii myös jatkuvaa itsearviointia. Tällöin tulkilla on mahdollisuus kehittää työnsä laatua ja työtapoja. (Opetushallitus 2011, 31.)

3.2 Ammattialan ja toimintaympäristön kuvaus

Puhevammaisten tulkkien työ on erityistä asiantuntemusta vaativaa työtä. Tulkit tulksaavat puhevammaisen henkilön viestejä toiselle osapuolelle sekä selventävät tarvittaessa puhevammaiselle itselleen tarkoitettuja viestejä puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikointimenetelmillä. Tarvittaessa puhevammaisten tulkit voivat ohjata asiakkaan lähipiiriä kommunikoinnin erityispiirteissä. (Opetushallitus 2011, 30; Cromnow 2012,1-2.)

Tulkin ei ole tarkoitus kuntouttaa puhevammaista asiakastaan, vaan auttaa kommunikoimaan arkielämän vuorovaikutustilanteissa. Puhevammaisen asiakkaan kommunikointikeinoa mietitään yhdessä puheterapeutin ja muiden kuntoutuksen asiantuntijoiden kanssa. Mikäli asiakas tarvitsee avustajapalveluita tulkkauspalvelun lisäksi, ei puhevammaisten tulkki korvaa edellä mainittua avustajapalvelua. (Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta 2010, 8.)

Puhevammaisten tulkin työhön sisältyvät seuraavat tehtävät: (Suomen Puhevammaisten Tulkit ry 2014.)

- epäselvän puheen välitön selventäminen
 - kääntäminen kielestä toiseen, esimerkiksi blisskielestä puhuttuun kieleen
 - asiakkaan kirjoittaman viestin ääneen lukeminen
 - asiakkaan aakkostaululla tuottaman viestin tulkkaminen, sana- tai lauselistoilla tuotetun viestin tulkkaminen
 - kuvilla tai symboleilla tuotetun viestin tulkkaminen
 - tukiviittomilla tuotetun viestin tulkkaminen
 - asiakkaan tuottaman viestin kirjoittaminen
 - kirjoitetun viestin selventäminen asiakkaalle
 - keskustelukumppanin tuottaman viestin tulkkaminen asiakkaalle, käyttäen hänen kommunikointikeinoaan
 - asiakkaan henkilökohtaisen symbolikirjaston tai muun kommunikointimateriaalin tai -laitteen vähäinen päivittäminen, siltä osin kun se liittyy tulkkauksilanteeseen
- (Suomen Puhevammaisten Tulkit ry 2014).

Puhevammaisen tulkki voi toimia Kelan palveluntuottajana tai muiden tahojen tilaamana. Näitä voivat olla esimerkiksi oppilaitokset ja koulut, oikeuslaitos tai yksityiset yhdistykset. (Opetushallitus 2011, 30.)

4 PUHEVAMMAISTEN TULKKIEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ JA TUTKINNOT SUOMESSA

Laissa ammatillisesta koulutuksesta on tavoitteena ammatillisen osaamisen parantaminen, työelämän kehittäminen ja työllisyyden edistäminen. Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on suorittaa perustutkinto. Opiskeluvalmiuksien vahvistamiseksi, voidaan ammatillisessa koulutuksessa järjestää myös valmentavaa opetusta ja ohjausta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998/630.)

Laissa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on tavoitteena muun muassa ylläpitää ja kohottaa aikuisten ammatillista osaamista, kehittää työelämää sekä tukea elinikäistä oppimista. Tämä laki sisältää näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja sekä muuta ammatillista lisäkoulutusta, joissa huomioidaan erityisesti työelämän tarpeet. Tässä laissa tarkoitettua ammatillista lisäkoulutusta voidaan järjestää ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. (Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 1998/631.)

Verrattaessa puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkintoa AMK-tasoisien tulkien opetussuunnitelmaan ja tutkintoon, on havaittavissa määrällisiä ja laadullisia eroja. Tämä on luonnollista, koska näyttötutkintona suoritettava erikoisammattitutkinto kuuluu National Qualificational Framework NQF:n koulutustasoluokituksessa tason 5 tutkintoihin ja alempi AMK -tutkinto tason 6 tutkintoihin.

4.1 Tutkintojen viitekehykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt Opetushallituksen koordinaatiopisteeksi, jolle kuuluu vastuu tutkintojen viitekehyksien laatimisesta. Opetushallitus tukee ja ohjaa kansallisen ja eurooppalaisen tutkintojärjestelmän tutkintojen viitekehyksen välisiä suhteita sekä tekee yhteistyötä näiden viranomaisten kanssa. (Opetushallitus 2014.) Helmikuussa 2008 hyväksyttiin virallisesti European

Qualifications Framework EQF, jonka tarkoitus on edistää elinikäistä oppimista. EQF-suosituksen mukaan eri maiden tutkintojärjestelmiä voidaan liittää yhteen, jolloin tutkintojen avoimuutta, vertailukelpoisuutta ja siirrettävyyttä voidaan parantaa. Lisäksi suositus tukee koulutusjärjestelmien nykyaikaistamista. Tavoitteena on kokemuksen kautta hankittujen oppimistulosten tunnustaminen. (Opetusministeriö 2009, 13, 24.)

Viitekehyksessä on jaoteltu yleissivistävät, ammatilliset, korkeakoulutasoiset ja jatkokoulutuksessa hankitut tutkinnot kahdeksalle eri tasolle. Nämä tasot ovat havaittavissa liitteestä 3. Viitetasojen edellyttämät vaatimukset on eritelty kattavasti, jolloin opiskelija voi saavuttaa ne erilaisten koulutus- ja uravalintojen kautta. Tutkintojen ja tutkintojärjestelmien välisiä suhteita voidaan verrata viitekehysten avulla, koska jäsenmaat ovat luokitelleet omat tutkintonsa viitekehysmukaisesti kahdeksalle eri tasolle. (Opetushallitus 2014; Opetusministeriö 2009, 14, 24.)

Suomessa koulutusjärjestelmän viitekehys parantaa tutkintojärjestelmän selkeyttä ja toimivuutta. Käyttöön otetun viitekehysten myötä voidaan lisätä tutkintojen kansainvälistä läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta sekä parantaa kansallista liikkuvuutta. Suomalaisessa viitekehyksessä kuvataan tutkintojen osaamisperusteet ja pätevyudet. Viitekehysten halutaan tukevan elinikäistä oppimista, vahvistavan osaamista, parantavan työllisyyttä sekä tehdä koulutuksesta työelämään siirtymisen jouhevaksi. Kansallinen viitekehys rakentuu eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten pohjalle. (Opetushallitus 2014.)

4.2 Tason 5 koulutus: erikoisammattitutkinto

Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Erikoisammattitutkintojen perusteissa ammattitaitovaatimukset on määritelty niin, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä noin viiden vuoden työkokemus, suoriutuu tutkinnosta. (S. Vuorinen, henkilö-

kohtainen tiedonanto 19.10.2014.) Ammattitutkinnoissa osoitetaan alan ammattityöntekijöiltä edellytetty ammattitaito ja erikoisammattitutkinnoissa alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Aikuiskoulutuslain 13 §:n 1 momentin mukaan opetusministeriön asetuksella säädetään tutkinnoista, jotka voidaan suorittaa näyttötutkintoina. (Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 1998/631.)

Näyttötutkinnon järjestäminen vaatii tutkintotoimikunnan kanssa voimassaolevaa järjestämissopimusta. Tällainen sopimus tehdään tutkintotoimikunnan ja koulutuksen järjestäjien, tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Tutkintotoimikunta koostuu työntekijöiden ja työntekijöiden edustajista, opettajista ja itsenäisistä ammatinharjoittajista. Tutkintotoimikunnan tehtävänä on vastata näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä kirjoittaa tutkintotodistukset opiskelijoille. (Opetushallitus 2011, 7.)

Näyttötutkinto suoritetaan käytännön työssä ja toiminnassa. Hyväksytyssä suorituksessa opiskelijan on todennettava osaamansa taidot tutkinnon perusteissa olevien vaatimusten mukaisesti. Puhevalmiiden tulkin erikoisammattitutkinto koostuu 3-4 erillisestä osiosta, joista opiskelija antaa erilliset näytöt. Näytön arvioinnin tekevät yhdessä työnantajaedustaja, työntekijäedustaja sekä opetusalan edustaja. Mahdollisesti myös itsenäinen ammatinharjoittaja voi olla mukana näytön arvioinnissa. Arvioijina toimivilla henkilöillä tulee olla hyvä tietämys näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista. (Opetushallitus 2011, 7.)

Tutkinnon perusteissa määritellään muun muassa tutkinnon osat ja osaamisalat, opiskelijalta vaadittava ammattitaito sekä arvioinnin kohteet ja kriteerit. Tutkinnon osat erotetaan työprosessista itsenäisiksi arvioitaviksi kokonaisuuksiksi, jolloin yksi tutkinnon osa muodostaa aina yhden ammatillisen osa-alueen. Tässä osa-alueessa keskitytään työn tärkeimpiin toimintoihin ja prosessien hallintaan, ammattikäytänteisiin sekä sosiaaliseen valmiuteen. Arvioinnin kohteisiin kuuluvat ne osaamisalueet, joita erityisesti tarkastellaan näyttötilanteessa. Hyväksyttävän suorituksen laadullista tasoa määrittelevät arvioinnin kriteerit. Nämä ammattitaidon osoittamistavat on tarkennettuna tutkinnon perusteissa, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. (Opetushallitus 2011, 7-8.)

Ammattitaitovaatimukset on eritelty jokaisessa tutkinnon osassa erikseen. Opiskelijan tehdessä näyttöä, on ammattitaidon arvioinnissa tarkasteltava perusteellisesti juuri näiden eri osa-alueiden osaamista. Arvioinnissa käytetään olemassa olevia arviointikriteereitä ja laadullisia arviointimenetelmiä sekä huomioidaan ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Tutkinnon suorittajalla tulee olla luotettava todistus, jolla hän voi osoittaa sellaista aikaisempaa osaamista, mikä voidaan rinnastaa näyttötutkinnon ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat voivat ehdottaa dokumentin hyväksymistä osaksi tutkintoa, jolloin päätöksen tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2011, 8.)

Tutkinnon suorittajan on tiedostettava ammattitaidon arviointiprosessi, jossa on tärkeää arviointiaineiston kerääminen sekä arvioinnin dokumentoiminen. Arviointi tehdään edellä mainitun mukaisesti kolmikantaisesti, jolloin opiskelija saa palautetta toteutuneesta näytöstä ja hänellä on mahdollisuus itsearviointiin. Arvioinnista lopullisen päätöksen tekee tutkintotoimikunta. (Opetushallitus 2011, 8-9.)

Tutkintotoimikunnalta voi myös pyytää oikaisua lainsäädännön määräaikana. Tutkinnon suorittajan tekemä kirjallinen oikaisuuppyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tämän jälkeen tutkintotoimikunta kuulee arvioijia ja voi mahdollisesti velvoittaa uuden arvioinnin laatimista. Oikaisuvaatimuksesta, joka koskee arviointia, ei voi hakea muutosta saatuun päätökseen. (Opetushallitus 2011, 9.)

Näyttötutkinnot suoritetaan pääsääntöisesti valmistavan koulutuksen yhteydessä. Valmistavan koulutuksen sisällöstä päättää koulutuksen järjestävä taho, jonka tulee tutkinnon perusteiden mukaisesti huomioida tutkinnon eri osat. Valmistavan koulutuksen järjestäjä antaa todistuksen Opetushallituksen määräysten mukaisesti. (Opetushallitus 2011, 9.)

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnon osasta, joita ovat tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen, tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus sekä tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö. Tutkintoon kuuluu lisäksi yksi valinnainen tutkinnon osa, yrittäjyys. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto on valmis, kun henkilö on

suorittanut kaikki kolme pakollista tutkinnon osaa hyväksytysti. (Opetushallitus 2011, 10.)

4.3 Tason 6 koulutus: alempi ammattikorkeakoulututkinto

Ammattikorkeakoulussa annetaan korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, ammatillisia erikoistumisopintoja, muuta aikuiskoulutusta ja avointa ammattikorkeakouluopetusta. Opinnoille on määrätty koulutustehtävän mukaiset vaatimukset, jolloin koulutusohjelmien ja niiden opetussuunnitelmien on oltava päätoimisesti opiskeltuna laajuudeltaan 3-4 lukuvuoden mittaisia ja laajuudeltaan 120-270 opintopisteen laajuisia tutkintoja. (Ammattikorkeakoululaki 2003/351.)

Valtioneuvoston asetuksessa ammattikorkeakouluista on erikseen mainittu ammattikorkeakoulun perustutkintoon johtavista opinnoista, joihin kuuluvat perus- ja ammattiopinnot, vapaasti valittavat opinnot, harjoittelu aidoissa tilanteissa sekä opinnäytetyön laatiminen. Opintokokonaisuudet määritellään opintopisteiden mukaisesti, jotka ovat suorassa suhteessa vaadittavaan työmäärään. Yhden lukuvuoden keskimääräinen suoritettava opintopistemäärä on 60. Tutkinnon vaatimien opintokokonaisuuksien suorittamisen jälkeen on tavoitteena, että valmistuvalla on laaja-alaiset ja käytännölliset perustiedot ja -taidot alansa asiantuntijatehtävissä. Lisäksi henkilöllä tulisi olla halukkuutta ja taitoa ammattitaitonsa kehittämiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Ammattikorkeakoulututkintoon sisältyy myös suomen ja ruotsin kielen opintoja sekä yhden tai kahden vieraan kielen opintoja. Opiskelijalla tulee olla julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittava kielitaitotaso sekä vieraasta kielestä ammatin harjoittamiseen vaadittava kielen kirjallinen ja suullinen taito. Vain erityisestä perustellusta syystä opiskelija voi hakea ammattikorkeakoululta vapautusta osittain tai kokonaan kielten opiskelusta. Tutkintotodistuksesta käy ilmi opiskelijan suorittamat kieliopinnot ja niissä saavutettu kielitaito. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Opiskelijalla on mahdollisuus hakea ammattikorkeakoululta päätöstä aiemmin suorittamiensa opintojensa pohjalta ja korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla sekä muulla tavoin osoitetulla osaamisella. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Ammattikorkeakoululaissa on säädetty ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen suorittamisesta. Tutkintoon kuuluvissa syventävissä opinnoissa on tavoitteena syventää opiskelijan analyyttisiä taitoja ja teorian soveltamista käytäntöön. Tavoitteena on myös tutkimus- ja kehitystyöhön osallistumisen taitoja sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttaminen. Opintojen loppuvaiheessa opiskelijan on osoitettava kykyä soveltaa tutkimustietoa ja käyttää ongelmanratkaisumenetelmiä tehdessään opinnäytetyötä. Opintojen päättymiseen mennessä on tavoitteena saada valmius itsenäiseen työssä toimimiseen ja asiantuntijuuteen. (Opetusministeriö 2009, 24, 26.)

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on muun muassa tuottaa asiantuntijoita työelämän vaatimuksiin, tukea yksilön ammatillista kasvua sekä harjoittaa työelämän ja elinkeinorakenteen tutkimus- ja kehittämistyötä. Ammattikorkeakoulut kehittävät ja antavat myös aikuiskoulutusta, jolloin työelämäosaaminen vahvistuu. (Ammattikorkeakoululaki 2003/351.)

4.4 Opintopolku ja opiskelijan aiemmin suorittamat opinnot

Henkilöt, jotka eivät ole hakukelpoisia amk -opintoihin, voivat löytää opintopolun avulla itselleen sopivan koulutuksen. Opintopolkua tarvitaan silloin, jos hakijalla ei esim. ole amk -opintoihin vaadittavaa pohjakoulutusta tai hakijalta puuttuu työkokemusta. Avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista osan voi suorittaa itsenäisesti verkossa opiskellen. Opintopolku-opintoihin voi osallistua yhdessä tutkinto-opiskelijoiden kanssa kontaktiopintojen kautta. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014a.)

Kuluvalla hallituskaudella korkeakoulujen opiskelijavalintoja uudistetaan halli-

tusohjelman mukaisesti. Korkeakouluopintoihin pääsyä pyritään sujuvoittamaan ja päävalinnat opiskelijavalinnassa varataan sellaisille hakijoille, joilla ei ole ennuudestaan vastaavan tasoista opiskeluoikeutta tai tutkintoa. Korkeakoulujen sähköistä haku- ja valintajärjestelmää kehitetään samanaikaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014a.)

Käytännössä tiedot korkeakoulujen koulutustarjonnasta on saatavilla yhdestä paikasta. Lisäksi useilla aloilla siirrytään laajempiin valintakokonaisuuksiin, jolloin hakuvaihtoehtojen määrä vähenee. Yhteishaun ulkopuolisia joustavia tapoja opiskeluun hakeutuessa tullaan tarjoamaan korkeakoulujen välillä tai niiden sisällä siirtyville. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b.)

Monet korkeakoulut ovat aloittaneet opiskelijavalinnan perusteisiin liittyviä uudistuksia esimerkiksi valintaa laajempiin kokonaisuuksiin kuin nykyisin. Myös alakohtaisen yhteistyön kautta pyritään uudistamaan opiskelijavalintoja. Uudistuksilla pyritään laskemaan opintojen aloittamisikää, saamaan aidosti uusia opiskelijoita korkeakoulutukseen ja nykyistä paremmin kohdentamaan opiskelupaikat. Tavoitteena on nopeuttaa opiskelijoiden siirtymistä työmarkkinoille ja sitä kautta nostaa työllisyysastetta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014b.)

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on yhteinen Rakenteellisen kehittämisen tukena tietohallinto – hanke korkeakoulujen kanssa. Hankkeen tavoitteena on toteuttaa pitkällä aikavälillä korkeakoulujen johtamisen ja korkeakoululaitoksen käyttöön ajantasainen ja kattava tietopohja korkeakoulujen tutkimus- ja opetustoiminnasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014c.)

4.4.1 Taso 5: henkilökohtaistaminen

Opetushallitus on antanut määräyksen näyttötutkintojärjestelmän henkilökohtaistamisesta, mikä liittyy koulutukseen hakeutumiseen, tutkinnon suorittamiseen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen. Henkilökohtaistaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä opiskelijan ohjausta, neuvontaa, opetuksen ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta. Yhteistyö on tärkeää, jolloin

koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteydessä näyttötutkinnon järjestäjään, opiskelijaan sekä työpaikkojen edustajiin. Myös yhteistyö muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa on tärkeää. (Opetushallitus 2006, 2-3, 5.)

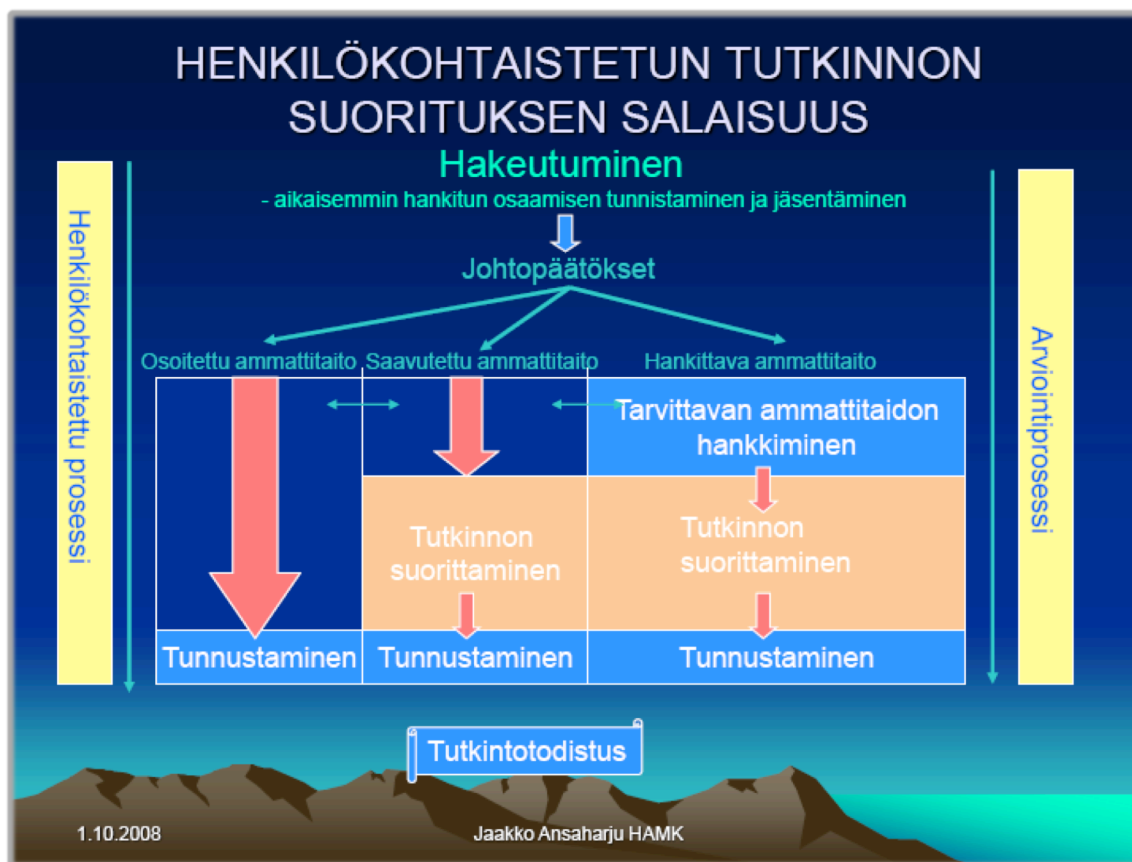
Erityistarpeet ja lähtökohdat on huomioitava laadittaessa henkilökohtaistamisasiakirjaa. Tällaisia erityistarpeita voivat olla esimerkiksi opiskelijan luki- ja kirjoitushäiriöt sekä yleisesti ottaen kulttuuri- ja kielitaustoista johtuvat eroavaisuudet. Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää henkilökohtaistamisprosessia siihen osallistuvien kanssa. Kehittäminen tapahtuu yleisemmin keräämällä palautetta opiskelijoita ja muilta yhteistyökumppaneilta. (Opetushallitus 2006, 3.)

Näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen yhteydessä hakijan on esitettävä luotettavia asiakirjoja aikaisemmin osoittamasta ja saavuttamasta osaamisestaan. Hakeutumisvaiheessa kartoitetaan lisäksi opiskelijaksi aikovan lähtötilanne, suoritettava tutkinto tai sen osa sekä koulutustarpeet ja –toiveet. Näiden perusteella hakija voidaan ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen tai tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen. Tämän jälkeen koulutuksen järjestäjä päättää, minkä asiakirjojen osalta osoitettu osaaminen voidaan ehdottaa tunnustettavaksi. Mikäli yhteisesti todetaan, ettei hakijan tavoittelema tutkinto olekaan hänelle sopiva, ohjataan hänet soveltuvampaan toiseen tutkintoon. Koulutuksen järjestäjän on tällöin myös tuotava esille eri vaihtoehdot niistä koulutuksista ja siihen liittyvistä tukitoimista, joita järjestäjällä on mahdollista hakijalle tarjota. (Opetushallitus 2006, 4.)

Tutkinnon suoritusvaiheessa päätetään aikaisemmin osoitetun osaamisen tunnustamisesta, suunnitellaan tutkinnon suorittajan kanssa tutkintosuoritusten järjestelyt, neuvotaan ja ohjataan tutkinnon suorittajaa tutkintosuoritusten suunnittelussa sekä huomioidaan tutkinnon suorittajan erityistarpeet. (Opetushallitus 2006, 4-5.)

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on neuvoa ja ohjata opiskelijaa asiantuntijoiden tarjoamiin tukipalveluihin. Opiskelijan elämäntilanne, aiemmin hankittu osaaminen, oppimistarpeet ja työssä oppimisen mahdollisuudet on otettava huomioon oppimisen suunnittelussa ja toteutuksessa. Henkilökohtaistamisessa

tulevat esiin myös opiskelu- ja arviointimenetelmät sekä ohjaustoimet. Kuviossa 4 on henkilökohtaistetun tutkinnon suoritusprosessi. (Opetushallitus 2006, 5.)

KUVIO 4. Henkilökohtaistetun tutkinnon suorituksen salaisuus (Ansaharju 2008, 4).

4.4.2 Taso 6: aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Diakonia-ammattikorkeakoulussa osaamisen tunnistaminen ja tunnustamisen tavoitteena on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hyödyntää aiemmin hankittua osaamista osana tutkintoa. Osaamisen tunnustamisessa lähtökohtana on suoritettujen opintojen samanarvoisuus. Tällöin opiskelijan on verrattava aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa Diakin opetussuunnitelmaan ja siihen kirjattuihin tavoitteisiin. Opiskelijan on itse tehtävä aloite aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta sekä tehtävä esimerkiksi vertailua suorittamiensa opintojen ja opintojaksojen toteutussuunnitelmien osaamistavoitteiden ja sisältöjen välillä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011a, 1.)

Ainoastaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa on läsnäolevilla opiskelijoilla mahdollista osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Tutkintojen alkuvaiheessa opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman hops. Tätä opetussuunnitelmaa päivitetään aina opintojen edetessä. Hopsin vahvistamisen yhteydessä voidaan tehdä opintojen aikana tapahtuvat AHOT-menettelyt. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011a, 1.) Pääsääntöisesti osaamisen tunnustamista voi hakea osasuorituksista tai kokonaisista opintojaksoista (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 5).

Ahotointi –menettelyä käyttäen ei voida suorittaa opinnäytetyötä. Opiskelijan aikaisemmin tekemäänsä opinnäytetyötä voidaan kuitenkin hyödyntää erillisten ohjeiden mukaisesti. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011a, 2.)

Myös muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista voidaan tunnustaa. Tällaista ovat opiskelijan aiempi työkokemus, harrastustoiminta tai muu koulutus. Opiskelijan on toimitettava opinto-ohjaajalle tarvittavat hakemukset liitteineen. Tällaisia liitteitä voivat olla esimerkiksi osaamisen kuvaus, dokumentit ja todistukset ja kopiot kirjallisista suorituksista. Päätökset dokumentoidaan ja arkistoidaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011a, 3-4.)

4.5 Avoin ammattikorkeakouluopetus

”Avoimen ammattikorkeakoulunopetuksen tavoitteena on edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia ja tarjota jokaiselle tapa ammatillisten valmiuksien parantamiseen ja osaamisen lisäämiseen” (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014b). Avoimessa AMK:ssa voi opiskella opintojaksoja itsenäisesti verkko-opintoina. Osa opintojaksoista toteutetaan päivä-, ilta- tai viikonloppuopetuksena, jolloin saman aikaisesti kurssilla voi olla tutkinto-opiskelijoita. Avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin voivat osallistua kaiken ikäiset oppijat, eikä aiempia opintoja vaadita. Opintopolkuopinnot (60op) on vaihtoehto henkilöille, jotka eivät ole hakukelpoisia AMK-tutkinnon suorittajaksi vaadittavan koulutustason tai työkokemuksen puuttuessa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014b.)

Opintopolulla tarkoitetaan Humanistisen ammattikorkeakoulun avoimen ammattikorkeakoulun 60 opintopisteen opintokokonaisuutta. Opiskelija voi hakeutua tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun suoritettuaan opintopolkukriteerien mukaisia opintoja 60 opintopistettä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011.) Opintopolku tutkintoon johtaviin ammattikorkeakouluopintoihin on mahdollista avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Opintopolku ei ole vielä käytössä tulkin AMK -tutkintoon tähtäävässä aikuiskoulutuksessa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014a.)

Diak tarjoaa koko opetussuunnitelman mukaiset opinnot avoimen ammattikorkeakoulun opintoina. Esimerkkinä avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista on 27 opintopisteen kokonaisuus viittomien opetuksesta ja ohjauksesta. Tämä opintokokonaisuus ei johda tutkintoon, mutta on osa Tulkki AMK –tutkinnon opintosuorituksia. Kokonaisuuden suoritettuaan opiskelija voi toimia perheiden ja ryhmien viittomien opettajan tehtävissä. Opiskelija hallitsee muun muassa viittomakommunikaatioon liittyvät viittomat, oppimisteoriat sekä toimintaympäristön. (Diakonian-ammattikorkeakoulu 2014a.)

5 PUHEVAMMAISTEN TULKIN KOULUTUS

Diakonia-ammattikorkeakoulun koulutusohjelman uudistukset pohjautuvat Suomessa tapahtuneisiin laki- ja palvelurakennemuutoksiin ja –uudistuksiin. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 4.) Tässä kappaleessa käsitellään Puhevammaisten tulkkien koulutuksen kehittymistä AAC –työntekijästä puhevammaisten tulkiksi sekä esitellään erikoisammattitutkinnon suorittaneen Puhevammaisten tulkin ja Tulkki AMK tutkintojen pääsisällöt.

5.1 AAC –työntekijästä puhevammaisten tulkiksi

Ajatus puhevammaisten tulkeista syntyi AAC –työntekijöiden aloitteesta. Heidän mielestään puhevammaisilla ihmisillä voisi olla tulkkeja, kuten viittomakielisilläkin, koska kommunikaation avustaminen oli omaisavun varassa. Ajatus sai vammaisjärjestöjen kannatuksen. Koulutuksen tarpeellisuutta tuki laki tulkkipalvelusta sekä sosiaalipolitiikan suunnanmuutos. Vammaisjärjestöjen ja vammais-tutkimusyksikön yhteistyönä perustettiin Sosiaalisen kuntoutuksen Soku-projekti. (Saarinen 2009, 33-34.)

Kuopiossa sijaitseva Pohjois-Savon ammatillisen instituutin sosiaali- ja terveysala toteutti koulutuksen ensimmäisenä vuosina 2000-2003. Projektissa pääpainona oli kouluttaa henkilö, joka toiminnallaan vähentää puhevammaisten sosiaalista syrjäytymistä ja antaa puhevammaiselle paremmat mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan. (Saarinen 2009, 35-36.)

Puhevammaisten tulkkipalvelun erikoisammattitutkinto oli laajuudeltaan 17,5 opintoviikkoa ja siitä valmistuneet puhevammaisten tulkkipalvelun työntekijöitä. Tällä hetkellä Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto on laajuudeltaan 40 opintoviikkoa, ja siitä valmistuneet ovat puhevammaisten tulkkeja. AAC –työntekijän koulutuksen loppuvaiheessa tulkkipalvelu oli jo säädetty laissa ja Opetushallitukselle oli annettu tehtäväksi kehittää erikoisammattitutkinnon tutkintovaatimuksia. (Saarinen 2009, 37, 74.)

5.2 Puhevammaisten tulkin tutkinnon perusteet

Voimassa olevat tutkinnon perusteet ovat vuodelta 2011, josta Opetushallitus on tehnyt päätöksen. Päätöksen mukaan tutkinnon järjestäjän on tarjottava tutkinnon suorittajalle mahdollisuus näyttötutkinnon suorittamiseen sekä tarvittavaa valmistavaa koulutusta tutkinnon perusteiden mukaisesti. Alla on esitelty tutkinnon osat, jotka ovat Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen, Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus, Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö sekä tutkinnon valinnainen osa, Yrittäjäyys. (Opetushallitus 2011, 5-6.) Nämä tutkinnon osat ovat tarkemmin nähtävissä liitteessä 1.

5.2.1 Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen

Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen –osio edellyttää tutkinnon suorittajan suunnittelemaan ja toteuttamaan informaatio- tai keskustelutilaisuuden. Tässä tilaisuudessa tulee olla mukana jo tulkkauspalvelun piirissä olevia henkilöitä tai mahdollisia käyttäjiä. Informaatio- tai keskustelutilaisuus tulee suunnitella kuulijakunnalle sopivaksi yksilölliset tarpeet huomioiden. (Opetushallitus 2011, 15.)

Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen on jaoteltu eri osa-alueisiin, joissa tutkinnon suorittajan tulee todentaa osaamisensa tulkkauspalvelun säädöksiin, tulkkauspalvelujärjestelmään ja -verkostoihin sekä ammatilliseen viestintään liittyen. Tutkinnon suorittajan tulee hallita myös tulkin käyttöön opastaminen sekä reflektoida omaa ammattitaitoaan. (Opetushallitus 2011, 13-15.)

5.2.2 Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus

Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus –osiossa näyttötutkinto toteutetaan ja arvioidaan todellisessa työtilanteessa, jossa tulkkausasiakas on valittu hänen käyttämänsä kommunikaatiokeinojen perusteella. Ammattitaitovaatimuksina ovat muun muassa tulkin toiminta ammattieettisten sääntöjen mukaisesti, erilaisten tulkkausmenetelmien käyttötaidot, kommunikoinnin häiriöiden tunte-

minen sekä oman työn- ja toimintakyvyn huolehtiminen. (Opetushallitus 2011, 16-19.)

Tulkin tulee perehtyä tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan kommunikointitarpeisiin ja –keinoihin sekä tunnistaa ja ottaa huomioon tulkkauksessa erilaiset vuorovaikutus – ja toimintaympäristöt. (Opetushallitus 2011, 19.)

5.2.3 Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö

Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttäminen –osioon liittyy aidon tulkkaustilanteen lisäksi Suomessa käytössä olevien symboli - ja työkaluohjelmien hallinta sekä 500 arkipäivän tukiviittoman oppiminen. Tutkinnon suorittajan tulee laatia myös tilannekohtainen kommunikaatiotaulu. (Opetushallitus 2011, 20-21, 25.)

Ammattitaitovaatimuksina Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö – osiossa on tutkinnon suorittajan muun muassa huomioitava toiminnassaan tulkkaustarvetta aiheuttavat asiakkaan kommunikoinnin häiriöt, hallittava erilaiset tulkkausmenetelmät ja -taidot sekä osattava käyttää kommunikoinnin apuvälineitä. Tutkinnon suorittajan on osoitettava kykyä tukea asiakkaan erilaisia vuorovaikutusympäristöjä kommunikoinnin menetelmien käytössä. (Opetushallitus 2011, 20-24.)

5.2.4 Yrittäjyys

Yrittäjyys –osion ammattitaitovaatimuksina tutkinnon suorittajan on osattava arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä. Tutkinnon suorittajan pitää laatia yrittäjyyteen liittyviä asiakirjoja, kuten esimerkiksi liiketoiminta- ja markkinointisuunnitelma. (Opetushallitus 2011, 26-28.)

Tutkinnon suorittajan tulee osoittaa tietoa ja taitoa sosiaali- ja terveysalan asiantuntijapalveluihin liittyen, luoda ja kehittää omaa yritystoimintaa sekä panostaa omaan työhyvinvointiin. (Opetushallitus 2011, 26-28.)

5.2.5 Taso 5: vaadittava ammattitaito ja arvioinnin kohteet

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnossa vaadittavassa ammattitaidossa on kyse erityisasiantuntemuksesta, jolloin tutkinnon suorittaja tulkkaa puhevammaista toiselle osapuolelle tai selventää puhevammaiselle henkilölle toisen henkilön viestejä puhetta tukevilla ja korvaavilla menetelmillä. Ammattitaidon keskeinen osaaminen kiteytyy pakollisten tutkinnon osien aihealueisiin. (Opetushallitus 2011, 11.)

Puhevammaisen tulkin erikoisammattitutkinnon eri osa-alueet arvioidaan erikseen. Jokaisen osan ammattitaitovaatimuksia verrataan tutkinnon suorittajan osaamiseen. Tutkintotilaisuuksissa suorittajan tulee näyttää oma kykynsä tehdä itsearviointia, oppia kokemuksen kautta, orientoitua toimintatapojen uudelleen ajatteluun ja käyttöönottaa uusia toimintatapoja. Koska tilanteet saattavat olla vaihtelevia ja toimintaympäristöt muuttuvat, vaatii tämä tutkinnonsuorittajalta kykyä soveltaa osaamistaan. Itsearviointi on olennainen osa tutkintotilaisuutta.

Lisäksi jokaisen tutkintotilaisuuden jälkeen dokumentoidaan osaamisen todentaminen suhteessa tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Tämän arvioinnin tekee tutkinnon vastaanottaja. Näyttötutkintotilaisuuden jälkeen järjestetään vielä erillinen palautekeskustelu, jossa ovat mukana näytön suorittaja sekä kolmikantainen arviointiryhmä. Palautekeskustelussa tarkastellaan tutkinnon suorittajan ammatillista osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten ja arvioinnin kohteiden perusteella. Tutkinnon suorittaja tuo esille oman itsearvion ammattitaidostaan sekä näyttötutkintotilaisuuden toteutumisesta. (Opetushallitus 2011, 11-12.)

5.3 Tulkki AMK

Diakonia-ammattikorkeakoulussa Turussa on mahdollisuus valmistua tulkkiksi kuulovammaisten tai puhevammaisten asiakkaiden pariin. Nämä tulkit ovat perehtyneet joko kielten väliseen tulkkaukseen suomen ja viittomakielen välillä tai kielensisäiseen tulkkaukseen puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä. Syksyllä 2011 on astunut voimaan uusi opetussuunnitelma, jolloin tutkintoa laajennettiin ja syvennettiin. Opetussuunnitelma on nähtävissä liitteessä 2. Aikaisemmassa opetussuunnitelmassa kaikki opiskelijat keskittyivät viittomakielen tulkkaukseen, nyt uusiutumisen myötä opiskelijan on mahdollista opiskella tulkkausta puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä puhevammaisille henkilöille. Lisäksi opetussuunnitelmassa on aiemmin voinut valita tukiviittomaopetuksen vaihtoehtoisiksi ammattiopinnoiksi. Nyt puhevammaisten tulkin tutkintoon kuuluu myös tukiviittomien ja tukimenetelmien pedagogista ohjaamista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 4.)

5.3.1 Opintojen rakenne ja eteneminen

Humanistisen ja kasvatustieteiden ammattikorkeakoulututkintoon, viittomakielen tulkki (AMK), sisältyy 240 opintopistettä. Opintojen keskimääräinen suoritus-aika on neljä vuotta. Koulutusohjelman opinnot on jaettu teemoihin, jolloin opiskelijan tavoitteena on saavuttaa laadukas tulkkaustaito. Opetussuunnitelmassa on osa oppiaineista niin sanotusti integroitu, jolloin jokin tietty oppiaine ei ole omana erillisenä jaksena, vaan kulkee opintojen ohessa mukana alusta loppuun. Tällaisia integroituja opintoja ovat muun muassa harjoittelut ja ammatillisuuteen liittyvät opinnot. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 4.)

Ensimmäisen kahden vuoden aikana opiskelijat opiskelevat kaikki yhdessä ja saavat vahvan pohjan visuaaliseen kommunikointiin, johon sisältyvät viittomakielen leksikko ja kielioppi. Lisäksi opinnoissa keskitytään erilaisten kommunikaatiomenetelmien ja asiakasryhmien laajaan tuntemukseen. Kommunikaatiomenetelmiin kuuluvat viittomakieli, viitottu puhe sekä muut puhetta tukevat ja korvaavat menetelmät. Toisen lukukauden lopussa opiskelija valitsee soveltu-

vuutensa ja kiinnostuksensa perusteella kahdesta suuntautumisvaihtoehdosta. Näitä ovat kielten välinen tulkkaus sekä kielensisäinen tulkkaus ja pedagogiikka. Kielten välisessä tulkkauksessa opinnot painottuvat suomalaisen viittoma-kielen ja suomen kielen väliseen tulkkaukseen. Kielensisäisessä tulkkauksessa opinnot painottuvat tulkkaukseen puhetta tukevalla tai korvaavalla kommunikaatiomenetelmällä. Tähän suuntautumisvaihtoehtoon sisältyy myös pedagogisten taitojen opiskelua. Molemmissa suuntautumisvaihtoehdoissa voi valita kirjoitustulkkauksen vapaasti valittaviksi opinnoiksi. Opiskelija voi kielensisäisen tulkkauksen suorittuaan täydentää myöhemmin osaamistaan kieltenväliseen tulkkaukseen mikäli haluaa pätevyyden myös kuulovammaisten tulkkina toimimiseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 4.)

5.3.2 Opetussuunnitelman sisältö

Opetussuunnitelmauudistuksen myötä Diak on ainoa ammattikorkeakoulu Suomessa, jossa voi suorittaa korkeakoulutasoisen tutkinnon suuntautumalla puhevammaisille tulkkaukseen puhetta tukevilla ja korvaavilla menetelmillä (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2013).

Opetussuunnitelmassa on jaoteltu teemat lukukausittain. Teemoina ovat muun muassa tulkin käyttämät työkielet, erilaiset toimintaympäristöt, tutkimus ja työelämä. Teema-alueen opiskelussa huomioidaan toimintaprosessit sekä sanasto työkielillä. Opinnoissa on tärkeää, että teoria ja käytännön työelämä nivoutuvat yhteen. Lisäksi opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma, jota päivitetään opintojen edetessä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 5.)

5.3.3 Tulkkausopinnot

Diakin tulkkausopintojen tavoitteena on, että opiskelija sisäistää tulkkausmenetelmät, joilla välittää viestin lisäksi taustalla olevat viestijän ajatukset ja huomioi kulttuurierot. Käytännön tulkkausharjoitukset ja teoriaopinnot nivoutuvat yhteen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 5.)

Kielten välisessä tulkkauksessa keskitytään suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen väliseen tulkkaukseen. Asiakkaina tähän ryhmään kuuluvat viittomakielisten henkilöiden lisäksi kuulonäkövammaiset henkilöt. Opiskelijat perehtyvät opinnoissaan myös kuurosokeille asiakkaille tarkoitettuun taktiilikommunikaatioon. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 5.)

Tulkkauksen yhtenä muotona on kielensisäinen tulkkaus, jolloin tulkki tulkkaa vain yhtä kieltä, kuten suomea, eri viestintämuotojen välillä. Tulkki välittää kommunikointitilanteessa viestijän kielellisten ilmausten taustalla olevat ajatukset ja tarkoitukset eri kanavia ja menetelmiä hyödyntäen. Puhuttu kieli voidaan muuttaa puhetta tukeviksi ja korvaaviksi kommunikointikeinoiksi, kuten viittomiksi, tekstiksi, selkeäksi huulioksi tai kuviksi. Yleisempiä kielensisäisen tulkkauksen asiakkaita ovat puhevammaiset henkilöt. Nämä asiakkaat käyttävät puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja, jolloin tulkin on mahdollisesti osattava käyttää myös kommunikoinnin apuvälineitä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 5.)

5.3.4 Tason 6: vaadittava ammattitaito ja arvioinnin kohteet

Diakissa osaamistavoitteet on jaettu alkuvaiheen, keskivaiheen ja loppuvaiheen osaamistavoitteiksi. Nämä osaamistavoitteet jakautuvat tiedonhankinnan osaamiseen, alan asiantuntijatehtävissä toimimisen osaamiseen ja ongelmanratkaisutaitoon, ammatillisten vuorovaikutustaitojen osaamiseen sekä yhteiskunnalliseen ja eettiseen osaamiseen. Alkuvaiheen osaaminen koostuu siitä, miten opiskelija kykenee suunnittelemaan oppimistaan itseohjautuvasti ja tavoitteellisesti sekä pystyy ottamaan vastaan ohjausta ja reflektoida sitä. Arviointikriteerit suhteutetaan opintojen tavoitteisiin. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014b, 1.)

Keskivaiheen osaamisessa, lukukausilla 4-6, opiskelija kykenee hyödyntämään saavutettuja oppimistaitojaan vaihtelevissa tilanteissa ja ympäristöissä. Hän pystyy myös arvioimaan ohjauksen tarpeellisuutta ja osaa hyödyntää sitä. Opiskelijan tulee myös arvioida omaa oppimisprosessiaan. Loppuvaiheen osaami-

nen tapahtuu lukukausilla 7-8, jolloin opiskelijalla tulee olla muun muassa valmiudet jatkuvaan oppimiseen ja vastata elinikäisestä oppimisestaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014b, 2-3.)

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Viittomakielen tulkkau palvelujen siirryttyä Kelan vastuulle, myös tulkkikoulutuksen tulee uudistua vastatakseen ajan muuttuviin haasteisiin. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö tulee olla työelämää ja ammatillista työtä tukeva tutkimus- ja kehittämistyö, jolloin se painottuu uusien ammatillisten toimintatapojen ja -mallien sekä palvelutuotteiden kehittämiseen ja arviointiin. Tavoitteena on löytää uutta tietoa esimerkiksi ammatillisten toimintojen suunnittelutyössä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 26, 29.)

Tutkivalla ja kehittäväällä opetussuunnitelmatyöskentelyllä mahdollistuvat valmiudet teoreettisten ja käytännön työelämäntaitojen, tietojen ja osaamisen sujuvaan yhdistämiseen. Etenkin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö tarjoaa tärkeää tietoa ja taitoa tulkkikoulutuksen kehittämistä varten. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 30.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä alkukartoitusta puhevammaisten tulkkien opintopolusta Tulkki AMK -tasoiseksi. Työ on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tavoitteena on tarkastella puhevammaisten tulkkien mahdollisuuksista edetä ammattikorkeakoulututkintoon ja suorittaa se. Opinnäytetyön tilaajana on Diakonia-ammattikorkeakoulu, joka mahdollisesti tulevaisuudessa luotsaa puhevammaisten tulkkien tulevan opintopolun tai tarjoaa puhevammaisten tulkeille yksittäisiä opintojaksoja tai -kokonaisuuksia.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen opintomuoto olisi paras puhevammaisten tulkkien AMK-opinnoissa?
2. Millaista Diakonia-ammattikorkeakoulun tarjoamaa tietoa ja taitoa puhevammaisten tulkit tarvitsevat työkentällä tällä hetkellä?

Kyselytutkimuksen tavoitteena on saada tietoa työkentällä olevien puhevammaisten tulkkien hallitsemista taidoista sekä kehittämisen osa-alueista ja siitä, millaisia opintokokonaisuuksia he mahdollisesti tulevaisuudessa ovat halukkaita opiskelemaan.

Viittomakielen tulkkikoulutuksen opinnäytetyön työstämisen kautta opiskelija osoittaa valmiutta itsenäiseen työhön sekä kykynsä soveltaa tutkimustietoa käytännössä. Opinnäytetyö on keino jakaa uutta asiantuntijatietoa muille työyhteisöille ja ammatillisille verkostoille. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 26.)

7 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSPROSESSI

7.1 Laadullinen kehittävä työntutkimus

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa laadullisia tosiasioita sen sijaan, että yrittäisi hypoteesien kautta vahvistaa jo aiemmin tehtyjä väittämiä. Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä suositaan yleensä sellaisia tutkimustapoja, joissa tutkittavien omat näkökulmat pääsevät esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161-164.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kiinnostumisen kohteita ovat kielen piirteet, säännönmukaisuuksien keksiminen, tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtäminen sekä reflektio. Tutkimus on kokonaisvaltaista niin, että reflektion avulla aineistoa käsitellään syvällisesti ja huomioidaan ne näkemykset, jotka ovat syntyneet tutkijan yksityiskohtaisen perehtymisen avulla. (Hirsjärvi ym. 2013, 165.)

Opinnäytetyössäni tutkittavat vastaavat Webropol-kyselyyn, jossa vastaajien omat mielipiteet ovat avainasemassa. Kuten laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, olen valinnut kyselyni vastaajajoukon tarkoituksenmukaisesti, en satunnaisotannalla. (Hirsjärvi ym. 2013, 164.)

Suomessa tunnetaan kehittävä työntutkimus, ja sen taustalla oleva teoreettinen lähestymistapa on kansainvälisesti tunnettu. ”Kehittävä työntutkimus analysoi yhteiskunnallisia toimintoja toimintajärjestelmän käsitteen avulla” (Heikkinen 2010, 61). Suomessa on laajalti sovellettu kehittävä työntutkimusta, jolloin sen pohjalta on kehitetty erilaisia työn kehittämisen malleja ja sen avulla voidaan auttaa työyhteisöä kehittämään pitkäjänteisesti omaa toimintaansa. Tämän kautta voidaan ajan myötä analysoida toimintatapoja ja käytännön työn ongelmia sekä hahmotella tulevaisuuden toimintamalleja. Usein tutkimus- ja kehittämissankkeet ovat mahdollistaneet verkostoitumista sekä uusien yhteistyömuotojen syntymistä eri organisaatioiden välillä. (Heikkinen 2010, 61.)

Kehittävässä työntutkimuksessa todetaan tuottavan toiminnan, kommunikaation ja sosiaalisten suhteiden nivoutuvan yhteen. Työyhteisöjen tarkoitus on tuottaa jotakin palvelua, jolloin kehittävissä työntutkimuksessa sitä pyritään tehostamaan entuudestaan. (Heikkinen 2010, 62-63.) Oman tutkimukseni kehittämisenäkökulmana on koulutuksen kehittäminen.

7.2 Kyselytutkimus ja kyselylomakkeen rakenne

Kyselylomakkeen kysymysten tulee olla yksiselitteisiä. Lomake tulee rakentua tutkimustavoitteiden ja -ongelmien mukaisesti. Lomaketta laatiessaan, tutkijan on suunniteltava tarkoin sen pituus ja kysymysten määrä. Mikäli kyselylomake on pitkä, voi kyselyyn vastaajat jättää osan kysymyksistä vastaamatta tai täyttää lomaketta huolimattomasti. Lomake tulee olla looginen sekä ulkoasultaan ja sisällöltään selkeä. Vastaajaa helpottaa, mikäli kysymyksen yhteyteen on annettu vastausohje. (Valli 2001, 100.)

Kyselylomakkeen hyvänä puolena voidaan todeta se, ettei tutkija vaikuta olemuksellaan saatuihin vastauksiin. Lisäksi kyselytutkimus mahdollistaa monien kysymysten esittämisen, mikäli vastausvaihtoehdot ovat valmiina sekä toteuttaa kysely maantieteellisestä sijainnista huolimatta. Luotettavuutta edistävä tekijä kyselytutkimuksessa on jokaiselle vastaajalle lähetetty samanmuotoinen kysymys. Tämä kysymysten asettelu saattaa tuottaa ongelmiakin, mikäli vastaaja ei ymmärrä kysymystä, jolloin hän ei voi saada tarkentavaa informaatiota tutkijalta. Kyselylomake antaa vastaajalle mahdollisuuden valita hänelle sopivimman vastaamisajankohdan, jolloin hän voi pohtia vastauksia rauhassa ja tarkistaa niitä vielä jälkikäteenkin. (Valli 2001, 101-103.)

Opinnäytetyön kyselylomake (Liite 4) on puolistrukturoitu kysely, sillä se sisältää valinta- ja monivalinta-kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Lisäksi osa monivalintakysymyksistä sisältää vastausvaihtoehdon, ”Muu mikä?”, jolloin vastaajalla on mahdollisuus kirjata vastausvaihtoehdoissa huomioimatta jäänyt vaihtoehto. Kysymykset ovat olleet pääsääntöisesti pakollisia, jolloin sähköisesti laadittu kysely päästää vastaajan siirtymään sivulta toiselle vasta hänen

vastattuaan tähdellä merkittyihin kysymyksiin. Kysymysten pakollisuudesta oli tiedotettu kyselyn saatekirjeen ohjeistuksen yhteydessä. Saatekirjeessä oli mainittu tutkimuksen lähtökohdat, tarkoitus, tilaaja sekä vastausten käsittely ja kirjaaminen anonyymisti.

Kyselylomake koostuu 20 kysymyksestä, jotka on jaoteltu teemoihin. Ensimmäiset viisi kysymystä ovat taustakysymyksiä, joilla kartoitetaan kohdejoukon ammatillista taustaa. Vastaajien sukupuolta ei kysytty alan naisvaltaisuuden vuoksi, jolloin miesvastaaja olisi ollut tunnistettavissa. Koska ensimmäiset Tulkki AMK tutkinnon suorittaneet tulkit valmistuvat keväällä 2015, pitäisi koulutustausta kysymyksessä, kysymys 4, olla vastausvaihtoehdon Tulkki AMK:n sijaan Viittomakielen tulkki (AMK). Vastaajista yksi oli suorittanut viittomakielentulkin ammattikorkeakoulututkinnon ja oli vastannut koulutustaustakseen Tulkki AMK, koska oletti sen olevan koulutustaan vastaava vaihtoehto.

Kyselyn toisena teemana on kommunikaation opetus ja ohjaaminen, johon liittyy viisi valinta- tai monivalintakysymystä. Kysymysten tarkoituksena oli kartoittaa puhevammaisten tulkin viittomataitotasoa ja sen kautta kommunikaatio-ohjaajana ja –opettajana toimimista. Loput kymmenen kysymystä liittyvät tulkkien opintopolun suunnitteluun ja järjestämiseen. Opintopolun kartoittamista lähestyttiin opetussuunnitelman avaamisen kautta, jolloin kentällä toiminut tulkki antoi näkemyksensä tärkeimmistä opintokokonaisuuksien osa-alueista. Näistä kolme oli avoimia kysymyksiä.

7.3 Aineistonkeruu

Ryväsotannassa hyödynnetään jo olevia rakenteita ja tutkimusjoukkoa. Aikaresurssien puitteissa ryväsotanta mahdollistaa aineiston keruun nopeuden. Otannan suunnittelu vaatii kuitenkin huolellisuutta ja aikaa. (Valli 2001, 105.)

Opinnäytetyön Webropol-kysely toteutettiin lokakuussa 2014 ryväsotantana kohdennetulle joukolle. Kysely testattiin ensin lähettämällä se muutamalle viittomakielentulkille. Testauksen jälkeen kysely lähetettiin sähköisesti 32 puhe-

vammaisten tulkille, ja sen tarkoituksena oli kartoittaa Lounais-Suomen alueella olevien puhevammaisten tulkkien osallistumishalukkuutta aiemmin suorittamansa puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon päivittämiseen. Taustajatuksena kyselyn toteuttamisessa tietyille kohdejoukolle oli maantieteellinen sijainti, koska opintopolun suunnittelu on alkuvaiheessa eikä sitä voida toteuttaa vielä valtakunnallisesti. Tällä hetkellä on tärkeää saada tietoa siitä, olisivatko Diakin tulkikoulutuksen paikallisuuden vuoksi lähialueen puhevammaisten tulkit kiinnostuneita osallistumaan koulutukseen mikäli sellainen järjestettäisiin. Koulutuksen pilottivaiheeseen ei luultavammin ole halukkuutta osallistua kauempaa Suomesta, koska opintojen suorittaminen vaatii myös fyysistä läsnäoloa.

Kyselyyn vastaamisaikaa oli viikko. Kyselyn toteuttamiseen liittyi teknisiä haasteita, jolloin kaikkia vastaajia ei todennäköisesti tavoitettu. Joidenkin vastaajien sähköpostit olivat suodattaneet kyselyn roskapostiksi. Lisäksi aikataulun ollessa kiireellinen kyselylomakkeen toteutusajankohta oli haasteellinen. Kysely toteutettiin syyslomaviikon aikana, jolloin vastaajat seurasivat sähköpostiaan harvemmin tai olivat lomalla, jolloin heillä ei ollut aikaa vastata kyselyyn. Muistutusviestejä vastaajille lähetettiin kaksi, mutta nekään eivät välittyneet henkilöille, joita kysely ei ollut tavoittanut. Määräaikaan mennessä kyselyyn vastasi yhteensä 20 henkilöä eli 62,5% kaikista vastaajista.

Sain opinnäytetyöni toiseksi ohjaajaksi työelämän edustajan, josta tieto tuli samana päivänä kun kysely lähetettiin. Tästä johtuen ohjaajan hyvät kommentit ja korjausehdotukset kyselyyn liittyen jäivät valitettavasti huomioimatta. Korjausehdotuksissa oli muun muassa ratkaisumalleja kyselylomakkeen selventämiseen ja kysymysten auki kirjoittamiseen. Kyselyn vastaamisen haasteellisuus tulikin esille muutaman vastaajan kommentissa. Jokaiseen kysymykseen vastattiin, sillä kysymykset oli laadittu pakollisiksi.

7.4 Aineiston purku ja analysointi

Kyselylomakkeen sulkeutumisen jälkeen tarkastelin saatuja vastauksia yleisellä tasolla. Tarkastin kyselylomakkeen kohtien vastaukset, joista olin saanut palautetta työelämäohjaajaltani. Totesin vastaajien ymmärtäneen kysymykset niin kuin olin ne tarkoittanut, ja kaikki saadut vastaukset olivat oikeellisia ja tutkimuksen kannalta hyväksyttäviä.

Aineiston purku aloitettiin heti kyselytutkimuksen sulkeuduttua. Jo kyselylomakkeen laatimisvaiheessa jaottelin sen alustavasti eri teemoihin. Näitä olivat vastaajien taustatiedot, viittomataitotaso, kommunikaatio-ohjaajana ja –opettajana toimiminen, jatkokouluttautumishalukkuus sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman käyttö opintopolkua kartoitettaessa. Hyödynsin näitä teemoja analysoidessani tutkimustuloksia. Webropol –ohjelmasta saatujen diagrammien perusteella laadin saaduista vastauksista tilastoja.

Laadullisessa analyysissä ja päätelmien teossa käytetään ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa. Tärkeintä on valita sellainen analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen tutkimusongelmaan. (Hirsjärvi ym. 2013, 221.) Laadullisen tutkimuksen analyysin perusmenetelmä voi käyttää teemoittelua, jota on hyödynnetty opintopolun kartoitus kyselyssä puhevammaisten tulkeille.

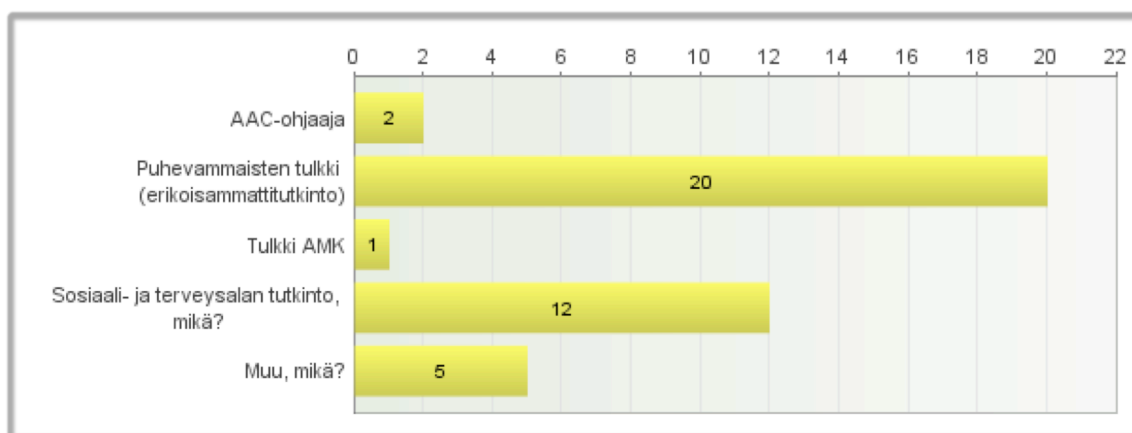
8 TUTKIMUSTULOKSET

Sähköinen kyselytutkimus lähetettiin Lounais-Suomen alueella 32:lle puhevammaisten tulkille. Kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa niistä taidoista, joita puhevammaisten tulkit tällä hetkellä työkentällä tarvitsevat sekä heille soveltuvimmasta opintomuodosta AMK -opintopolun järjestämiseksi. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 20 puhevammaisten tulkkia, jolloin vastausprosentti on 62,5.

Seuraavissa kappaleissa kerrotaan kyselytutkimuksessa esiin tulleet tulokset. Tulokset koostuvat vastaajien taustatiedoista ja opintohistoriasta, vastaajien ajatuksista opintopolun järjestämisestä kuten opintojen sisällöstä, suoritustavasta ja kestosta.

8.1 Puhevammaisten tulkkien taustatiedot ja opintohistoria

Kuviossa 5 näkyy vastanneiden puhevammaisten tulkkien koulutustausta (N=20). Vastaajien piti valita kaikki suorittamansa koulutukset. Lähes kaikki vastaajista, 19 henkilöä, olivat suorittaneet puhevammaisen tulkin erikoisammattitutkinnon. Lisäksi heistä 12 oli suorittanut jonkin sosiaali- ja terveysalan tutkinnon. Sosiaali- ja terveysalan tutkinnoista kehitysvammaisten hoitajan tutkinnon oli suorittanut viisi vastaajaa ja lähihoitajan tutkinnon oli suorittanut vastaajista neljä henkilöä. Muita suoritettuja yksittäisiä sosiaali- ja terveysalan tutkintoja olivat muun muassa sosionomi, koulunkäynnin ohjaaja sekä lasten ja nuorten erityisohjaaja. AAC-ohjaajan pätevyyden oli suorittanut kaksi vastaajaa. Lisäksi yksi vastaajista kertoi suorittaneensa viittomakielen ohjaajan koulutuksen. Osa vastaajista oli suorittanut lisäksi muita kuin sosiaali- ja terveysalan koulutuksia tai tutkintoja.

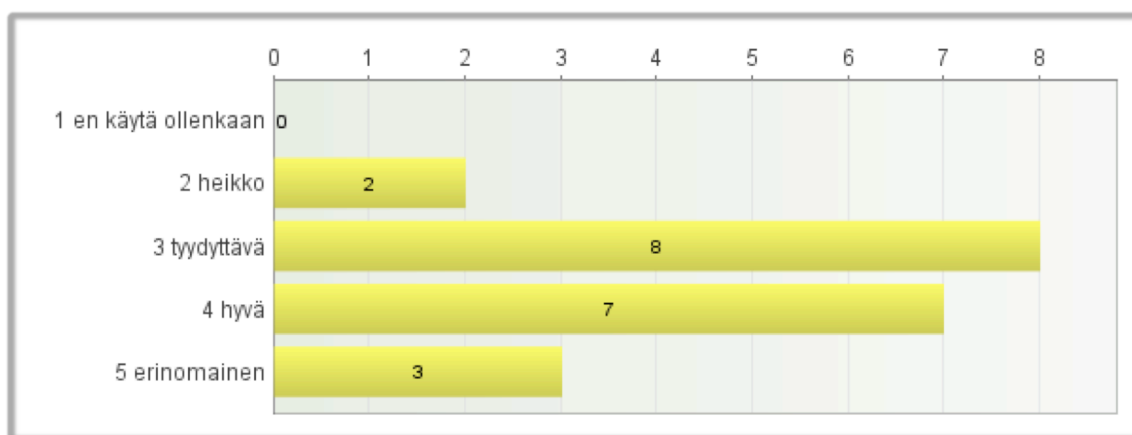

KUVIO 5. Puhevammaisten tulkkien koulutustausta

Kyselyyn vastanneiden (N=20) keski-ikä oli noin 50 vuotta. Puhevammaisten tulkkina toimimisen ajat vaihtelivat. Vastaajista seitsemän oli äskettäin valmistuneita ja toimineet työssään 0-2 vuotta. Työkentällä toimivista tulkeista kolme oli toiminut 3-5 vuotta ja seitsemän henkilöä 6-9 vuotta. Yli 10 vuotta alalla olleita tulkkia kyselyyn vastasi kolme. Vastaajat olivat valmistuneet puhevammaisten tulkin ammattiin aikavälillä 2002-2014. Suurin osa tulkeista toimii tällä hetkellä työntekijöinä jollakin palveluntuottajalla. Yksityisenä elinkeinonharjoittajana vastaajista toimii neljä henkilöä. Lisäksi vastaajista seitsemän oli itsenäisiä yrittäjiä ja Kelan järjestämän tulkkauspalvelun palveluntuottajia.

Vastaajista 12 (N=20) eivät olleet tulkkina toimiessaan antaneet kommunikatio-ohjausta tai -opetusta. Kokonaisuudessaan kommunikatio-ohjausta ja -opetusta on antanut kahdeksan vastaajaa. Näistä kahdeksasta vastaajasta seitsemän on tehnyt kommunikation ohjausta ja viisi on toiminut kommunikatio-opettajana. Vastaajista viidellä oli pätevyys toimia ohjaajana tai opettajana. Vastaajista kolme on toiminut ohjaajana ja opettajana ilman virallista pätevyyttä.

Kuviossa 6 näkyy vastaajien (N=20) viittomien käyttötaitotaso. Kahdeksan henkilöä piti viittomien käyttötaitotasoan tyydyttävänä ja seitsemän hyvänä. Kaikki kyselyyn vastanneet puhevammaisten tulkit osasivat käyttää jonkin verran viittomia. Erinomainen viittomien käyttötaitotaso oli kolmella vastaajalla.

KUVIO 6. Viittomien käyttötaito asteikolla 1-5

Vastaajista (N=20) kaikilla viittomien tai viittomakielen opiskelu oli sisältynyt tutkintoon. Lisäksi 10 vastaajaa oli osallistunut tukiviittoma- tai viittomakielen kursseille ja seitsemän oli opiskellut viittomia itse. Tulkkien mukaan kurssit olivat olleet pääsääntöisesti opiskeluun sisältyviä, esimerkiksi AAC-koulutuksen 28 tunnin mittainen viittomakielen kurssi tai puhevammaisen tulkin koulutukseen liittyvä tukiviittomien alkeiskurssi. Vastaajista kuusi oli suorittanut lisäksi K-tason tentin viittomakielestä.

8.2 Mielipiteitä puhevammaisten tulkkien opintopolun järjestämisestä

Enemmistön mielestä (kahdeksan vastaajaa) (N=20) ei ole tarpeellista päivittää kentällä työskentelevien tulkkien pätevyyttä amk-tasoiseksi. Vastaajista kuusi oli amk-tasoisesta koulutuksesta kannalla ja kuusi ei osannut ottaa kantaa asiaan. Kysyttäessä osallistumishalusta amk-tasoiseen opiskeluun, enemmistö vastaajista oli kuitenkin halukkaita osallistumaan. Vastaajista kuusi ei kokenut kiinnostusta päivittää omaa tutkintoaan amk-tasoiseksi ja kolme ei osannut sanoa olisiko halukas jatkamaan opintojaan. Opintojen ollessa kohtuulliset, puhevammaisten tulkeista 11 oli halukkaita päivittämään oman tutkintonsa amk-tasoiseksi. Suosituin opintojen suoritusvaihtoehto vastaajien keskuudessa oli suorittaa tutkinnon osia avoimessa ammattikorkeakoulussa lukuvuoden aikana. Muutama vastaaja oli myös kiinnostunut tutkinnon osien suorittamisesta kesä-

opintoina. Yli puolet (6 vastaajaa) olivat halukkaita suorittamaan tulkin AMK-tutkinnon.

8.3 Puhevammaisten tulkkien työkentällä tarvitsema tieto ja taito

Kyselylomakkeessa listattiin Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkin koulutusohjelman (AMK) opetussuunnitelman tarjoamat opintokokonaisuudet, joista vastaajan tuli valita mielestään viisi parhaiten työkentällä palvelevaa kokonaisuutta. Työkenttää parhaimmin valitut opintokokonaisuudet näkyvät kuviosta 7. Puhevammaisten tulkit (N=20) valitsivat mielestään viisi tärkeintä opintokokonaisuutta, jotka palvelisivat parhaiten työkentällä. Suurimman osan (12 vastaajaa) mielestä Asiakasryhmien ja kommunikaation tuntemus oli tärkein opintokokonaisuus. Tässä opintokokonaisuudessa ydinsisältöinä ovat viittomakielialan asiakasryhmät, kuulo- ja puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät, asiakasryhmien käyttämien kommunikaatiomenetelmien perusteet, asiakasjärjestöt, asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö, keskustelutaidot ja termityö. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 9.)

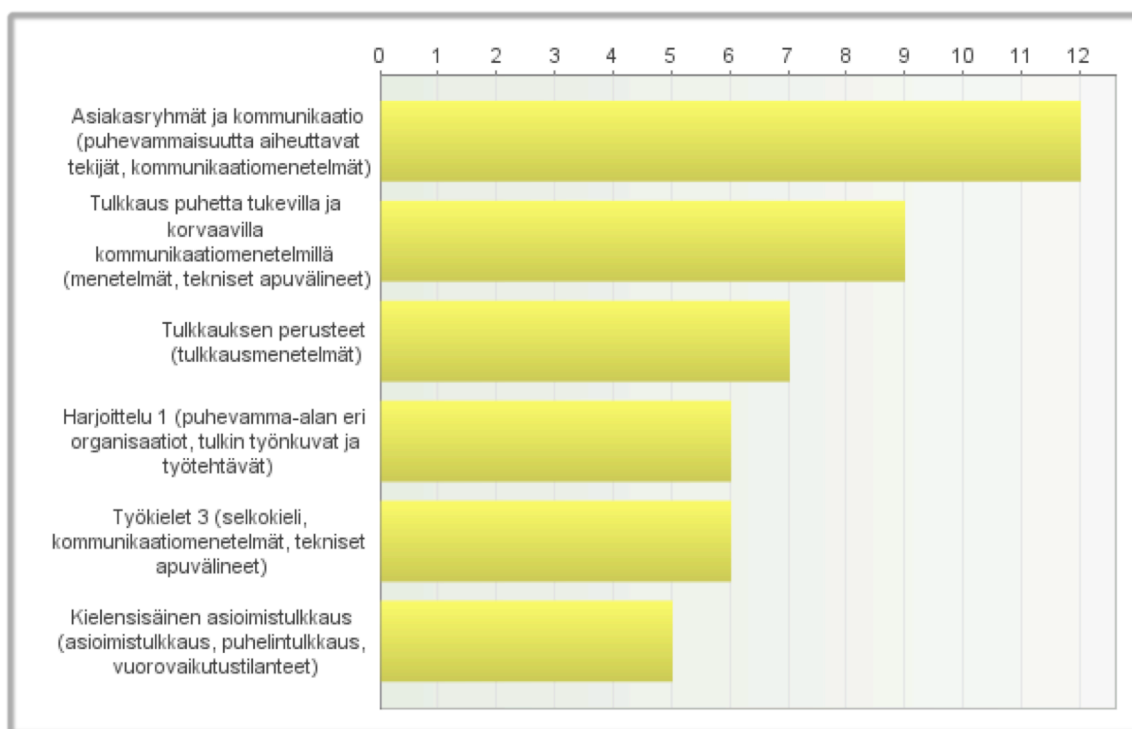
Toiseksi tärkeimmäksi opintokokonaisuudeksi yhdeksän vastaajaa valitsivat Tulkkauksen puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä. Tämän opintokokonaisuuden ydinsisältöihin kuuluvat puhetta tukevien ja korvaavien tulkkausmenetelmien perusteet, tukiviittomat, epäselvän puheen tulkkaus, blisskielen tulkkaus, keho- ja kokonaiskommunikaatio, kuva- ja esinekommunikaatio, piirtäminen, aakkostaminen, tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena ja itsereflektointi. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 15.)

Kolmanneksi tärkeimmäksi opintokokonaisuudeksi seitsemän vastaajaa valitsivat Tulkkauksen perusteet. Tämän opintokokonaisuuden ydinsisältöön kuuluvat tulkkausmenetelmät ja –lajit, tulkkauksen teoriapohja ja tulkkausmallit, käännösteoriat, konsekutiivitulkkausharjoitukset, muistiinpanotekniikat ja tiedon segmentointimenetelmät. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 14.)

Jaetun neljännen sijan opintokokonaisuuksien tärkeydestä saivat kuuden vastaajan perusteella Työkielet 3 sekä Harjoittelu 1. Työkieli-opintokokonaisuuden keskeisiin sisältöihin kuuluvat muun muassa eri tekstilajit, selkokieli, murteet ja tyyli, referointi, puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät ja tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena. Ensimmäisessä harjoittelussa painotetaan muun muassa opiskelijan valmistautumista työtehtävään, viittomakieli- ja puhevamma-alan eri organisaatioihin tutustumista, puhevammaisten tulkin ja viittomien opettajan työnkuvan ja työtehtävien harjoittelua, moniammatillista yhteistyötä sekä verkostoitumista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 11-12.)

Kielensisäinen asioimistulkkaus oli viiden vastaajan mielestä viidenneksi hyödyllisin opintokokonaisuus. Tämän opintokokonaisuuden ydinsisältöihin kuuluvat asioimistulkkauksen lisäksi puhelintulkkauksen käytännöt, hengellinen tulkkaus puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä, erilaiset vuorovaikutustilanteet ja yksilöllinen kielenkäyttö. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b, 21.)

Puhevammaisten tulkit olivat valinneet työkentällä palveleviksi tärkeiksi opintokokonaisuuksiksi myös Palvelujärjestelmät, Kielensisäisen tulkkauksen asiakkaat, Viittomien opettajan ammatillisuus sekä Harjoittelu 5.

KUVIO 7. Opetussuunnitelman viisi tärkeintä opintokokonaisuutta

8.4 Puhevammaisten tulkkien huomioita opetussuunnitelman opintokokonaisuuksista

Pääsääntöisesti vastauksista tuli esille opetussuunnitelman kattavuus ja tyytyväisyys sen monipuolisuuteen. Vaikkakin ammatillisuus ja etiikka kuuluvat moiseen opintokokonaisuuteen, halusivat useat vastaajat vielä korostaa sen tärkeyttä. Vastaajat mainitsivat seuraavanlaisia huomioita opetussuunnitelman opintokokonaisuuksista:

kommunikaatio-ohjelmien käyttö ja materiaalien päivittäminen
oikeustulkkauksen kurssi
enemmän tulkin ammatillisuutta ja etiikkaa
lisää käytännön harjoittelua

Hyvänä huomiona vastauksista nousi esille puhevammaisuutta aiheuttavien tekijöiden yhteisvaikutus kommunikaatioon. Useimmiten jää huomaamatta puhevamman taustalla olevat useatkin eri tekijät. Aihetta pitäisi opettaa laajemmin

ja syvällisemmin, jolloin puhevammaisten tulkki kykenee omassa toiminnassaan huomioimaan paremmin asiakkaan yksilölliset tarpeet ja vaadittaessa myös muuttamaan omaa viestintää asiakkaalle helpommin ymmärrettäväksi sekä kokonaisvaltaisesti toimintaansa asiakkaalle paremmin soveltuvammaksi.

8.5 Osaamisen tarpeet ja opintopolun järjestäminen

Puhevammaisten tulkit kokivat erityisen haasteelliseksi työkentän nopean muuttumisen. Varsinkin tietotekniikan nopea kehittyminen ja uusiin laitteisiin sekä menetelmiin tutustuminen vaatii jatkuvaa ammattitaidon päivittämistä. Usea vastaaja oli maininnut ammattitaidon päivittämiseen liittyviä seikkoja:

*kehittyvän tekniikan hyväksikäyttö vaatii jatkuvaa päivitystä
kommunikaatio-ohjelmien käyttö*

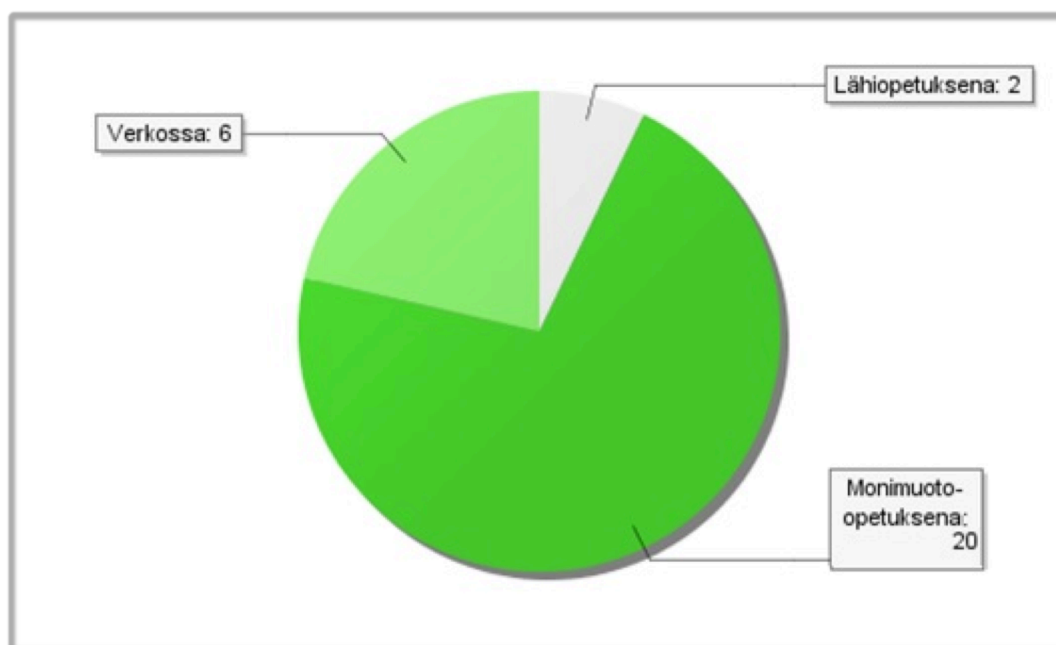
Puhevammaisten tulkkien koulutuksessa käydään läpi vain yleisimmät kommunikaatiolaitteet ja –menetelmät. Laitteiden syvällisempään tutustumiseen ja käytönopastukseen ei ole varattu resursseja. Käytännössä puhevammaisten tulkit tutustuvat uusiin laitteisiin ja laitteiden käyttötarkoituksiin vasta asiakkaiden kautta, jolloin laitteen yksilölliset kommunikaatiomahdollisuudet voidaan huomioida paremmin.

*asiakslähtöistä yksilöllistä tulkkauspalvelun tuottamisen taitoa
...hyvä olisi kuitenkin minusta tutustua sellaisiin laitteisiin, mitä läh-
tee ns. kentälle asiakkaille. Esim. ne laitteet joita asiakkaat useim-
min Tikoteekin kautta saavat*

Vastaajat korostivat eri puhevammaryhmien ymmärtämistä niin, että tulkit osaisivat toimia sosiaalisissa tilanteissa oikein, toimimalla tulkin roolissa moitteettomasti sekä eettisesti asiakasta kunnioittaen. Tulkin pitää osata vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien toimintaperiaatteet. Myös hyvät viestintä ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä ja niitä pitää kehittää. Lisäksi vastaajat toivat esille moniammatillisen yhteistyön tärkeyden ja verkostoitumisen tuomat vaateet.

*itsensä jatkuva päivittäminen on tärkeää
muiden yhteistyötahojen tuntemus korostuu
sosiaali- ja vammaispalvelun eri tukimuodot*

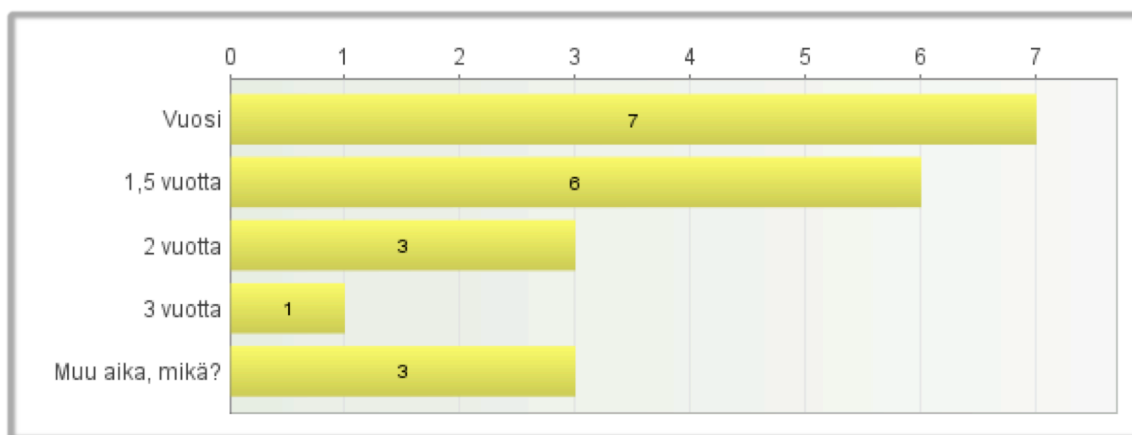
Kuviossa 8 on tuotu esille kyselyssä esiinnoitettavat opintopolun suoritus tavat. Kaikkien vastaajien mielestä puhevammaisten tulkkien opintopolku pitäisi järjestää monimuotoisina opintoina. Näistä kuusi vastaajaa kannatti lisäksi verkossa opiskelua ja kaksi vastaajista valitsi lähiopetusmuodon hyväksi opetuksen järjestämistavaksi.

KUVIO 8. Opintopolun suoritus tavat

Enemmistö vastaajista (N=20) (Kuvio 9) kannatti sopivaksi ajaksi tutkinnon suorittamiseen yhtä vuotta ja vastaajista kuusi opintojen kestoksi 1,5 vuotta. Vastaajista kolme katsoi kahden vuoden koulutuksen olevan sopiva aika tutkinnon suorittamiseen ja yksi vastaaja oli kolmen vuoden kannalla. Vastaajat ehdottivat myös seuraavanlaisia tapoja tutkintoajan määrittämiseen:

*yksilöllinen niin, että ottaa huomioon tutkinnon suorittajan aikaisemmat kokemukset
vaihtelee aiemmin hankitun kokemuksen mukaan*

KUVIO 9. Tutkinnon suorittamisaika

Vastaajat (N=20) kokivat tutkinnon suorittamisessa haastavammaksi ajan löytämisen opiskeluun. Toiseksi haastavimmaksi koettiin kirjallisten töiden laatiminen. Myös viittomataitotason saavuttaminen sekä pedagoginen pätevyys opettaa ja ohjata koettiin haastaviksi. Yksi vastaaja koki tutkinnon suorittamisessa haastavaksi motivaation löytämisen opiskeluun. Koulutusohjelma koettiin myös liian viittomakielen tulkkeja palvelevaksi, jolloin puhevamma puolen opintoja pitäisi olla laajemmin ja syvällisemmin.

8.6 Vastaajien ehdotuksia Tulkki AMK -tutkinnon suorittamiseen

Vastaajilla oli myönteiset ajatukset Tulkki AMK -tutkinnon suorittamista kohtaan. Vastaajat ymmärsivät, että opiskelu vaatii aikaa, mutta koska jokaisella on jokin koulutus taustalla sekä työkokemusta ne voidaan katsoa hyödyksi tutkintoa suunniteltaessa ja toteuttaessa. Yksi vastaajista perusteli tutkinnon sopivaksi kestoksi yhtä opiskeluvuotta juuri sillä perusteella, että koulutukseen hakeutuvat puhevammaisten tulkit ovat jo pätevöityneet tulkin ammattiin aikaisemmin ja omaavat usean vuoden työkokemuksen. Vastaajien mielestä Diakin tulisi tarjota yksilöllisesti räätälöity ammattikorkeakoulun pätevyys, jossa huomioitaisiin opiskelijan osaaminen muodollisesti. Vastaajien mielestä koulutukseen voisi lisätä myös puhevamma puolella oikeustulkkauksen opintokokonaisuuden. Vastaajis-

ta yksi ehdotti, että lähiopetuspäiviä voisi järjestää myös lauantaisin pidempinä ajanjaksoina kerrallaan.

Monimuotona, tai esim. pe ja la päivät koulussa. Mieluummin kuin esim. kolme iltaa viikossa. Esim. lauantapäivänä voisi opiskella 6-8 tuntia jolloin tulisi intensiivisesti opiskeltua.

Arkipäivät on kuitenkin niitä, jolloin tulkit ovat työssä enemmän kuin lauantaisin.

Vastaajat pitivät mahdollisena opiskelua työn ohessa. Heidän mielestään tulkkien työkentällä toimiminen tuo etua, koska tulkit ovat jo verkostoituneita ja heillä on asiakaskunta olemassa. Työkentän tunteminen auttaa esimerkiksi koulutukseen sisältyvän harjoittelun suorittamista. Puhevammaisten tulkkina toimiminen vaatii vahvaa perehtymistä asiakkaisiin ja siksi vastaajat toivoivat koulutuksen järjestämistä mahdollisimman paljon työkentällä aidoissa tilanteissa.

Vastaajista moni toi esille monimuoto-opintojen palvelevan tutkinnon suorittajia parhaiten. Lisäksi yksi vastaajista ehdotti opintojen suoritustavaksi viikonloppu- ja kesäkurseja, joiden tavoite olisi koko amk -tutkinnon suorittaminen. Vastauksissa tuli esille ymmärrys siitä, että puhevammaisuuden opintojen sisältöä on vaikea suunnitella ja toteuttaa, koska esimerkiksi asiantuntijoiden ja luennoitsijoiden saatavuus koulutuksen järjestämiseksi tuottaa haastetta.

Yhden vastaajan mielestä olisi tärkeää keskittyä opiskelijoihin, joilla ei ole vielä puhevammaisten tulkin tutkintoa ollenkaan ja näin ollen järjestää koulutusta vain heille. Koska puhevammaisten tulkkereita on vähän ja heitä tarvitaan kentällä, on erityisammattitutkinnon suorittaneen tulkin koulutustaso riittävä. Vastaajan mielestä yksittäiset koulutukset ovat riittäviä tällä hetkellä kentällä toimiville puhevammaisten tulkeille.

Vastaajat antoivat myös muita tärkeitä huomioita tulkin ammattiin ja itse kyselyyn liittyen:

Vaikka tulkki olisi kuinka kouluttautunut ja viimeisimmät tiedot työhön lähtiessä, mutta jos hän ei osaa niitä käytäntöön soveltaa, hän on pulassa. Jos hän ei itse huomaa niin useasti kyllä asiakas huomaa.

Tulkkauspalvelulla on monia eri aloja...nämä ovat kaikki omia erityisosaamisen aloja. Ei pidä sekoittaa ihmisten tulkkaustarpeita keskenään.

Diakin opintosisältöjä olisi voinut avata muutamalla sanalla, että vastaajat tietävät mitä jaksoihin kuuluu.

9 POHDINTA

9.1 Pohdintaa opintopolun toteuttamisesta

Tutkimustuloksista kävi ilmi, ettei tällä hetkellä työkentällä olevien tulkkien pätevyyttä tarvitse päivittää amk-tasoiseksi. Näiden vastaajien mielestä on tärkeää tämänhetkisten tulkkiopiskelijoiden pätevöityä amk-tasoisiksi, mutta työkentällä oleville tulkeille riittävät lyhytaikaiset kurssit. Tulokset olivat ristiriitaisia siinä suhteessa, että osan mielestä puhevammaisten tulkkien työkentällä oleva ammattitaito ja pätevyys ovat melko riittävät, jolloin resurssit pitää kohdentaa työkentälle. Vastauksista tuli esille kuitenkin jatkuva kouluttautumisen tarve työkentän nopeasti muuttuviin haasteisiin, kuten tekniikan ja kommunikaatio apuvälineiden kehittämiseen. Puolet vastaajista halusivat päivittää omaa osaamistaan osatutkinnoilla tai koko amk -tutkinnolla. Näistä jokaisella vastaajalla oli mielestäni taustalla ajatus elinikäisestä oppimisesta ja asiantuntijuuden syventämisestä työvuosien aikana. On hienoa havaita, että lisäkouluttautumiseen on halukkuutta iästä riippumatta. Uskoisin, että kyselyyn vastanneista pääsääntöisesti alle keski-ikäiset, vain vähän aikaa alalla työskennelleet tulkit olisivat halukkaita päivittämään koko tutkintonsa amk-tasoiseksi, koska heillä on vielä paljon työvuosia jäljellä ja he ovat todenneet muuttuvan työkentän yhä kilpailullisemmaksi. Jo kauan työkentällä toimineet puhevammaisten tulkit ovat todennäköisesti suhteellisen tyytyväisiä tämän hetkiseen työkentän tilanteeseen. Heillä on vakiintunut asiakaskunta ja tietyt tulkkirinkien asiakkaat joiden parissa työskentelevät. He ovat perehtyneet syvällisesti ja yksilöllisesti asiakkaan kommunikointiin, jolloin lyhyillä yksittäisillä koulutuksilla puhevammaistentulkki pystyy päivittämään omaa osaamistaan.

Näkemykseni mukaan, nuoremmat vastaajat toimivat tulkkifirmoissa työntekijöinä, jolloin heillä on vapaammat resurssit aloittaa laajemmat opinnot. Vastaajista keski-ikäiset toimivat Kelan palveluntuottajina, jolloin heitä sitoo hankintasopimuksen ehdot ja sitä kautta rajallinen resurssien käytettävyys opintoihin. Siksi nämä vastaajat kannattivat enemmänkin lyhytmuotoista täydennyskoulutusta.

Vastaavanlainen opintopolun kartoituskysely kannattaisi mielestäni teettää vasta valmistuneille erikoisammattitutkinnon suorittaneille puhevammaisten tulkeille tai erikoisammattitutkintoa suorittaville, loppusuoralla oleville opiskelijoille. Kysely olisi helppo toteuttaa kohdennetulle opiskelijaryhmälle, jolloin saataisiin tietoa sitä kautta opintopolun järjestämisen tarpeellisuudesta.

Havaitsin, että vaikeutta vastaajille tuotti koulutuksen laajuuden ja keston hahmottaminen. Erikoisammattitutkintojen perusteissa ammattitaitovaatimukset on määritelty niin, että henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä noin viiden vuoden työkokemus, suoriutuu tutkinnosta. (S. Vuorinen, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2014.) Tämän pohjalta erikoisammattitutkinnon laajuus on 40 opintoviikkoa, jonka suoritus aika on noin 2 vuotta. Vastaajien taustatiedot huomioiden ja verrattaessa sitä amk –tason 240 opintopisteen laajuuteen, voidaan todeta opiskelun työmäärän olevan todella suuri. Opintojen suoritus aikaa on vaikea ajatella realistisesti. Ennakkokäsityksenäni oli, että amk –tasoinen tutkinnon voi päivittää melko helposti, noin 1,5 vuoden koulutuksella. Vastaajat olivat samaa mieltä 1-1,5 vuoden pituisesta koulutuksesta. Tutkimuksen myötä on herännyt käsitys siitä, millaisia opintokokonaisuuksia opintoihin tulee sisältää, jotta ne noudattavat Viittomakielen tulkin koulutusohjelman opetussuunnitelmaa. Lisäksi ymmärrys koulutuksen kattavuudesta ja laajuudesta on lisääntynyt, jolloin opintojen suorittamiseen kuluva aika on vähintään 2 vuotta erikoisammattitutkinnon suorittaneella puhevammaisten tulkeilla. Tämä oletus on tutkijalla itsellään, eikä sitä ole virallisesti vahvistettu. Yli 2-vuotisten opintojen pituus vaikuttaa osallistumishalukkuuteen vähentävästi. Ahointi antaa yksilöllisen mahdollisuuden opintojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen, jolloin osa opinnoista katsotaan suoritetuksi.

Opintojen osasuoritusten tai koko tutkinnon suorittamisen paras toteuttamismuoto on monimuoto-opinnot. Ne antavat opiskelijalle mahdollisuuden joustavaan opiskeluun, jolloin huomioidaan etäopiskelun ja verkko-opintojen mahdollisuus. Koska kyse on aikuisopiskelijoista, on tärkeää, etteivät opintojen kaikki kokonaisuudet ole sidottuja aikaan tai paikkaan. Työkentällä on puhevammaisten tulkeista pulaa ja tarvetta. Näin ollen tulkkien resurssit pitäisi keskittää mahdollisimman hyvin työkentälle ja vapaat käyttämättömät resurssit hyödyntää tul-

kin haluamalla tavalla opiskeluun. On ymmärrettävää, että Tulkki AMK:n opintokokonaisuudet koostuvat myös sellaisesta opinnoista, joissa läsnäolo on välttämätöntä. Esimerkiksi kieliopinnoissa, opetussuunnitelmassa määritelty viittomakielen taidon oppiminen vaatii mielestäni fyysistä läsnäoloa. Kommunikoitaessa aidossa tilanteessa viittomakielisen henkilön kanssa, pystyy saamaan heti välitöntä palautetta esimerkiksi omasta viittomakielen tuottamisesta.

Luulen opintopolun tulevan myöhemmin ajankohtaiseksi. Ajatuksen taustalla on muun muassa ajatus tulkkien palkkauksesta sekä koulutuksen tasarvoisuudesta muihin saman alan tutkintoihin nähden. On havaittavissa, että joissakin työyhteisöissä amk -tason suorittanut henkilö saa parempaa palkkaa kuin erikoisammattitutkinnon suorittanut. Työkentällä molemmat puhevammaisten tulkit suoriutuvat samoista tehtävistä, mutta koulutustausta vaikuttaa palkkaukseen eriävyyteen, ja työntekijät ovat näin keskenään eriarvoisessa asemassa. Palkkauksen ollessa yhdenmukainen, myös solidaarisuus työkentällä lisääntyy.

Varsinais-Suomessa on toiseksi eniten puhevammaisia asiakkaita Suomessa. Luulen myös puhevammaisten tulkkeja olevan toiseksi eniten Varsinais-Suomen alueella. Tämä osaltaan tukee ajatusta siitä, että paikallisesti Diakonia-ammattikorkeakoulun läheisyydessä olevat puhevammaisten tulkit voisivat osallistua opintopolun pilottiin. Kyselyyn vastanneista 20:sta Lounais-Suomen alueella toimivasta puhevammaisten tulkista 11 olisi kiinnostuneita suorittamaan jatko-opintoja opintojen ollessa kohtuulliset. Luulen, että pilottiryhmän toteuttamiseksi on riittävästi erikoisammattitutkinnon suorittaneita tulkkeja Lounais-Suomen alueella. Pilottiopintojen kokonaisuutta ja sisältöä tulisi kartoittaa tarkemmin, jolloin pilottiryhmään tulevat opiskelijat osaisivat jo hakeutumisvaiheessa valmistautua opintojen kuormittavuuteen.

Opiskelu avoimessa ammattikorkeakoulussa mahdollistaa paljon, jolloin sen kautta voi suorittaa koko opetussuunnitelman mukaiset opinnot. Tämän jälkeen opiskelijan on mahdollista hakeutua Tulkki AMK opintoihin ja ahotoida suorittamansa opintokokonaisuudet osaksi Tulkki AMK –tutkintoa. Suoritettaessa opintoja yhdessä perusopintojen opiskelijoiden kanssa, on opittava tieto alan uusin-

ta tietoa. Näin jo kentällä toimiva puhevammaisten tulkki voi päivittää omaa osaamistaan.

Kyselyssä toteutettu Diakin opetussuunnitelmaa käsittelevä osio oli vastaajalle melko raskas ja vaikeasti lähestyttävä. Kokonaisuuden yhteydessä oli avoimia kysymyksiä, jolloin vastaajan oli helpompi tuoda ajatuksia esille. Vastauksissa opintokokonaisuuksien tärkeydestä esille nousivat asiakasryhmien ja kommunikaation tuntemus sekä tulkkauksen puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä. Kysymys olisi kannattanut esittää uudelleen puhevammaisten tulkin yksilöllisen tarpeen näkökulmasta. Päätin kuitenkin laatia kysymyksen avoimeksi, jolloin kyselylomake ei olisi muokkautunut kovin raskaaksi. Tämä taas olisi voinut osaltaan vaikuttaa tutkimustulosten luotettavuuteen ja vastausprosenttiin.

Ensimmäinen puhetulkkien pilottikoulutus toteutettiin aikoinaan Kuopiossa, jonka jatkumona järjestetään puhevammaisten tulkkien erikoisammattitutkintoon johtavaa koulutusta. Samantapaista etenemistapaa voisi noudattaa myös suunnitteleamalla pilottikoulutus, josta jatkumona on opintopolku Tulkki AMK – opintoihin.

9.2 Pohdintaa luotettavuudesta ja eettisyydestä

Eettiset kysymykset ja tieteellisesti hyvät käytännöt on otettava huomioon laadittaessa tutkimusta. Tähän kuuluu esimerkiksi tiedon hankintaan ja julkistamiseen liittyvät tutkimuseettiset yleisesti hyväksytyt periaatteet. Tutkijan vastuulla on tuntee nämä periaatteet ja toimia niiden mukaisesti. Tutkijan tulee muun muassa vaalia tutkimuksessaan rehellisyyttä ja huolellisuutta, soveltaa tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiä, ottaa asianmukaisesti huomioon muiden tutkijoiden työt, suunnitella ja toteuttaa tutkimus tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. (Hirsjärvi ym. 2013, 24.)

Tutkijan ei pidä yleistää tutkimuksesta saatuja tuloksia kriittikittömästi. Saatuja tuloksia ei pidä sepittää tai kaunistella. Raportointi ei saa olla puutteellista tai harhaanjohtavaa. (Hirsjärvi ym. 2013, 26.)

Tutkimusmenetelmänä ryväotanta sopi hyvin aikataulun kiireellisyyden vuoksi sekä tietyn otantajoukon valikoituessa. Saatekirjeessä kerroin tutkimustulosten olevan anonyymejä niin käsiteltäessä kuin julkistamisvaiheessakin. Lisäksi luotettavuutta lisää avoimuus, jolloin tutkittavat tiesivät mihin tarkoitukseen heidän vastauksia käytetään. Tutkimustyön päättymisen jälkeen saadut kyselytulokset on tarkoitus tuhota asiakirjasalaisuutta noudattaen. Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen kyselyistä saatuihin vastauksiin sekä vastausprosenttiin. Harmillisenä koin tutkimuksen kiireellisyyden, jolloin puhevammaisten tulkeilla oli vain viikko aikaa vastata kyselyyn ja tänä aikana lähetin lisäksi kaksi vastaamiseen liittyvää muistutusviestiä. Luotettavuutta tuo osaltaan se, että kysymysten ollessa pakolliset, saatiin vastaukset kaikkiin esitettyihin kysymyksiin.

Mikäli olisin varannut aikaa enemmän tutkimuksen suorittamiseen, olisi tutkimustulosten analysoinnin jälkeen voinut syventää opinpolun suunnitelmaa haastattelemalla Diakin puhevammaisten tulkkien koulutuksesta vastaavaa lehtoria tai koulutussuunnittelijaa.

9.3 Opinnäytetyöprosessin pohdintaa

Opinnäytetyö oli voimia vievä, mutta antoisa prosessi. Tutkijana omat käsitykseni opintopolun luotsaamisesta tarkentuivat ja sain aiheesta lisätietoa. Intresini opintopolkua kohtaan olivat suuret, koska koen itse kuuluvani osaksi tätä kohdejoukkoa, jolle pilottihanke voitaisiin tulevaisuudessa suunnata. Kannatan opiskelua elinikäisen oppimisen hengessä ja mielestäni yksi osa-alue on päivittää oma tutkinto, mikäli siihen on mahdollisuus.

Opinnäytetyöprosessi eteni nopeasti suunnitelmavaiheesta itse toteutukseen ja raportin kirjoittamiseen. Kyselylomakkeen diakin opintokokonaisuutta käsittelevä osio oli haasteellinen ja jäin yhä miettimään, miten sen olisi voinut toteuttaa

toisin. Juuri opintosuunnitelmaan liittyvä kysymys oli tutkimuskysymyksen kannalta oleellinen. Osiossa vihjeitä tutkielman tekijälle, oli annettu kommentti, että kohta oli vaikea täyttää ja opintokokonaisuuksia olisi pitänyt avata enemmän. Opintokokonaisuudet oli avattu sulkeisiin pääpiirteittäin mitä ne sisälsivät, mutta todellisuudessa opintojen sisältä olisi vaatinut laajempaa avaamista tai rinnalleen ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma 2011 -esitteen. Koska tutkittava joukko oli pieni, olisi voinut opintosuunnitelmaan liittyvän esitteen lähettää sähköisesti vastaajille kyselyn yhteydessä. Kaikki vastaajat tuskin olisivat ehtineet käymään opetussuunnitelmakirjasta läpi kyselyyn vastatessaan. Mutta osa olisi voinut saada vastauksia siihen, mitä opintojakso tarkemmin pitää sisällään.

Opinnäytetyön tutkimusosion anti olisi ollut syvällisempi, mikäli olisin toteuttanut vielä haastattelun. Myös toteutussuunnitelmien avaaminen ja vertailu olisi ollut mielenkiintoista, mikäli aikaa olisi ollut enemmän ja siihen liittyvä materiaali olisi ollut saatavilla. Tutkimusta voi aina kehittää ja jatkaa. Ehkä se olen juuri minä, joka vie opintopolkua joskus eteenpäin osallistumalla mahdolliseen pilottiryhmään.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Verrattaessa erikoisammattitutkinnon vuoden 2011-2012 valmentavan opetuksen opintokokonaisuutta Tulkki AMK:n vuoden 2011 opetussuunnitelmaan voidaan todeta niiden molempien sisältävän hyvin paljon samoja opintokokonaisuuksia. Erikoisammattitutkinnon valmentava koulutus on monimuotokoulutusta, johon kuuluvat lähiopiskelua noin 36 päivää, etäopiskelua, verkko-opintoja sekä työssäoppimista 3-6 viikkoa. Koulutus on laajuudeltaan 40 opintoviikkoa ja koulutusaika on noin 2 vuotta.

Verrattaessa erikoisammattitutkinnon aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista Diakin opintokokonaisuuksiin nähden voidaan karkeasti tarkastella ahot – vastaavuuksia noin 120 opintopisteen osalta. Tällöin opintopolun suoritus aika olisi noin 2 vuotta ja siten kohtuullinen. Yhtäläisyyksiä opinnoissa on tulkkauksen palvelujärjestelmässä toimimisessa sekä asiakkaiden kommunikoinnin häiriöiden ja sitä aiheuttavien syiden tuntemisessa sekä erilaisissa kommunikoinnin apuvälineiden käyttöön liittyvissä opinnoissa. Tutkintojen opintoja on hankala verrata keskenään yksittäin, koska tutkijalla ei ole käytössään erikoisammattitutkintoon liittyvää tarkempaa opetussuunnitelman toteutusmateriaalia. Lisäksi Tulkki AMK-koulutuksen toteutusmateriaalien läpikäyminen ei ollut ajallisen resurssin vuoksi mahdollista. Oleellisena osana on havaittavissa erikoisammattitutkinnossa kieliopintojen puuttuminen sekä opintojen pienempi laajuus verrattaessa amk-tutkintoon. Ainoastaan yrittäjyyden osio on erikoisammattitutkinnossa huomattavasti kattavampi kun amk-tutkinnossa suoritettava osuus. Erikoisammattitutkinnon suorittaneista puhevammaisten tulkeista vain murto-osa on kuitenkin suorittanut yrittäjyyden vapaaehtoisen osan. Tähän lienee syynä sen laajuus, joka työllistää opiskelijaa melko paljon. Lisäksi Yrittäjyys-osion tutkinnon vastaanottajat ovat alalla toimivia palveluntuottajia ja näin ollen myös mahdollisia kilpailijoita, jolloin opiskelija ei välttämättä halua toimittaa heille yhtiöönsä liittyviä asiakirjoja. Opintojen yhtäläisyyttä pitää tarkastella vielä koulutussuunnittelun näkökulmasta, jolloin huomioidaan, miten ja millaisia opintoja oikeasti voidaan käytännössä järjestää.

Tulkki AMK opintopolun toteutuessa, on siitä luonnollisena jatkumo suunnitella puhevamma-alan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, Puhevammaisten tulkki YAMK. Näin viittomakielialan ja puhevamma-alan koulutukset olisivat tasa-arvoisessa yhteydessä toisiinsa. Diak järjestää koulutusta molemmat ammattialat huomioiden, jolloin koulutustarjonta tulisi päteä myös ylimmällä tasolla.

Koulutuksen myötä myös puhevamma-alan puolella pitäisi keskittyä enemmän vaativan tason tulkkauksiin sekä työpari ajatteluun. Tällä hetkellä paritulkkaukset on yleistynyt vain viittomakieli puolella. Opintopolku koulutuksen myötä voisi kehittää myös ajatusta ja toteutusta puhevammaisten tulkkauksen paritulkkauksesta. Opintoon liittyvien harjoittelupaikkojen löytäminen on haasteellista. Opintopolkuun liittyvän harjoittelun voisi tehdä jouhevasti työparin kanssa. Kentällä oleva puhevammaisten tulkki voisi ottaa työparikseen perusopintoa suorittavan opiskelijan. Näin molemmat saisivat suoritettua työparina uusia työtapoja kokeilun opintojaan eteenpäin. Koska puhevammaisten tulkkauksen tuottajia ja tulkkia on suhteellisen vähän, mutta harjoitteluun hakijoita paljon, voisi amk-tasoinen opinnäytetyö kartoittaa tietoa palveluntuottajista, tulkkiringeistä, tulkeista ja asiakkaista yleisesti ja sitä kautta miettiä, miten harjoittelua olisi sekä koulun että palveluntuottajien näkökulmasta kannattavinta ja jouhevinta järjestää.

Tarkasteltaessa tutkimustulosten hyödynnettävyyttä, voidaan todeta opinnäytetyön tavoitteena olleen alustavasti kartoittaa puhevammaisten tulkkien kiinnostusta uudistuvaa opintopolkua kohtaan. Opinnäytetyön päätuloksena havaittiin puhevammaisten tulkkien halukkuus ja into kehittää omaa osaamistaan mikäli koulutusta on tarjolla. Koulutuksen toteutuessa puhevammaisten tulkit olisivat halukkaita osallistumaan siihen. Opintojen järjestäminen monimuoto-opintoina tuntuu järkevimmältä ratkaisulta, jolloin puhevammaisten tulkki voisi suorittaa tutkinnon osia avoimen korkeakoulun puolella tai opintopolun muotouduttua koko tutkinnon yhdessä Tulkki AMK –opiskelijoiden kanssa.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki 2003/351, 9.5.2003. Tulostettu 29.8.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030351>
- Ansaharju, J. 2008. NMT-seminaariluento 1.10.2008. Ikaalinen. Tulostettu 9.10.2014
<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Koulutus/Taydennyskoulutus/ntm/Tiedosto/Ansaharju.pdf>
- Cromnow, M. 2012. I Kow it is Wrong but I do it Anyway. How do Speech Interpreters Respond to Ethical Dilemmas. Linköping Universitet. Department of Behavioural Sciences and Learning. Master of Social Science in Science of Disability.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C katsauksia ja aineistoja 17 . Helsinki. Tulostettu 16.10.2014
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.diak.fi%2Ftyoelama%2FJulkaisut%2FDocuments%2FC_17_ISBN_9789524930994.pdf&ei=p8s_VNA5qP_KA634gbgE&usg=AFQjCNEUZTqMpdDDqMzu4Pf-6eK2uX6yow&bvm=bv.77648437,d.bGQ
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2011a. AHOT –menettely – ohje opiskelijalle. Viitattu 16.10.2014
http://www.diak.fi/opiskelu/ahot/Documents/AHOT_opiskelijan%20ohje%2015%207%202014.doc
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2011b. Opetussuunnitelma. Viittomakielentulkin koulutusohjelma 2011. Tulostettu 22.9.2014
<http://www.diak.fi/hakijalle/Hakeminen%20koulutukseen/Koulutusohjelmat/viittomakielentulkin%20ko/Sivut/default.aspx>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2013. Diakin opiskelijat jalkautuvat hakuajaksi sosiaaliseen mediaan. Verkkouutinen 28.2.2013. Tulostettu 22.9.2014
<http://news.cision.com/fi/diakonia-ammattikorkeakoulu/r/diakin-opiskelijat-jalkautuvat-hakuajaksi-sosiaaliseen-mediaan,c9377337>

- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2014a. Opetussuunnitelmat: Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014-2015. Koulutusohjelma: Avoin ammattikorkeakoulu/ Humanistinen ja kasvatusala. Tulostettu 9.10.2014
https://soleops.diak.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=3885378&koulohj_id=3883958&valkiel=fi&stack=push
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2014b. Osaamisen arviointikriteerit AMK-tutkinto. Tulostettu 19.10.2014
<http://www.diak.fi/opiskelu/Sivut/Opiskelijan-osaamisen-arviointi.aspx>
- Hallituksen esitys 2009/220, 16.10.2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelusta sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Viitattu 15.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090220>
- Hallituksen esitys 2012/38, 3.5.2012. hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksestä. Viitattu 12.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120038.pdf>
- Heikkinen, H. 2010. Käyttöteoriat ja opettajankoulutuksen opetussuunnitelma. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 56-73.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15. - 17. Painos. Helsinki: Tammi.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. 2011. Viittomakielen koulutusohjelman opintopolku. 7.6.2011. Tulostettu 8.10.2014
http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/opintopolkukriteerit_2011-2012_vike.pdf
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. 2014a. Opintopolkuopinnot. Tulostettu 8.10.2014
<http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/avoin-amk/opintopolkuopinnot>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. 2014b. Avoin amk - porras kohti ammattikorkeakoulututkintoa. Tulostettu 8.10.2014

http://www.humak.fi/sites/default/files/kuvat/humak-avoin-amk_2014-2015.pdf

Johansson, S. 2013. Suunnittelija. Kansaneläkelaitos. Sähköposti. Henkilökohdainen tiedonanto. 3.12.

Kansaneläkelaitos. 2013a. Prosessikuvaus - Tulkkauspalvelun hakeminen, tulkin käytön opetus/ perehdytys tulkkauspalveluun. Tarjouspyynnön liite 3 a. 62/331/2013. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/documents/10180/0/Liite3aProsessitPalvelunhakeminentulkinkäytönperhdytys.pdf/3ecef1d9-6f07-469f-bb2a-00d111273070>

Kansaneläkelaitos. 2013b. Prosessikuvaus – Tulkkauspalvelun tilaaminen ja välittäminen. Tarjouspyynnön liite 3 b. 62/331/2013. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/documents/10180/0/Liite3bProsessitTulkkauspalveluntilaaminenjavälittäminen.pdf/fe707554-d26d-4aa7-898b-ac7ade65dfce>

Kansaneläkelaitos. 2013c. Prosessikuvaus – Tulkkauspalvelun laskutus. Tarjouspyynnön liite 3 c. 62/331/2013. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/documents/10180/0/Liite3cProsessitTulkkauspalvelunlaskutus.pdf/78e4de3e-00d5-4af2-b7cc-850ce50fdbd0>

Kansaneläkelaitos. 2013d. Kelan vammaisetuustilasto 2013. Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2014. Tulostettu 6.10.2014

http://www.kela.fi/documents/10180/1630858/Kelan_vammaisetuustilasto_2013.pdf/b89906b5-dbd6-49cd-b118-8657111107de

Kansaneläkelaitos 2013e. Terveysosasto. Sopimusmalli. 62/331/2013. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/documents/10180/0/Liite11Sopimusmalli.pdf/f7c58101-7a64-42ce-adc7-3e8c0decb954>

Kansaneläkelaitos. 2014a. Kuulo-, kuulonäkö- ja puhevammaisten tulkkauspalvelut. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/tulkkauspalvelut>

Kansaneläkelaitos. 2014b. Tulkkauspalveluiden palveluntuottajat 2014-2015. Viitattu 15.10.2014

<http://www.kela.fi/valitut-palveluntuottajat>

- Kehitysvammaliitto ry. 2014. Paljonko puhevammaisia ihmisiä on? Tulostettu 6.10.2014
<http://papunet.net/tietoa/paljonko-puhevammaisia-ihmisiä-on>
- Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 1998/631, 21.8.1998. Tulostettu 15.9.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980631>
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998/630, 21.8.1998. Viitattu 15.9.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §: muuttamisesta 2010/135, 19.2.2010. Viitattu 15.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100135>
- Laki vammaisen henkilön tulkkauspalvelusta 2010/133, 19.2.2010. Viitattu 15.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta 2010/134, 19.2.2010. Viitattu 15.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100134>
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1999/621, 21.5.1999. Viitattu 18.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>
- Loncke, F. 2014. Augmentative and Alternative Communication. Models and Applications for Educators, Speech-Language Pathologists, Psychologists, Caregivers, and Users. San Diego: Plural Publishing.
- Opas puhevammaisten tulkkauspalvelusta. 2010. Kehitysvammaliitto ry. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy.
- Opetushallitus. 2006. Henkilökohtaistamismääräys 2006. Määräys 43/011/2006. Tulostettu 9.10.2014
http://www.oph.fi/download/47354_Henkilökohtaistaminen.pdf
- Opetushallitus. 2011. Näyttötutkinnon perusteet. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto 2010. Määräykset ja ohjeet 2010:30. Espoo: Kopijyvä Oy.
- Opetushallitus. 2014. Tutkintojen viitekehykset. Tulostettu 12.10.2014

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/utkintojen_viitekehukset

Opetusministeriö. 2009. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24:2009. Viitattu 12.10.2014

<http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014a. Opintopolku. Tulostettu 8.10.2014

<https://confluence.csc.fi/display/OPI/Opintopolku>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistaminen. Tulostettu 8.10.2014

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014c. RAKETTI-hanke. Tulostettu 8.10.2014

<https://confluence.csc.fi/display/RAKETTI/RAKETTI-hanke>

Pajula, P. 2013. Etuuspäällikkö. Kansaneläkelaitos. Ilmoituskirje. Henkilökohtainen tiedonanto 18.10.

Saarinen, A. 2009. Sanattomien sanansaattajat. Puhevammaisten henkilöiden tulkkien koulutuksen toimintatutkimuksellinen kehittäminen. Kuopion yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalipsykologian laitos. Väitöskirja. Viitattu 19.10.2014

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1304-2/urn_isbn_978-951-27-1304-2.pdf

Saarinen, A. 2011. Tulkkipalvelut muutoksessa – mikä muuttui? Palvelun käyttäjien kokemuksia. Suomen CP-liitto ry.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Vammaisten henkilöiden tulkkauksen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta Kelalle syyskuun alussa. 30.3.2010. Kuntainfo 2/2010. Viitattu 15.10.2014

<http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1489697>

Suomen CP-liitto ry. 2007. Raportti. PUHETUPA - Puhevammaisten tulkkipalvelun toimintamallin ja yhteistyöverkoston kehittämishanke 2004-2007. Tulostettu 12.10.2014

<http://papunet.net/yleis/fileadmin/muut/tulkkipalvelu/PuheTupa-raportti.pdf>

- Suomen Puhevammaisten Tulkit ry. 2014. Puhevammaisten tulkin ammattisäännöstö. Tulostettu 18.10.2014
<http://www.puhevammaistentulkit.fi/page5.php>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Vammaispalvelun käsikirja. Sopeutumisvalmennus. 23.6.2014. Tulostettu 8.10.2014
<http://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/kuntoutus/sopeutumisolmennus>
- Topo, P., Heiskanen, M-L., Rautavaara, A., Hannikainen-Ingman, K., Saarikalle, K. & Tiilikainen R. 2000. Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalvelut. Vammaispalvelulain toteutuminen. Stakes. Raportteja 225. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valli. R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 100-112.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352, 15.5.2003. Tulostettu 29.8.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>
- Von Tetzchner, S. & Martinsen, H. 2001. Introduction to augmentative and alternative communication. 2. painos. London & Philadelphia: Whurr Publishers.
- Vuorinen, S. 2014. Puheenjohtaja. Suomen Puhevammaisten tulkit ry. Sähköposti. Henkilökohtainen tiedonanto 19.10.

LIITE 1: Näyttötutkinnon perusteet. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto 2010 (Opetushallitus 2011).

PUHEVAMMAISTEN TULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

2.1 Tutkinnon osat

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto muodostuu kolmesta (3) pakollisesta tutkinnon osasta. Lisäksi tutkinnossa on yksi valinnainen tutkinnon osa. Tutkinto on valmis, kun kaikki pakolliset tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Taulukko 1. Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon osat.

Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto	
Pakolliset osat	
3.1	Tulkkauspalvelujärjestelmässä toimiminen
3.2	Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus
3.3	Tulkkaus ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö
Valinnainen osa	
3.4	Yrittäjyys

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

3.1 Tulkkaukspalvelujärjestelmässä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkkaukspalvelua ohjaavia säädöksiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkin vastuualueeseen liittyvien säädösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii tulkkauksessaan puhevammaisten tulkkaukspalveluun liittyvän keskeisen ja uusimman lainsäädännön mukaan • toimii työssään asiantuntevasti säädösten ja määräysten edellyttämällä tavalla • perustelee tulkkauksen yhteiskunnallisen oikeutuksen Suomen perustuslain mukaan • hyödyntää työssään lakia vammaisten henkilöiden tulkkaukspalveluista • ottaa toiminnassaan huomion Suomen vammaispoliittisen ohjelman • ottaa huomioon hallintolain sisällön • toimii työturvallisuuslain mukaan • seuraa lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia ja toimii niiden mukaan.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia puhevammaisten tulkkaukspalvelujärjestelmässä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkaukspalvelujärjestelmässä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy huolellisesti tulkkaukspalvelujärjestelmään palvelun tilaajan, käyttäjän ja tuottajan näkökulmista • ottaa työssään huomioon tulkkaukspalvelujärjestelmässä tapahtuvia muutoksia • perehtyy asianmukaisesti puhevammaisten tulkkaukspalvelun myöntämisperusteisiin ja hakuprosessiin • perustelee työtään puhevammaisten tulkkaukspalveluihin liittyvien säädösten mukaan, kuten <ul style="list-style-type: none"> – Suomen perustuslaki – laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista

	<ul style="list-style-type: none"> – laki potilaan asemasta ja oikeuksista – perusopetuslaki – YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus – laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista • ohjaa tarvittaessa puhevammaisen henkilön tulkkaukspalvelujen piiriin • toimii tarvittaessa asiakkaan tulkkina etätulkkausten järjestelmässä • perehtyy puhevammaisille vammaispalveluna ja sopeutumisvalmennuksena myönnettäviin tukipalveluihin • perehtyy kuntoutuslainsäädäntöön puhevammaisten henkilöiden kuntoutuksen ja apuvälinehuollon osalta • selvittää asiakkaan tulkkaukspalvelun tuottajana toimimisen eri muodot • arvioi realistisesti omia mahdollisuuksiaan ja resurssejaan toimia yrittäjänä tai työntekijänä • selvittää huolellisesti tarjous- ja sopimuskäytännöt palveluntilajan ja palveluntuottajan välillä.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia puhevammaisten tulkkaukspalveluverkostoissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Verkostoissa toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii aktiivisesti puhevammaisten tulkkien verkostoissa • toimii tulkkina hyödyntäen työssään monipuolisesti vammaisjärjestöjen tuntemusta.
Yhteistyössä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammatillisesti yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa • käyttää moniammatillisessa työryhmässä asiantuntijuuttaan tulkkaukseen liittyvissä asioissa • toimii ammatillisesti yhteistyössä asiakkaan kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Tutkinnon suorittaja osaa opastaa tulkin kanssa toimimiseen puhetulkkauksilanteessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkin kanssa työskentelyyn opastaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • selvittää asianmukaisesti tulkin roolin ja tehtävät tulkkauksilanteeseen osallistuville • selvittää eri osapuolille tulkin eettiset periaatteet käytännön työskentelyssä.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestintätavan tulkkauksilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • viestii selkeästi ja rauhallisesti sekä esiintyy luontevasti • käyttää hyvää yleiskieltä viestinnässään • mukauttaa puhetapaansa kuulijan tai kuulijoiden mukaan yksilöllisesti.
Selkokielen käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää selkokieltä tarvittaessa suullisessa viestinnässä • käyttää selkokieltä tarvittaessa kirjallisessa viestinnässä.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan tulkkauksessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työskentelyssään huomioon työelämän vaatimukset ja siinä tapahtuvat muutokset ja kehittää omaa ammattitaitoaan niiden mukaisesti • hankkii lisä- ja täydennyskoulutusta osaamisensa ajanmukaistamiseksi ja kehittämiseksi • mitoittaa työnsä omien voimavarojensa mukaan • hyödyntää työohjauksen mahdollisuuksia oman ammattitaitonsa kehittäjänä ja suojana.

3.2 Tulkkaus ja kommunikoinnin häiriöiden tuntemus

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon tulkkaustarvetta aiheuttavat kommunikoinnin häiriöt.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien sairauksien, vammojen ja kehityksellisten häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien vammojen keskeiset piirteet • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien sairauksien keskeiset piirteet • ottaa tulkkauksessaan huomioon puheen motorisia häiriöitä aiheuttavien kehityksellisten häiriöiden keskeiset piirteet.
Puheen motoristen häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon sairauksista ja vammoista sekä kehityksellisistä häiriöistä johtuvia puheen motorisia häiriöitä.
Kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien sairauksien ja vammojen tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien vammojen keskeiset piirteet • ottaa toiminnassaan huomioon kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavien sairauksien keskeiset piirteet.
Kielellisen kyvyn häiriöiden tunteminen ja huomioon ottaminen toiminnassa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon sairauksista ja vammoista johtuvia kielellisen kyvyn häiriöitä • ottaa toiminnassaan huomioon kehityksellisiä kielellisen kyvyn häiriöitä.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiakkaan puhetulkkauksessa erilaisia tulkkausmenetelmiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Epäselvän puheen tulkkaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tulkkaa tarkoituksenmukaisesti epäselvän puheen ymmärrettäväksi puheeksi • tulkkaa asianmukaisesti vaillinaisen puheilmaisun kokonaisiksi lauseiksi.
Blisskielen käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää toiminnassaan tietoa blisskielen kieliopista ja ymmärtää, miten bliss-symbolit rakentuvat • tulkkaa blisskielellä tuotetun viestin puhutulle tai kirjoitetulle kielelle • kääntää tai tulkkaa puhutun tai kirjoitetun kielen viestin blisskielelle.
Kirjoittamisen käyttäminen tulkkaudessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tulkkaa asiakkaan kirjoittamalla tuottaman viestin puheeksi ymmärrettävästi (kirjoituskommunikointi, aakkostaulu, sormiaakkoset jne.) • tulkkaa yksittäisillä kirjoitetuilla sanoilla tai muuten vaillinaisilla kirjoitetuilla ilmaisuilla tuotetun viestin puheeksi • käyttää kirjoittamista asiakkaan viestin vastaanottamisen tukena.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkin työn eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eettisten periaatteiden noudattaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • osoittaa toiminnallaan ammatillisen vastuunsa toisten ihmisten sanomien ja viestien välittäjänä • toimii huolellisesti salassapitovelvollisuuden mukaisesti • ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeuden • toimii puolueettomasti ja kaikkia osapuolia kunnioittavasti • ei tuo omia henkilökohtaisia asenteitaan ja mielipiteitään esille eikä anna niiden vaikuttaa tulkkausten laatuun

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa vastaan vain tulkkaukseen vastaavia ja työnkuvaansa kuuluvia toimeksiantoja • keskeyttää tarvittaessa tulkkauksen perustelluista syistä.
Tutkinnon suorittaja osaa valmistautua tulkkaukseen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkaukseen valmistautuminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan kommunikointitarpeisiin ja -keinoihin • sopii ennen tulkkaukseen asiakkaan kanssa tulkkauksen ja tulkkauksen toimintatavojen • ottaa huolellisesti selvää etukäteen tulkkaukseen tehtävästä ja -tilanteesta • hankkii asianmukaisesti tulkkaukseen tarvittavaa materiaalia ja tiedon • tuottaa tarvittaessa tulkkaukseen tarvittavaa kommunikointimateriaalia • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja ajantasaisuudesta • ottaa huomioon kommunikoinnin sujumiseen liittyvät tekijät.
Tutkinnon suorittaja osaa tulkin työssä tarvittavat tulkkaukset.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkaukseen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ottaa huomioon tulkkauksessa erilaiset vuorovaikutus- ja toimintaympäristöt • tarkistaa asiakkaan tuottaman viestin sisällön ja korjaa tarvittaessa tulkkaukseen • tulkkaukseen muuttamatta niiden sisältöä • toimii tulkkaukseen vaatimalla tavalla • käyttää tulkkaukseen tarvittavaa oheismateriaalia • selvittää muille osapuolille oman roolinsa tulkkaukseen • ottaa huomioon asentojen ja muiden ympäristötekijöiden merkityksen kommunikoinnin sujumisen kannalta • tukee asiakkaan kommunikointia tarvittaessa

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja esilläolosta • pyytää asiakkaalta välitöntä palautetta tulkkauksitilanteesta • yhdistää eri tulkkauksen menetelmiä asiakas- ja tilannekohtaisesti sopivalla tavalla.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestinnän asiakkaan tulkkauksitilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • viestii tulkkauksitilanteessa selkeästi ja rauhallisesti • käyttää hyvää suomen tai ruotsin kieltä sekä lisäksi tarvittaessa yhtä vierasta kieltä työtehtäviensä mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työturvallisuutta ja huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työturvallisuuden noudattaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ennakoii tulkkauksitilanteeseen liittyviä työturvallisuusriskejä • huolehtii työturvallisuudesta asianmukaisesti tulkkauksitehtävässä.
Työ- ja toimintakyvystä huolehtiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää ergonomisesti oikeita työtapoja työskentelyssään • huolehtii asianmukaisesti omasta psyykkisestä ja fyysisestä työ- ja toimintakyvystään.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi monipuolisesti omaa työtään, työtapojaan sekä niiden kehittämistarvetta ja hakee niihin tarvittavaa ohjausta • ottaa työssään huomioon ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset tekijät • hakee tarvittaessa ohjausta asiakkaan kommunikointiin liittyvissä asioissa.

3.3 Tulkkaukseen ja kommunikoinnin apuvälineiden käyttö

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa toiminnassaan huomioon tulkkaustarvetta aiheuttavat kommunikoinnin häiriöt.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksiensa kanssa kommunikoinnin häiriön ja sitä aiheuttavan vamman, sairauden tai kehityksellisen häiriön tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon tulkkauksiensa kanssa kommunikoinnin häiriön • ottaa toiminnassaan huomioon tulkkauksiensa kanssa kommunikoinnin häiriön aiheuttaneen vamman tai sairauden • huomioi työskentelyssään sairauksiin tai vammoihin liittyviä muita oireita, jotka vaikuttavat asiakkaan kommunikointikykyyn (esim. aistivammat, neuropsykologiset puutosoireet).
Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiakkaan puhutulkkauksessa erilaisia tulkkauksimenetelmiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Graafisten merkkien ja kuvien käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy yleisimpiin Suomessa käytettäviin symbolijärjestelmiin ja kuvakirjastoihin • tulkkauksessa symbolien ja kuvien avulla tuotetun viestin puhutulle tai kirjoitetulle kielelle

	<ul style="list-style-type: none"> tulkkaa puhutun kielen viestin symbolien ja kuvien avulla asianmukaisesti käyttää kuvia ja graafisia merkkejä eri tavoin (esim. kommunikointitaulut ja kuvakansiot, kuvastrukturit).
Tukiviittomien käyttäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> hallitsee työssään 500 arkipäivään liittyvää tukiviittomaa tulkkaa sujuvasti tukiviittomilla tuotetun viestin puhutulle kielelle tulkkaa sujuvasti puhutun kielen viestin tukiviittomien avulla.
Piirtämisen käyttäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> käyttää tarkoituksenmukaisesti piirtämistä viestin selkeyttämisessä asiakkaalle tulkkaa asiakkaan tuottaman piirroksen toiselle osapuolelle ymmärrettävästi käyttää tulkkauksessa piirrettyjä vaihtoehtoja asiakaslähtöisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa tulkin työn eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eettisten periaatteiden noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osoittaa toiminnallaan ammatillisen vastuunsa toisten ihmisten sanomien ja viestien välittäjänä toimii huolellisesti salassapitovelvollisuuden mukaisesti toimii asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioon ottaen toimii puolueettomasti ja kaikkia osapuolia kunnioittavasti ei tuo omia henkilökohtaisia asenteitaan ja mielipiteitään esille eikä anna niiden vaikuttaa tulkkauksen laatuun ottaa vastaan vain tulkaustaitojaan vastaavia ja työnkuvaansa kuuluvia toimeksiantoja keskeyttää tarvittaessa tulkkauksen perustelluista syistä.

Tutkinnon suorittaja osaa valmistautua tulkkauksilanteeseen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksilanteeseen valmistautuminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy asiakkaan kommunikointitarpeisiin ja -keinoihin • sopii asiakkaan kanssa tulkkauksen ja tulkkauksilanteen toimintatavoista • ottaa etukäteen selvää tulkkauksesta ja -tilanteesta • hankkii tulkkauksilanteessä tarpeellisen materiaalin ja tiedon • tuottaa tulkkauksilanteessa tarvittavaa kommunikointimateriaalia • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja ajantasaisuudesta • ottaa huomioon kommunikoinnin sujumiseen liittyvät tekijät.
Tutkinnon suorittaja osaa tulkin työssä tarvittavat tulkkauksitaidot.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksitaitojen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja ottaa huomioon tulkkauksessa erilaiset vuorovaikutus- ja toimintaympäristöt • tarkistaa asiakkaan tuottaman viestin sisällön ja korjaa tarvittaessa tulkkauksiaan • tulkaa viestit muuttamatta niiden sisältöä • toimii tulkkauksilanteen vaatimalla tavalla • käyttää tulkkauksilanteessa tarvittavaa oheismateriaalia • selvittää muille osapuolille oman roolinsa tulkkauksilanteessa tarvittaessa • ottaa huomioon asentojen ja muiden ympäristötekijöiden merkityksen kommunikoinnin sujumisen kannalta • tukee asiakkaan kommunikointia tarvittaessa • huolehtii asiakkaan kommunikoinnin apuvälineiden toimivuudesta ja esilläolosta • pyytää asiakkaalta välitöntä palautetta tulkkauksilanteesta • yhdistää eri tulkkauksen menetelmiä asiakas- ja tilannekohtaisesti sopivalla tavalla.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää kommunikoinnin apuvälineitä asiakkaan tulkkauksilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Kommunikointilaitteiden käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää työssään muutamia erilaisia kommunikointilaitetyyppejä (esim. yhden viestin, usean viestin, kirjoittamiseen perustuvat) • hallitsee kommunikointilaitteiden käytön perustaidot • käyttää kommunikointilaitteita ergonomisesti.
Tietokonepohjaisen kommunikointiohjelman käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tavallisimpiin Suomessa käytössä oleviin kommunikointiohjelmiin ja niiden käyttämahdollisuuksiin • muokkaa kommunikointiohjelman sisältöä, rakennetta ja käyttötapaa tulkkauksilannetta varten.
Symboli- ja työkaluohjelmien käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tavallisimpia Suomessa käytettäviä symbolityökaluohjelmia • rakentaa kartanteko-ohjelmalla symboli- tai kuvataulun.
Tietokoneen käyttöön liittyvien apuvälineiden käyttäminen tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää yleisimpiä hiiren ja näppäimistön korvaavia apuvälineratkaisuja • käyttää tietokoneen käyttöön liittyviä yleisimpiä apuohjelmia (esim. puhesynteesi, ruudunluku, videoneuvotteluohjelma, etätulkkausohjelma).
Kommunikoinnin apuvälineiden käyttö- ja osoittamistavat tulkkauksessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää tulkkauksessa erilaisia kommunikointitaulujen osoittamistapoja (osoittaminen, askeltaminen, auditiivinen askeltaminen) • hallitsee tulkkauksessa tarvittavien teknisten kommunikoinnin apuvälineiden erilaisia ohjaustapoja.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea asiakkaan erilaisia vuorovaikutusympäristöjä kommunikoinnin menetelmien käytössä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Vuorovaikutusympäristön tukeminen puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation käytössä	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammattimaisesti yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa

	<ul style="list-style-type: none"> • tukee yhteisöjä aitoon, asiakkaan huomioivaan ja osallistavaan vuorovaikutukseen • toimii yhteisöä ja vuorovaikutusympäristöä edistävasti ja kehittävästi • antaa mallia omalla toiminnallaan hyvistä vuorovaikutustavoista.
Tutkinnon suorittaja osaa ammattimaisen viestinnän asiakkaan tulkkauksilanteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimaisen puheviestinnän käyttäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • viestii tulkkauksilanteessa selkeästi ja rauhallisesti • käyttää hyvää suomen tai ruotsin kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti • käyttää selkokieltä tarvittaessa sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.
Kokonaisviestinnän hyödyntäminen tulkkauksessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa tulkkauksessa huomioon ei-kielillisen (luontainen olemuskieli) viestinnän • hyödyntää tulkkauksessa kommunikointia tukevaa oheismateriaalia ja esineitä • hyödyntää tulkkauksessa tietoisia eleitä ja sovittuja merkkejä.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työn arvioiminen ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hakee tarvittaessa ohjausta asiakkaan kommunikointiin liittyvissä asioissa • toimii yhteistyössä kommunikoinnin apuvälinepalveluista vastaavien tahojen kanssa • seuraa kommunikoinnin apuvälinealan kehitystä ja päivittää osaamisensa apuvälineiden käytöstä • toimii työssään aktiivisesti, joustavasti ja vastuullisesti • omaa taitoja ratkaista ongelmia ja taitoja toimia innovatiivisesti.

B VALINNAISET TUTKINNON OSAT

3.4 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia alan yrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • omaa henkilökohtaiset valmiudet, jotka tukevat yrittäjänä menestymistä, sekä erittelee ja arvioi arvojaan ja valmiuksiaan toimia yrittäjänä • laatii itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
Liikeidean tuottaminen, testaaminen, arvioiminen ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua liiketoiminnan aloitusvaiheessa • ottaa toimintansa suunnittelussa huomioon eettisesti kestävän yrittäjyyden periaatteet • laatii ja tuotteistaa yrityksen liikeidean • arvioi liikeidean toimivuutta.
Tutkinnon suorittaja osaa laatia liiketoimintasuunnitelman.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkaustoiminnan ja toimintaympäristön tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • selvittää erilaiset yritysmuodot ja niihin liittyvät vastuukysymykset (toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta) • perehtyy puhevammaisten tulkkipalveluja tuottaviin eri toimijoihin ja toimialan tulevaisuuden muutossuuntiin.
Markkinoiden tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon markkinoilla vallitsevan kilpailutilanteen ja kilpailijat • tunnistaa mahdolliset liiketoiminnan riskit ja niiden vaikutukset • hyödyntää markkinointiviestintää.

Asiakkaiden vaatimusten ja odotusten huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiakaspalvelussa kuunnellen asiakasta ja muita yhteystyötapoja sekä kehittää toimintaa sen pohjalta • kehittää uusia palveluideoita • ottaa huomioon asiakasprosessien kokonaisuuksia.
Kannattavuuslaskelman laatiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua kannattavuuslaskelman teossa • laatii yrityksen kannattavuuslaskelman • hinnoittelee tuotteensa ja palvelunsa markkina-lähtöiset tekijät huomioiden • ottaa kannattavuuslaskelmia laatiessaan huomioon liikevaihdon ja verotettavan tulon eron sekä arvonalisäverojärjestelmän merkityksen.
Rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää eri asiantuntijoiden apua rahoitusvaihtoehtojen selvittämiseksi • selvittää yritystoiminnan eri rahoitusmuotoja sekä mahdolliset yrityksen rahoituksen tukimuodot ja rahoituslähteet.
Markkinointisuunnitelma ja sen toteutumisen seuranta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua markkinointisuunnitelman teossa • laatii kirjallisen markkinointisuunnitelman ja talousarvion.
Kilpailuttamisperiaatteiden soveltaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää asiantuntijoiden apua kilpailuttamisperiaatteiden selvittelyssä • selvittää hankintamenettelyprosessin ja tarjouspyynnön sisällön • tekee tarjouksen.
Yrityksen aloittamiseen liittyvien ilmoitusten tekeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää tarvittaessa asiantuntijoita yrityksen aloittamiseen liittyvissä kysymyksissä • laatii ilmoituksen verohallinnolle ja kaupparekisteriin.

Lakisääteisten ja vapaaehtoisten vakuutusten huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekee yrittäjyyteen liittyvät ilmoitukset vakuutusyhtiöön (YEL) • selvittää asiakas- tai potilas-, tapaturma- ja työttömyysvakuutuksen ottamiseen liittyvät menettelyt.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia yrittäjänä noudattaen keskeisiä sosiaali- ja terveysalan säädöksiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säädösten mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii sosiaali- ja terveysalan yrittäjän toimintaa ohjaavien säädösten mukaisesti <ul style="list-style-type: none"> – laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta – laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä – arvonlisäverolaki – kirjanpitolaki – arkistolaki – laki julkisista hankinnoista – laki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluseleleistä • seuraa sosiaali- ja terveysalan yritystoimintaa ohjaavien lakien ja säädösten muutoksia kansallisella tasolla.
Tutkinnon suorittaja osaa luoda ja ylläpitää asiakas- ja yhteistyöverkostoja toimintansa tueksi.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yhteistyön ja verkostojen luominen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • etsii aktiivisesti yhteistyökumppaneita ja tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa • hyödyntää alansa yrittäjäverkostoa • hyödyntää verkostojen osaamista omassa työssään ja jakaa omaa osaamistaan verkostoissa toimijoille • hyödyntää yrittäjille suunnattuja lisäkouluttautumismahdollisuuksia.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja yritystoimintansa kehittämisen eri vaiheissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Asiantuntijapalvelujen käyttö	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hakee yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.
Palautteen vastaanottaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • vastaanottaa palautetta ammatillisesti • hyödyntää saamaansa palautetta yrittäjävalmiuksiensa kehittämiseksi.
Tutkinnon suorittaja osaa yrittäjänä huolehtia työhyvinvoinnistaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työhyvinvoinnista huolehtiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon työhyvinvoinnin merkityksen yritystoiminnassa • huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan.

LIITE 2: Viittomakielentulkin koulutusohjelman opetussuunnitelma 2011 (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011b).

DIAK ETELÄ • Helsinki • Järvenpää • Kaunainen

DIAK ITÄ • Pieksämäki

DIAK LÄNSI • Pori • Turku

DIAK POHJOINEN • Oulu

OPETUSSUUNNITELMA

Viittomakielentulkin koulutusohjelma 2011

Rakennekaavio: Viittomakielen tulkki (AMK)

<p>1. lukukausi Opiskelu ja työkieleet 28 op</p> <p>P Oppiminen ja ammatillisen työn lähtökohdat 15 op Opiskelutaidot ja -välineet 5 op Ihmiskuva ja kulttuuritietoisuus 5 op Suomalainen kasvatusta- ja koulutusjärjestelmä 5 op</p> <p>A Kieli, kommunikaatio ja viestintä 13 op Viestintä 5 op Työkieleet 1, 8 op</p> <p>2. lukukausi Yhteiskunta tulkin toimintaympäristönä 32 op</p> <p>A Viittomakieliala 25 op Suomalainen yhteiskunta ja asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö 5 op Viittomakielialan ammatilliset 5 op Asiakasryhmät ja kommunikaatio 10 op Työkieleet 2, 5 op</p> <p>P Ruotsi 1, 2 op</p> <p>P Tutkimus ja kehittäminen 1, 5 op</p> <p>3. lukukausi Monikulttuurinen toimintaympäristö 28 op</p> <p>A Kaksikielisyys ja -kulttuurisuus 17 op Kulttuuritieto 10 op Työkieleet 3, 7 op</p> <p>A Tulkin toimintavalmiudet 8 op Tulkin perustaidot 5 op Harjoittelu 1, 3 op</p> <p>P Ruotsi 2, 3 op</p> <p>4. lukukausi Tulkin työelämä 32 op</p> <p>A Tulkkauspalvelun järjestäytyminen 10 op Palvelujärjestelmät 5 op Asiakkaat ja asiakkuudet 5 op</p> <p>A Tulkkaus ja työkieleet 17 op Tulkkauksen perusteet 3 op Viittomakielen tulkkaus 7 op Tulkkaus puhetta tukevalla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä 7 op</p> <p>P Englanti 1, 2 op</p> <p>A Harjoittelu 2, 3 op</p>	<p>5. lukukausi Opiskelutilanteet ja tulkkaus / Opiskelutilanteet ja ohjaus 28 op</p> <p>E Tulkkaus opetustilanteissa 10 op Ammattilaisena opiskeluympäristössä 3 op Opiskelutulkkaus 7 op</p> <p>E Kommunikaatiopedagogiikka 10 op Ammattilaisena opiskeluympäristössä 3 op Oppimisen suunnittelu ja ohjaaminen 7 op</p> <p>V VV1. Kirjoitustulkkaus 1, 5 op</p> <p>P Englanti 2, 3 op</p> <p>O Tutkimus ja kehittäminen 2, 5 op</p> <p>A Harjoittelu 3, 5 op</p> <p>6. lukukausi Asioimistulkkaus 32 op</p> <p>E Asioimistulkkinä toimiminen 15 op Kielten välisen tulkkauksen asiakkaat 5 op Kielten välinen asioimistulkkaus 10 op</p> <p>E Asioimistulkkaus ja asiakaslähtöisyys 15 op Kielen sisäisen tulkkauksen asiakkaat 5 op Kielen sisäinen asioimistulkkaus 5 op Viittomaopettajan ammatillisuus 5 op</p> <p>A Ammatin harjoittaminen 7 op</p> <p>A Yrittäjyys 5 op Projektiopinnot 1, 2 op</p> <p>A Harjoittelu 4, 5 op</p> <p>A VV2. Kirjoitustulkkaus 2, 5 op</p> <p>7. lukukausi Kulttuuriympäristöt ja tulkkaus / Kulttuuriympäristöt ja ohjaus 28 op</p> <p>A Projektiopinnot 2, 5 op</p> <p>E Syventävät opinnot 18 op Kielten välisen tulkkauksen syventävät opinnot 1, 2 ja 3, 18 op Kielen sisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät opinnot 1, 2 ja 3, 18 op</p> <p>O Tutkimus ja kehittäminen 3, 5 op</p> <p>8. lukukausi Tutkimus ja työelämä 32 op</p> <p>E Työelämävalmiudet 20 op Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu 5 op Kielten välinen tulkkaus työelämässä 5 op Kielen sisäinen tulkkaus työelämässä 5 op Harjoittelu 5, 10 op</p> <p>A Loppukokeet ja työnäyteportfolio 7 op</p> <p>O Tutkimus ja kehittäminen 4, 5 op</p>
<p>P P = perusopinnot A A = Ammatilliset opinnot V V = vapaasti valittavat E E = vaihtoehtoiset opinnot O O = opinnäytetyö</p>	

1. lukukausi *Opiskelu ja työkielet* 28 op
 - OPI0015A11H Oppiminen ja ammatillisen työn lähtökohdat** 15 op
 - OPI1005A11H Opiskelutaidot ja -välineet 5 op
 - OPI2005A11H Ihmiskuva ja kulttuuritietoisuus 5 op
 - OPI3005A11H Suomalainen kasvat- ja koulutusjärjestelmä 5 op
 - KIE0013A11H Kieli, kommunikaatio ja viestintä** 13 op
 - KIE1005A11H Viestintä 5 op
 - KIE2008A11H Työkieleet 1, 8 op

2. lukukausi *Yhteiskunta tulkin toimintaympäristönä* 32 op
 - VII0025A11H Viittomakieliala** 25 op
 - VII1005A11H Suomalainen yhteiskunta ja asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö 5 op
 - VII2005A11H Viittomakielialan ammattilaiset 5 op
 - VII3010A11H Asiakasryhmät ja kommunikaatio 10 op
 - VII4005A11H Työkieleet 2, 5 op
 - RUT1002A11H Ruotsi 1, 2 op**
 - TUT1005A11H Tutkimus ja kehittäminen 1, 5 op**

3. lukukausi *Monikulttuurinen toimintaympäristö* 28 op
 - KUK0017A11H Kaksikielisyys ja -kulttuurisuus** 17 op
 - KUK1010A11H Kulttuuritieto 10 op
 - KUK2007A11H Työkieleet 3, 7 op
 - TOI0008A11H Tulkin toimintavalmiudet** 8 op
 - TOI1005A11H Tulkin perustaidot 5 op
 - TOI2003A11H Harjoittelu 1, 3 op
 - RUT2003A11H Ruotsi 2, 3 op**

4. lukukausi *Tulkin työelämä* 32 op
 - PAL0010A11H Tulkkauspalvelun järjestäytyminen** 10 op
 - PAL1005A11H Palvelujärjestelmät 5 op
 - PAL2005A11H Asiakkaat ja asiakkuudet 5 op
 - TUL0017A11H Tulkkaus ja työkielet** 17 op
 - TUL1003A11H Tulkkauksen perusteet 3 op
 - TUL2007A11H Viittomakielen tulkkaus 7 op
 - TUL3007A11H Tulkkaus puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä 7op
 - ENL1002A11H Englanti 1, 2 op**
 - HAO0103A11H Harjoittelu 2, 3 op**

5. lukukausi *Opiskelutilanteet ja tulkkaus* tai *Opiskelutilanteet ja ohjaus* 28 op
 - Ammatillisen suuntautumisen mukaan:
 - TOP0010A11H Tulkkaus opetustilanteissa** 10 op
 - TOP1003A11H Ammatillisena opiskeluympäristössä 3 op
 - TOP2007A11H Opiskelutulkkaus 7 op
 - tai
 - KOP0010A11H Kommunikaatiopedagogiikka** 10 op
 - KOP1003A11H Ammatillisena opiskeluympäristössä 3 op
 - KOP2007A11H Oppimisen suunnittelu ja ohjaaminen 7 op
 - VAV1005A11H Vapaasti valittavat 1 (KIR0105A11H Kirjoitustulkkaus 1), 5 op**
 - ENL2003A11H Englanti 2, 3 op**
 - TUT2005A11H Tutkimus ja kehittäminen 2, 5 op**
 - HAO0205A11H Harjoittelu 3, 5 op**

6. lukukausi *Asioimistulkkkaus* 32 op
 Ammatillisen suuntautumisen mukaan:
ASI0015A11H Asioimistulkkinä toimiminen 15 op
 ASI1005A11H Kielten välisen tulkkauksen asiakkaat 5 op
 ASI2010A11H Kielten välinen asioimistulkkkaus 10 op
 tai
ASA0015A11H Asioimistulkkkaus ja asiakaslähtöisyys 15 op
 ASA1005A11H Kielensisäisen tulkkauksen asiakkaat 5 op
 ASA2005A11H Kielensisäinen asioimistulkkkaus 5 op
 ASA3005A11H Viittomien opettajan ammatillisuus 5 op
AHA0007A11H Ammatin harjoittaminen 7 op
 AHA1005A11H Yrittäjyys 5 op
 AHA2002A11H Projektiopinnot 1, 2 op
HAO0305A11H Harjoittelu 4, 5 op
VAV2005A11H Vapaasti valittavat 2 (KIR0205A11H Kirjoitustulkkkaus 2) 5 op
7. lukukausi *Kulttuuriympäristöt ja tulkkkaus* tai *Kulttuuriympäristöt ja ohjaus* 28 op
PRO0005A11H Projektiopinnot 2, 5 op
 Ammatillisen suuntautumisen mukaan:
KIV0018A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät, 18 op
 KIV1006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 1, 6op
 KIV2006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 2, 6op
 KIV3006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 3, 6op
 tai
KIS0018A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät, 18 op
 KIS1006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 1, 6 op
 KIS2006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 2, 6 op
 KIS3006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 3, 6 op
TUT3005A11H Tutkimus ja kehittäminen 3, 5 op
8. lukukausi *Tutkimus ja työelämä* 32 op
TYÖ0020A11H Työelämävalmiudet 20 op
TYÖ1005A11H Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu 5 op
 Ammatillisen suuntautumisen mukaan:
 TYÖ2005A11H Kielten välinen tulkkkaus työelämässä 5 op
 tai
 TYÖ3005A11H Kielensisäinen tulkkkaus työelämässä 5 op
 TYÖ4010A11H Harjoittelu 5, 10 op
- LOP0007A11H Loppukokeet ja työnäyteportfolio** 7 op
- TUT4005A11H Tutkimus ja kehittäminen** 4, 5 op

Johdanto

Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelmassa Turun toimipaikassa koulutetaan monitaitoisia viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen ammattilaisia yhteiskunnan tarpeisiin. Syksystä 2011 astui voimaan uusi opetussuunnitelma, jossa tutkintoa on sekä syvennetty että laajennettu vastaamaan työelämän ajankohtaisiin haasteisiin. Aiemmassa opetussuunnitelmassa kaikki opiskelijat keskittyivät viittomakielen tulkkaukseen, ja osa heistä valitsi tukiviittomaopetuksen vaihtoehtoiseksi ammattiopinnoikseen. Uuteen opetussuunnitelmaan on sisällytetty viittomakielen ja suomen kielen välisen tulkkauksen lisäksi tulkkaus puhetta tukevalla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä puhevammaisille henkilöille sekä tukiviittomien ja tukimenetelmien pedagogiikkaa.

Diakissa tulkkiopetusta toteutetaan tiiviissä yhteydessä työelämään muun muassa tulkkirytyksen, DiakOppin, kautta. DiakOppi on toiminut viittomakielen tulkkauksen palveluntuottajana syksystä 2010 lähtien. DiakOppin idea on, että lehtori ja opiskelija toimivat mentori-aktori-tulkkiparina tarjoten tulkkauspalvelua asiakkaille. Opiskelijat saavat tuntuman aitoon tulkkaustilanteeseen ohjatusti, ja lehtorit voivat pitää yllä työelämätaitojaan. DiakOppissa tehtävä työelämässä oppiminen on sisällytetty opetussuunnitelmaan.

Muutkin koulutusohjelman uudistukset pohjautuvat Suomessa viime aikoina tapahtuneisiin laki- ja palvelurakennemuutoksiin ja -uudistuksiin. Uusi tulkkauslaki eli Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista astui voimaan 1. syyskuuta 2010. Suomessa siirryttiin keskitettyyn tulkkauspalvelujärjestelmään, jonka järjestäminen on Kansaneläkelaitoksen vastuulla.

Opintojen rakenne ja etenemisjärjestys

Viittomakielentulkin koulutusohjelma sisältää 240 opintopistettä opintoja, jotka muodostavat humanistisen ja kasvatustieteiden ammattikorkeakoulututkinnon ”viittomakielentulkki (AMK)”. Opinnot kestävät neljä vuotta.

Koulutusohjelman opinnot on teemoitettu lukukausittain siten, että osaaminen etenee spiraalimaisesti kohti laadukasta tulkkaustaitoa. Opetussuunnitelma on osittain integroitu suunnitelma, jolloin tietyt oppiaineet ja -sisällöt kulkevat sekä juonteina muiden opintojen ohella että omina erillisinä jaksoinaan. Viittomakielen opinnot, harjoittelut ja ammatillisuuden opinnot ovat edellä mainittuja integroituja opintoja.

Opintojen ensimmäisten kahden vuoden aikana opiskelijat saavat vahvan pohjan viittomakielialalle sekä erilaisten kommunikaatiomenetelmien ja asiakasryhmien laajaan tuntemukseen. Toisen opiskeluvuoden lopussa jokainen opiskelija valitsee soveltuvuutensa ja kiinnostuksensa perusteella suuntautumisensa joko kielten väliseen tulkkaukseen tai kielensisäiseen tulkkaukseen ja pedagogiikkaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opinnot painottuvat joko suomalaisen viittomakielen ja suomen kielen väliseen tulkkaukseen tai tulkkaukseen jollakin puhetta tukevalla tai korvaavalla kommunikaatiomenetelmällä. Jälkimmäiseen vaihtoehtoon sisältyy myös pedagogisten taitojen hankkiminen tukiviittomien ja tukimenetelmien opetusallalla. Kirjoitustulkkauksen voi valita molemmissa vaihtoehdoissa vapaasti valittaviksi opinnoiksi.

Lukukausien teemat ovat seuraavat:

1. lukukausi: Opiskelu ja työkielet
2. lukukausi: Yhteiskunta tulkin toimintaympäristönä
3. lukukausi: Monikulttuurinen toimintaympäristö
4. lukukausi: Tulkin työelämä
5. lukukausi: Opiskelutilanteet ja tulkkaus / Opiskelutilanteet ja ohjaus
6. lukukausi: Asioimistulkkaus

7. lukukausi: Kulttuuriympäristöt ja tulkkaus / Kulttuuriympäristöt ja ohjaus
 8. lukukausi: Tutkimus ja työelämä

Lukukaudet keskittyvät teemansa mukaisesti yhteen tulkin työn keskeiseen toimintaympäristöön tai näkökulmaan. Lukukausien 1–4 aikana teeman mukaista ympäristöä tarkastellaan yleisesti opetellen toimintaprosessit sekä sanasto molemmilla työkielillä. Kahtena viimeisenä lukuvuotena eli lukukausilla 5–8 samat toimintaympäristöt käydään läpi uudelleen niissä tulkkaamisen näkökulmasta. Esimerkiksi 2. lukukauden yhteiskunta teema toistuu 6. lukukaudella asioimistulkkauskana. Teemapareja ovat 1. lukukausi *Opiskelu ja työkielet* ja 5. lukukausi *Opiskelutilanteet*, 2. lukukausi *Yhteiskunta* ja 6. lukukausi *Asioimistulkkaus*, 3. lukukausi *Monikulttuurisuus* ja 7. lukukausi *Kulttuuriympäristöt* sekä 4. lukukausi *Tulkin työelämä* ja 8. lukukausi *Tutkimus ja työelämä*. Näin opiskelijan osaaminen kertautuu ja syvenyy sekä teorian tieto kytkeytyy käytännön harjoitteluun koko opintojen ajan. Opintojen aikana opiskelijat perehtyvät myös kääntämiseen ja saavat perusvalmiuksia kääntäjänä toimimiseen.

Tutkintoon sisältyy 20 opintopisteen laajuinen opinnäytetyö ja 10 opintopistettä vapaasti valittavia opintoja. Vapaasti valittaviin opintoihin voi myös sisällyttää Turun toimipaikan oman tarjonnan lisäksi opintoja Diakin muista koulutusohjelmista tai muiden korkeakoulutasoisten oppilaitosten tarjonnasta. Opintojen aikana on mahdollista lähteä kansainväliseen vaihtoon, jolloin opiskelija suorittaa 7. lukukauden pääsääntöisesti vaihtokohteessa.

Opintojensa alussa opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (hops), jota päivitetään opintojen edetessä.

Tulkkaus

Tulkkausopintojen tavoitteena on oppia menetelmät, joita käyttämällä tulkki pystyy välittämään viestijän kielellisten ilmausten taustalla olevat ajatukset ja tarkoitukset kohdekielelle kulttuurierot huomioiden. Koulutukseen liittyvät tulkkausopinnot alkavat alusta, eivätkä edellytä aiempia tulkkausopintoja tai –kokemusta. Käytännön tulkkausharjoitukset sekä teoriaopinnot kulkevat limittäin koko opintojen ajan. Tulkkausopinnot toteutetaan osittain yhdessä koko vuosikurssin kanssa ja osittain vaihtoehtoisten ammattiopintojen mukaisissa pienryhmissä. Tulkkausopinnot päättyvät loppukokeeseen, jossa opiskelija suorittaa oman osaamisprofiilinsa mukaiset osiot osoittaen kykynsä hallita koko tulkkausprosessi alusta loppuun asti itsenäisesti ja olevansa valmis toimimaan tulkkausalan ammattilaisena.

Kielten välinen tulkkaus

Kielten välinen tulkkaus keskittyy tulkkaamiseen työkielten suomi ja suomalainen viittomakieli välillä. Suomalaisesta viittomakielestä käytössä voi olla myös kuurosokeille asiakkaille tarkoitettu taktiilimuoto. Asiakkaana on tällöin kuuro/kuurosokea viittomakielinen henkilö, joka käyttää tulkkausta erilaisissa kommunikointitilanteissa silloin, kun tilanteeseen osallistujilla ei ole käytössä yhteistä kieltä.

Kielensisäinen tulkkaus

Kielensisäinen tulkkaus merkitsee tulkkausta yhden kielen (suomen) eri viestintämuotojen välillä. Puhutun kielen auditiivinen kanava vaihdetaan visuaaliseen kanavaan viittomiksi, tekstiksi, selkeäksi huulioksi tai kuviksi. Kielensisäisen tulkkauksen asiakkaina voivat olla kuulo- tai puhevammaisia, jotka tarvitsevat tulkkausta erilaisissa kommunikointitilanteissa. Puhevammaiset henkilöt käyttävät puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja, joiden käyttöön voi liittyä myös apuvälineitä.

1. LUKUKAUSI

OPISKELU JA TYÖKIELET 28 OP

OPI0015A11H Oppiminen ja ammatillisen työn lähtökohdat 15 op

OPI1005A11H Opiskelutaidot ja -välineet 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia ammattikorkeakoulun oppimisympäristöissä ja osaa Diakin opiskelukäytännöt
- osaa suunnitella ja toteuttaa opintopolkuaan ja osaamistavoitteitaan sekä arvioida osaamistaan hyödyntäen ohjauskeskustelua ja Diakin arviointikriteereitä
- osaa toimia vuorovaikuttaisesti ja tavoitteellisesti viittomakielisessä oppimisympäristössä
- osaa käyttää amk-opinnoissa tarvittavia tietoteknisiä ja audiovisuaalisia laitteita ja ohjelmistoja
- osaa käyttää keskeisiä tiedonlähteitä ja tietokantoja.

Ydinsisällöt

- Diakin oppimisympäristöt ja -käytänteet sekä oppimisenäkemykset
- tuutorointi ja ohjausjärjestelmä
- suunnittelu ja henkilökohtainen opintosuunnitelma
- tietotekniikka ja verkkoympäristöt
- av- ja kielistudiotyöskentely
- tiedonhankinta

OPI1005A11H Ihmiskuva ja kulttuuritietoisuus 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tietää ihmiskäsitykseen, identiteettiin ja minäkuvaan liittyvät keskeiset käsitteet sekä niiden merkityksen osana ammatillista kasvua
- tunnistaa omat kieli- ja kulttuuritaustansa ja osaa reflektoida vahvuuksiaan sekä kehittämishaasteitaan ammatillisen kasvun lähtökohtana
- tiedostaa persoonallisuuden ja ammatti-identiteetin merkityksen työtä ohjaavana tekijänä
- osaa määritellä enemmistö- ja vähemmistökulttuurien ominaispiirteet
- osaa määritellä tulkin ammattikuvan
- ymmärtää etiikan ja ammattietiikan perusteet
- tuntee identiteettiä ja ammatillista kasvua vahvistavia työtapoja ja ymmärtää ryhmäytymisen merkityksen
- osaa tuottaa yksinkertaisia itseensä ja lähipiiriinsä liittyviä peruslauseita suomalaisella viittomakielellä.

Ydinsisällöt

- keskeiset ihmiskäsitykset
- identiteetti ja minäkuva
- etiikan teoria ja ammattietiikka
- ammatti-identiteetin rakentuminen
- puolueettomuus ja yhdenvertaisuus
- ryhmädynamiikka
- enemmistö- ja vähemmistökulttuuri
- työnohjaus
- reflektointitaidot ja palaute
- minä ja lähiympäristöni viittomakielellä
- viittomakielen lauseopin perusteet

OPI3005A11H Suomalainen kasvat- ja koulutusjärjestelmä 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee suomalaisen kasvat- ja koulutusjärjestelmän ja sen toimintaperiaatteet
- tuntee ja osaa käyttää kasvat- ja koulutusjärjestelmän keskeisiä käsitteitä molemmilla työkielillä
- ymmärtää tulkin, opettajan ja ohjaajan roolien ja koulutusten erot
- tuntee asiakasryhmien koulutusjärjestelmien historian
- osaa kertoa koulutaustastaan viittomakielellä perustasolla
- osaa viittoa ajattelu-, tunne- ja viestintäverbejä
- osaa viittoa monisuuntaisia verbejä.

Ydinsisällöt:

- suomalainen kasvat- ja koulutusjärjestelmä
- pidennetty oppivelvollisuus
- kasvat- ja koulutusjärjestelmän keskeiset käsitteet
- työroolit
- kasvat- ja koulutusjärjestelmä viittomakielellä
- viittomakielen verbioppi

KIE0013A11H Kieli, kommunikaatio ja viestintä 13 op

KIE1005A11H Viestintä 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee vuorovaikutukseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa analysoida viestintätilanteita
- osaa lukea merkkejä ja niiden merkityksiä
- osaa käyttää ilmeitä, eleitä ja kehoa viestin välittämiseen
- osaa improvisoida ja esiintyä toisten edessä
- osaa hallita esiintymisjännitystään ja -varmuuttaan
- ymmärtää eri aistikanavien merkityksen ja käyttömahdollisuudet viestinnässä
- osaa kirjoittaa opiskeluun liittyviä lähdepohjaisia tekstejä ja työstää niitä palautteen pohjalta
- osaa käyttää kielioppaita
- osaa oikeakielisyyden perusasiat.

Ydinsisällöt

- viestintävälineet ja –kanavat sekä aistikanavat
- semiotiikan perusteet
- esiintymistaito ja -varmuus
- sanaton viestintä
- kirjoitusviestintä
- kirjoittamisprosessi
- kielenhuolto ja kielioppaat
- Diakin kirjoitusohjeet

KIE2008A11H Työkielet 1, 8 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa hyödyntää tietoa yleisestä kielenoppimisprosessista
- osaa käyttää ja kehittää kielitietoaan ja -taitoaan luovasti
- osaa yleisen kielitieteen perusteet

- osaa vertailla työkieliä ja niiden osa-alueita
- osaa kielentää kokemansa, näkemänsä ja kuulemansa
- tuntee puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien periaatteet
- tuntee viittomakielen rakenteen peruspiirteet
- ymmärtää viittoman rakenteen
- tuntee uusien viittomien luomisen periaatteet
- osaa käyttää viittomakielen peruslausetyyppejä omassa ilmaisussaan
- osaa luokitella viittomia semanttisiin luokkiin.

Ydinsisällöt

- viittomakieli työkielenä
- kielten rakenne ja vertailu
- kielitiedon ja -taidon kehittäminen
- kielenoppiminen
- kielentäminen
- viittomakielen peruslausetyypit
- viittomiston kartuttaminen
- sanakirjat, viittomistot

2. LUKUKAUSI

YHTEISKUNTA TULKIN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ 32 OP

VII0025A11H Viittomakieliala 25 op

VII1005A11H Suomalainen yhteiskunta ja asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee suomalaisen yhteiskuntajärjestelmän ja sen keskeiset toimijat
- tuntee viittomakielialan asiakasryhmien palvelujärjestelmät
- osaa toimia yhteiskunnan keskeisimmissä palveluympäristöissä
- osaa käyttää yhteiskuntaan ja palveluihin liittyviä perusviittomia.

Ydinsisällöt

- suomalaisen yhteiskunnan rakenne, toimijat ja poliittinen järjestelmä
- päätöksenteko- ja hallintojärjestelmä Suomessa
- kansalaisyhteiskunta ja järjestösektori yhteiskunnallisena toimijana
- asiakkaita ja heidän palvelujärjestelmiään koskeva lainsäädäntö
- palveluympäristöt suomalaisella viittomakielellä

VII2005A11H Viittomakielialan ammattilaiset 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee alan työntekijäryhmät, työn juridiset perusteet, tehtävät ja roolit
- tietää viittomakielialalla toimivien ammattilaisten vastuut ja velvollisuudet
- osaa kertoa tulkikoulutuksen ja ammattikunnan järjestäytymisen historiasta
- osaa kertoa viittomakielellä viittomakielialan ammattilaisten toimenkuvista.

Ydinsisällöt

- työntekijäryhmät
- ammattisäännöt ja ammattietiikka
- ammattiryhmiä koskeva lainsäädäntö
- työntekijäryhmät ja toimenkuvat viittomakielellä

VII3010A11H Asiakasryhmät ja kommunikaatio 10 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa määritellä eri asiakasryhmät ja niiden erityistarpeet
- tuntee yleisimmät kuulo- ja puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät
- tuntee ja osaa vertailla eri asiakasryhmien käyttämiä kommunikaatiomenetelmiä
- tietää eri asiakasryhmien etujärjestöt
- osaa hakea tietoa eri asiakasryhmien lainsäädännöllisistä oikeuksista
- osaa käyttää alan organisaatioihin liittyvää sanastoa molemmilla työkielillä
- osaa kertoa alan eri toimijoista viittomakielellä
- osaa varioida viittomistaan ja ymmärtää viittomakielen variaatioita
- osaa käydä viittomakielistä keskustelua
- tuntee termityön perusteet.

Ydinsisällöt

- viittomakielialan asiakasryhmät
- kuulo- ja puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät
- asiakasryhmien käyttämien kommunikaatiomenetelmien perusteet
- asiakasjärjestöt
- asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö
- keskustelutaidot
- termityö

VII4005A11H Työkielet 2, 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tarkkailla omia viestintätapojaan ja analysoida vuorovaikutukseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa toimia yksilö- ja ryhmäviestintätilanteissa sekä viittomakielisessä vuorovaikutustilanteessa
- osaa valmistella ja pitää tavoitteellisen asiapuhe-esityksen
- osaa kielentää viittomakieltä suomen kielelle
- osaa muunnella viittomakielen peruslauseita käyttötarkoituksen mukaan
- ymmärtää merkitysten kulttuurisidonnaisuuden
- tuntee parafrasien muodostamisen periaatteet
- osaa poimia puhutusta ja viitotusta viestistä olennaiset asiat
- osaa tehdä harjoitteluhakemuksen, ansioluettelon ja viittomakielen työnäytteen.

Ydinsisällöt

- puheviestinnän perusteet
- ryhmäviestintä
- puhe-esitys
- mielle- ja ajatuskartat
- kollokaatiot
- viittomakielinen vuorovaikutus
- kielikohteliaisuus
- paikantaminen ja roolinvaihto
- pragmaattiset lausetyypit
- työnäyte, harjoitteluhakemus, ansioluettelo

RUT1002A11H Ruotsi 1, orientoivat opinnot 2 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia suullisesti mm. seuraavilla osa-alueilla: pystyy viestimään pääosin ymmärrettävästi ennakoitavissa tilanteissa ja osallistuu yksinkertaiseen vuorovaikutukseen (taitotaso B1)
- osaa toimia kirjallisesti mm. seuraavasti: osaa kirjoittaa yksinkertaisen omaan alaan liittyvän tekstin pääosin ymmärrettävästi ja osaa käyttää tavallisimpia rakenteita (taitotaso B1)
- osaa sekä kielen tavallista yleisanastoa että ammatissa tarvittavia peruskäsitteitä
- osaa kuvata henkilö- ja koulutustaustaansa
- osaa käyttää tavanomaisia keskustelufraaseja
- ymmärtää tekstiä, kirjoittaa ja puhuu liittyen alan yleisluontoisiin aihepiireihin ja viestintätilanteisiin.

Ydinsisällöt

- peruskielioppi
- puhuminen, kirjoittaminen ja lukeminen
- yleinen ja ammattiin suuntautunut sanasto, aihealueet ja fraasit

TUT1005A11H Tutkimus ja kehittäminen 1, 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee työelämälähtöisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lähtökohdat ja perusteet
- tuntee tieteellisen tutkimustoiminnan lähtökohdat ja perusteet
- tuntee tutkimus-, projekti- ja tuotekehitystyön perusteet ja vaiheet
- tuntee erilaisia tutkimusstrategioita ja -menetelmiä
- tuntee tutkimusraportin tekstilajina ja osaa lukea sitä
- osaa hyödyntää Diakin opinnäytetyöopasta suunnitellessaan opinnäytetyötään.

Ydinsisällöt

- työelämälähtöinen tutkimus- ja kehittämistoiminta
- tieteellisen tutkimuksen filosofiset, teoreettiset ja eettiset perusteet
- kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusprosessi
- tuotekehitysprosessi ja projektinhallinta
- tutkimusraportti tekstilajina

3. LUKUKAUSI

MONIKULTTUURINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ 28 OP

KUK0017A11H Kaksikielisyys ja -kulttuurisuus 17 op

KUK1010A11H Kulttuuritieto 10 op

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää kulttuuriteorian, kulttuurien välisen viestinnän sekä enemmistö- ja vähemmistönäkökulman merkityksen osana tulkin työtä
- tiedostaa asenteiden ja arvojen vaikutuksen ammatilliseen työhön
- osaa määritellä viittomakielisten ja suomenkielisten kieli- ja kulttuuriyhteisön ominaispiirteet
- tuntee suullisen perimätiedon ja kirjoittamattoman kulttuurin ominaispiirteet
- tuntee viittomakielisten yhteisön historiaa sekä merkittävät henkilöt ja tapahtumat
- osaa käyttää työtä tilanteen edellyttämällä tavalla
- osaa havainnoida ja analysoida asiakasryhmien tapakulttuuria
- tunnistaa viittomakielisen esittävän taiteen tyylilajit.

Ydinsisällöt

- kollektiivinen ja yksilöllinen kulttuuri
- viittomakielisten historia
- kaksikielisyys
- viittomakielinen runous, tarinankerronta, huumori
- kulttuuriteoria ja -käsitteistö
- kulttuurienväläinen viestintä, kulttuuriherkkyys
- enemmistö, vähemmistö, rinnakkais- ja alakulttuurit, kulttuuriryhmät
- etiketti

KUK2007A11H Työkielet 3, 7 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tehdä osuvia kielellisiä valintoja ja etsiä vastaavuuksia työkielten välillä
- osaa käyttää molempien työkielten variaatiota
- osaa muodostaa parafraseja molemmilla työkielillä
- osaa tiivistää ja rikastuttaa tekstejä sekä erottaa erilaisia tekstilajeja
- tuntee selkokielen periaatteet ja osaa tuottaa selkokieltä
- ymmärtää puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien perusteet ja tuntee kommunikoinnin tukena käytettävät tekniset apuvälineet
- osaa kertoa vuotuisjuhlista ja perhetapahtumista suomalaisella viittomakielellä
- tunnistaa viittomakielisen ilmaisun tyylilajeja ja osaa muunnella omaa ilmaisuaan tilanteen mukaan
- osaa pitää tilannepuheen molemmilla työkielillä.

Ydinsisällöt

- tekstilajit
- selkokieli
- murteet, tyylit ja rekisterit
- referointi
- parafrasointi
- synonyymit
- puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät
- tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena
- viittaussuhteet
- tilannepuheitten rakenne

TOI0008A11H Tulkin toimintavalmiudet 8 op

TOI1005A11H Tulkin perustaidot 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa käyttää tulkkauksen ja kääntämisen peruskäsitteistöä
- osaa valmistautua tulkkaukseen ja etsiä tietoa tarkoituksenmukaisesti
- osaa kehittää muistiaan
- ymmärtää tulkkauksen ja kääntämisen konteksti- ja kulttuurisidonnaisuuden
- osaa toistaa ja selventää puhetta ja viittomista
- osaa tulkata konsekutiivisesti helppoja tekstejä
- osaa löytää keskeisen ydinsisällön teksteistä
- tuntee hyvän äänenkäytön perusteet ja osaa käyttää ääntään oikein
- osaa työskennellä ergonomisesti.

Ydinsisällöt

- tulkkaus, kääntäminen, tulkkauslajit
- valmistautuminen (sanakirja- ja termityö)
- muistin toiminta
- kulttuurin huomioimisen strategiat
- kontekstuaalisuus
- ydinsisältö ja kokonaisuuden hahmottaminen
- konsekutiivitulkkauksen perusteet
- funktionaalinen lähestymistapa
- äänenkäyttö
- ergonomia
- puheen ja viittomisen toistaminen ja selventäminen

TOI2003A11H Harjoittelu 1, 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa käyttää viittomakieltä / puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä vapaassa tilanteessa
- tietää viittomakielialan / puhevamma-alan / viittomien opetuksen toimijoita
- tunnistaa ja osaa erottaa toisistaan viittomakielialan / puhevamma-alan/ viittomien opetuksen eri toimijoiden tehtävät, työkäytännöt, työyhteisöt ja niiden verkostot
- osaa hahmottaa viittomakielen tulkin / puhevammaisten tulkin/ viittomien opettajan työnkuvan ja työssä vaadittavan tiedon, taidon ja osaamisen
- osaa verrata työnkuvia viittomakielialan muiden ammattilaisten työnsäviin
- ymmärtää verkostoitumisen merkityksen
- osaa hyödyntää työelämäohjausta.

Ydinsisällöt

- valmistautuminen työtehtävään
- erilaiset kielenkäyttötilanteet ja kommunikaatiomenetelmät
- viittomakieli- ja puhevamma-alan eri organisaatiot
- viittomakielen ja puhevammaisten tulkin työnkuvat ja työtehtävät
- viittomien opettajan työnkuva ja työtehtävät
- moniammatillinen yhteistyö
- verkostoituminen
- Diakin harjoittelumateriaali

RUT2003A11H Ruotsi 2, ammatilliset opinnot 3 op

13

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia suullisesti mm. seuraavilla osa-alueilla: osaa toimia asianmukaisesti jokapäiväisissä alakohtaisissa työelämän kielenkäyttötilanteissa ja osallistuu aloitteellisesti vuorovaikutukseen tutuissa tilanteissa (taitotaso B1–C1)
osaa käyttää puhetta tukevia ja korvaavien kommunikaatiomenetelmiä vapaassa tilanteessa
- osaa toimia kirjallisesti mm. seuraavilla osa-alueilla: selviytyy jokapäiväisissä työelämän yleisissä ja alakohtaisissa kielenkäyttötilanteissa, osaa kirjoittaa sisällöllisesti eheän tekstin ja osaa käyttää kielen perusrakenteita jokseenkin vaivattomasti (taitotaso B1–C1)
- osaa käyttää oman alan ja yleiskielen perussanastoa
- osaa kuvata työaloja ja -tehtäviä ruotsiksi
- osaa haastatella, ohjata, antaa tietoja asiakastilanteissa
- ymmärtää tekstiä, kirjoittaa ja puhuu liittyen oman alan tavallisiin aihepiireihin ja viestintätilanteisiin
- puhuminen vuorovaikutustilanteissa, kirjoittaminen ja lukeminen.

Ydinsisällöt

- oman alan ammatillinen sanasto ja aihepiirit
- asiakastilanteet
- dokumentointi

4. LUKUKAUSI

TULKIN TYÖELÄMÄ 32 OP

PAI0010A11H Tulkkauspalvelun järjestäytyminen 10 op

PAL1005A11H Palvelujärjestelmät 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee kuulo- ja puhevammaisten tulkkauspalvelujärjestelmän rakenteen ja toimijat
- tietää, miten suomalaisen viittomakielen ja eri puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien opetus on Suomessa järjestetty
- tuntee yrittäjänä ja työsuhteessa toimimisen erot
- osaa kertoa tulkkauspalvelujärjestelmästä suomalaisella viittomakielellä
- osaa muodostaa viittaussuhteitaan oikeakielisiä tekstejä viittomakielellä
- tuntee vuorovaikutuksen periaatteet viittomakielisessä keskustelussa ja osaa käyttää niitä.

Ydinsisällöt

- tulkkauspalvelujärjestelmä
- vaikeavammaisten tulkkauspalvelulaki
- kieli- ja kommunikaatio-opetusjärjestelmä
- työn tekemisen tavat (yrittäjyys, johtajuus, työntekijyys)
- tulkkauspalvelualan keskeinen termistö ja ilmaisutavat molemmilla työkielillä
- tekstin sisäinen koheesio
- vuoronvaihto suomalaisella viittomakielellä

PAL2005A11H Asiakkaat ja asiakkuudet 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia palveluntuottajan ja asiakkaan rooleissa
- ymmärtää hyvän asiakaspalvelun merkityksen tulkin työssä
- tuntee tulkin tavallisimmat asiakaspalvelutilanteet ja yleisimmät asiointiprosessit
- osaa kertoa työelämästä suomalaisella viittomakielellä
- osaa simuloida viittoen työelämän eri tilanteita.

Ydinsisällöt

- asiakaspalvelu
- tavanomaisimmat asiakaspalvelutilanteet ja -ympäristöt
- työelämäviittomat
- viittomakieliset vuorovaikutustaidot

TUL0017A11H Tulkkaus ja työkielet 17 op

TUL1003A11H Tulkkauksen perusteet 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa määritellä eri tulkkausmenetelmät ja keskeisimmät tulkkauslajit
- tuntee keskeisimmät tulkkausmallit sekä käännösteoriat
- osaa tulkata konsektiivisesti vaihtelevissa tilanteissa erilaisia aihealueita
- osaa välittää lähdetekstin ydinsisällön kohdekielelle.

Ydinsisällöt

- tulkkausmenetelmät
- tulkkauslajit
- tulkkauksen teoriapohja, tulkkausmallit
- käännösteoriat
- konsektiivitulikkausharjoitukset
- muistiinpanotekniikat
- tiedon segmentointimenetelmät

TUL2007A11H Viittomakielen tulkkaus 7 op

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää kielten välisen ja kielen sisäisen tulkkauksen erot
- osaa tulkata simultaanisesti helppoja tekstejä
- osaa tulkata kahdensuuntaisesti helppoja tekstejä
- osaa säädellä vuorovaikutusta tulkkauksen aikana
- osaa arvioida omia vahvuusalueitaan viittomakielen käyttäjänä ja tulkkina sekä hyödyntää niitä
- osaa viittoa asiatyöliä eri elämänalueilla tapahtuvissa tilanteissa.

Ydinsisällöt

- kielten välinen ja kielen sisäinen tulkkaus
- simultaanitulkkauksen perusteet
- dialogitulkkkaus
- itsereflektio

TUL3007A11H Tulkkaus puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä 7 op

15

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää kielten välisen ja kielensisäisen tulkkauksen erot eri puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien näkökulmasta
- tuntee puhetta tukevat ja korvaavat tulkkausmenetelmät ja osaa tulkata helpoissa tilanteissa
- osaa arvioida ja hyödyntää omia vahvuusalueitaan työkielten ja kommunikaatiomenetelmien käyttäjänä.

Ydinsisällöt

- puhetta tukevien ja korvaavien tulkkausmenetelmien perusteet
- tukiviittomat
- epäselvän puheen tulkkaus
- kirjoituksen tulkkaus
- Bliss-kielen tulkkaus
- keho- ja kokonaiskommunikaatio
- kuva- ja esinekommunikaatio, piirtäminen
- aakkostaminen
- tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena
- itsereflektio

ENL1002A11H Englanti 1, orientoivat opinnot 2op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia *suullisesti* seuraavilla osa-alueilla: osaa perustella ja selittää mielipiteitään, toimia keskustelutilanteissa, osaa ääntää selvästi ja luonnollisesti, osaa käyttää tavallisimpia rakenteita pääosin oikein (taitotaso B1–B2)
- osaa toimia *kirjallisesti* seuraavilla osa-alueilla: osaa tuottaa pääosin johdonmukaista ja selkeää tekstiä, osaa käyttää tavallisimpia rakenteita enimmäkseen oikein (taitotaso B1–B2)
- osaa kuvata henkilö- ja koulutustaustaansa
- osaa sekä kielen keskeistä sanastoa että ammatissa tarvittavia peruskäsitteitä
- osaa käyttää tavanomaisia keskustelufraaseja.

Ydinsisällöt

- peruskielioppi
- yleinen ja ammattiin suuntautunut sanasto, aihealueet ja fraasit

HAO0103A11H Harjoittelu 2, 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa käyttää viittomakieltä / puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä vapaassa tilanteessa
- tietää viittomakielialan / puhevamma-alan /viittomien opetuksen toimijoita
- tunnistaa ja osaa erottaa toisistaan viittomakielialan / puhevamma-alan / viittomien opetuksen eri toimijoiden tehtävät, työkäytännöt, työyhteisöt ja niiden verkostot
- osaa hahmottaa viittomakielen tulkin / puhevammaisten tulkin/ viittomien opettajan työnkuvan ja työssä vaadittavan tiedon, taidon ja osaamisen
- osaa verrata työnkuvia viittomakielialan muiden ammattilaisten työnkuviin
- ymmärtää verkostoitumisen merkityksen
- osaa hyödyntää työelämäohjausta.

Ydinsisällöt

16

- valmistautuminen työtehtävään
- erilaiset kielenkäyttötilanteet ja kommunikaatiomenetelmät
- viittomakieli- ja puhevamma-alan eri organisaatiot
- viittomakielen ja puhevammaisten tulkin työnkuvat ja työtehtävät
- viittomien opettajan työnkuva ja työtehtävät
- moniammatillinen yhteistyö
- verkostoituminen
- Diakin harjoittelumateriaali

5. LUKUKAUSI

OPISKELUTILANTEET JA TULKKAUS tai OPISKELUTILANTEET JA OHJAUS 28 OP

Ammatillisen suuntautumisen mukaan: TOP0010A11H Tulkkaus opetustilanteissa 10 op
TOP1003A11H Ammatillisena opiskeluympäristössä 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee opiskeluympäristössä työskentelevien työnkuvat
- tunnistaa ja osaa analysoida kasvatus- ja opetustilanteiden valtasuhteita
- osaa tiedottaa omasta työstään tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa
- osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä ja tukea muita ammatillaisia työn tavoitteiden saavuttamisessa.

Ydinsisällöt

- opiskeluympäristössä toimivien roolit, ammatillisuus
- työstä tiedottaminen
- moniammatillinen yhteistyö

TOP2007A11H Opiskelutulkkaus 7 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa valmistautua tarkoituksenmukaisesti opiskelutulkkaustilanteisiin
- tuntee pitkäkestoisen tulkkaustilanteen vaatimukset
- osaa tulkata simultaanisesti pitkäkestoisia luentoja ja oppitunteja molemmilla työkielillä
- osaa käyttää paritulkkauksen työtapoja ja työskennellä tulkkiparina
- osaa ottaa vastaan ja antaa palautetta tulkkaustilanteessa
- osaa tehdä yhteistyötä tulkkikollegoiden ja asiakkaiden kanssa
- osaa koulutusalojen peruskäsitteistöä molemmilla työkielillä
- osaa analysoida tekstien merkityksiä
- osaa kartuttaa sana- ja viittomavarastoaan
- osaa tulkata vieraiden kielten oppitunneilla
- osaa eri oppiaineiden käsittehierarkiat molemmilla työkielillä.

Ydinsisällöt

- konkreettinen ja mentaalinen valmistautuminen
- opiskelutulkkaus ja opetustulkkaus
- simultaanitulkkaus
- paritulkkaus
- palaute- ja yhteistyötaidot
- vieraiden kielten opiskelu
- käsittehierarkiat
- viittomakielen verbioppi ja viittaussuhteet

tai

KOP0010A11H Kommunikaatiopedagogiikka 10 op

17

KOP1003A11H Ammatilaisena opiskeluympäristössä 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee opiskeluympäristössä työskentelevien työnkuvat
- tunnistaa ja osaa analysoida kasvatus- ja opetustilanteiden valtasuhteita
- osaa tiedottaa omasta työstään tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa
- osaa toimia moniammatillisessa yhteistyössä ja tukea muita ammatillaisia työn tavoitteiden saavuttamisessa.

Ydinsisällöt

- opiskeluympäristössä toimivien roolit, ammatillisuus
- työstä tiedottaminen
- moniammatillinen yhteistyö

KOP2007A11H Oppimisen suunnittelu ja ohjaaminen 7 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee keskeisimmät oppimiskäsitykset
- osaa määritellä oppimisen tiedolliset ja taidolliset tavoitteet
- osaa suunnitella viittomakommunikaation oppimista oppijälhtöisesti
- osaa opettaa viittomakommunikaatiomenetelmän alkeita
- osaa arvioida omaa toimintaansa viittomien opettajana.

Ydinsisällöt

- oppimiskäsitykset ja oppijälhtöisyys
- kehityspsykologia
- viittomapedagogiikka
- viittomakommunikaatiomenetelmän didaktiikka
- reflektointi

VAV1005A11H Vapaasti valittavat 1

Opiskelija voi sisällyttää vapaasti valittaviin opintoihin Diakin viittomakielen tulkin koulutusohjelman tarjoamia vaihtoehtoisten ammattiopintojen opintojaksoja, kuten kirjoitustulkkausta (kts.alla).

Vapaasti valittaviin opintoihin voi sisällyttää myös muissa Diakin toimipaikoissa ja koulutusohjelmissa, muissa ammattikorkeakouluissa tai yliopistossa suoritettuja opintoja.

KIR0105A11H Kirjoitustulkkaukset 1, 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa kirjoittaa kymmensormijärjestelmällä ja tuntee kirjoitustulkkausohjelmistot
- tuntee kirjoitustulkkauksen peruseriaatteet ja käytännöt
- osaa nimetä puhutulle ja kirjoitetulle kielelle tyypilliset piirteet
- osaa toimittaa puhuttua tekstiä kirjoitettuun kieleen
- osaa käyttää tiivistämis- ja referointitekniikoita
- osaa huomioida eri asiakasryhmät tekstin käsittelyssä ja prosessoinnissa
- osaa asentaa ja käyttää kirjoitustulkkauksessa käytettäviä laitteita ja apuvälineitä
- osaa suunnitella ergonomisen työympäristön.

Ydinsisällöt

- lähtötasokoe
- kymmensormijärjestelmä ja nopeusharjoitukset
- oikeinkirjoitus
- kontekstuaalisuus
- sanasanaisuus
- referointi ja tiivistävä tulkkaus
- selkokirjoittaminen
- lyhenteet
- yleis- ja henkilökohtaisen tulkkauksen laitteet
- työergonomia

ENL2003A11H Englanti 2, ammatilliset opinnot 3 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toimia *suullisesti* seuraavilla osa-alueilla: osaa ilmaista itseään melko vaivattomasti ammatillisissa asiayhteyksissä, osaa puhua selkeästi ja jäsennellysti, osaa käyttää tavallisimpia rakenteita oikein (taitotaso B2–C1)
- osaa toimia *kirjallisesti* seuraavilla osa-alueilla: osaa tuottaa selkeää ja jäsentynyttä tekstiä, osaa käyttää melko laajasti sekä ammattialalla että toimintaympäristössä tarvittavaa sanastoa, osaa käyttää vaihtelevia ja korvaavia ilmaisuja, osaa käyttää tavallisimpia rakenteita oikein
- osaa tulkkausalan toimintojen keskeisen käsitteistöä
- osaa kuvata työaloja ja -tehtäviä englanniksi
- osaa toimia kulttuurierot huomioon ottaen
- osaa hyödyntää englanninkielistä tulkkausalan ammattikirjallisuutta ja pystyy seuraamaan alansa kansainvälistä kehitystä.

Ydinsisällöt

- oman alan ammatillinen sanasto ja aihepiirit
- kulttuurien välinen kommunikaatio
- asiakastilanteet

TUT2005A11H Tutkimus ja kehittäminen 2, 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa rajata ja perustella ammattikäytäntöihin, ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuteen liittyviä haasteita tutkimus- ja kehittämisteemoiksi
- tietää keskeisimmät aineiston hankkimisen menetelmät
- osaa kirjoittaa tutkimustekstiä
- osaa laatia kirjallisen tutkimus- tai kehittämis- ja tiedonhankinnan suunnitelman opinnäytetyötään varten
- osaa arvioida tutkimustietoa kriittisesti
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa tutkimus- ja kehittämistyössä
- osaa antaa ja vastaanottaa suullista ja kirjallista palautetta opinnäytetyösuunnitelmasta.

Ydinsisällöt

- tutkimus- ja kehittämistehtävän rajaus
- tutkimusaineiston hankkimisen menetelmät
- tutkimustekstin tyyli ja rakenne
- opinnäytetyön suunnitelma
- seminaarityöskentelyn periaatteet ja tavoitteet

HAO0205A11H Harjoittelu 3, 5 op

19

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tulkata helppoissa tilanteissa ohjaajan tukemana
- ymmärtää tulkin/viittomien opettajan työn sisällön kokonaisuutena sekä tunnistaa työn haasteet
- tietää eri asiakasryhmien erityistarpeet ja osaa toimia asiakaslähtöisesti
- osaa toimia opiskelu- ja asioimistulkkauksen ympäristöissä
- osaa reflektoida ammatillista kasvuaan suhteessa työhön
- osaa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä käyttää sitä hyväkseen.

Ydinsisällöt

- viittomakieli-/puhevamma-alan eri organisaatiot
- DiakOppi
- työelämä, työntekijyys
- tulkin / viittomien opettajan työ
- asiakaslähtöisyys ja asiakkuus
- tulkin asiakkaat ja heidän erityistarpeensa
- opiskelu- ja asioimistulkkausympäristöt
- palaute ja reflektointi

6. LUKUKAUSI

ASIOIMISTULKKAUS 32 OP

Ammatillisen suuntautumisen mukaan: *ASI0015A11H Asioimistulkkina toimiminen 15 op*

ASI1005A11H Kielten välisen tulkkauksen asiakkaat 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee kuulo- ja näkövammaisuutta aiheuttavat tekijät ja erityispiirteet
- tuntee kuulonäkövammaisten ja kuuroutuneiden kommunikaatiomenetelmien perusteet ja osaa soveltaa niitä käytännössä
- osaa huomioida asiakkaiden kommunikaatioon liittyvät erilaiset tarpeet
- osaa toimia asiakaslähtöisesti ja palveluhenkisesti
- osaa analysoida ja käsitellä tunteitaan henkisesti vaativissa tulkkaustilanteissa.

Ydinsisällöt

- kuulo- ja näkövammaisuutta aiheuttavat tekijät
- kehityspsykologia
- kuvailu ja opastus
- haptiset menetelmät ja sosiaaliset pikaviestit
- kuulonäkövammaisuutta aiheuttavat sairaudet ja vammat
- kuulonäkövammaisten ja kuuroutuneiden kommunikaatiomenetelmien perusteet
- itsesäätelytaidot

ASI2010A11H Kielten välinen asioimistulkkkaus 10 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee asioimistulkin työnkuvan ja tyypilliset tulkkauksilanteet
- osaa tulkata konsekutiivisesti ja simultaanisti erilaisia asioimistilanteita
- osaa käyttää etä- ja mobiilitulkkaukslaitteita ja -ohjelmistoja
- osaa toimia etätulkkinä ja ottaa huomioon kaksikulotteisen kuvan vaikutukset viittomiseen
- osaa tulkata puhelimessa
- osaa tulkata esittävää taidetta
- osaa tulkata hengellisissä tilaisuuksissa
- osaa analysoida tekstien syvämerkityksiä
- osaa käyttää äänellisiä tehokeinoja suomen kielelle tulkkauksessa
- tuntee keskustelun rakenne- ja tyylipiirteet
- osaa käyttää asioimistulkkauksilanteiden keskeistä termistöä molemmilla työkielillä
- osaa tulkita ja tulkata erilaisia viittomakäsialoja.

Ydinsisällöt

- asiointi, harrastukset, juhlat, perhetapahtumat
- sosiaali- ja terveysala, poliisi, kasvatust ja koulutus
- etä- ja mobiilitulkkauksohjelmistot ja laitteistot
- kameralle viittominen
- puhelintulkkauksen käytännöt
- kulttuuritulkkkaus, teatteri
- kielikuvat
- hengellinen tulkkkaus
- äänelliset ja visuaaliset tehokeinot
- viittomakäsialat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet
- yksilöllinen kielenkäyttö

tai

[ASA0015A11H Asioimistulkkkaus ja asiakaslähtöisyys 15 op](#)

ASA1005A11H Kielensisäisen tulkkauksen asiakkaat 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät sekä puhevammaisuuden erityispiirteet
- osaa käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä monipuolisesti
- osaa toimia asiakaslähtöisesti ja palveluhenkisesti.

Ydinsisällöt

- puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät
- kehityopsykologia
- kielellisen kyvyn häiriöt ja niitä aiheuttavat sairaudet ja vammat
- puheen motoriset häiriöt ja niitä aiheuttavat sairaudet ja vammat
- kuntoutussuunnitelma ja tarvekartoitus
- puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät

ASA2005A11H Kielensisäinen asioimistulkkaukset 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee puhevosmaisten tulkin työnkuvan ja tyypilliset tulkkauksilanteet
- osaa tulkkata erilaisia asioimistilanteita puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä
- osaa tulkkata puhelimessa
- osaa analysoida tekstien syvämerkityksiä
- osaa tulkkata hengellisissä tilaisuuksissa
- osaa käyttää äänellisiä tehokeinoja suomen kielelle tulkkauksessa
- osaa käyttää asioimistulkkauksilanteiden termistöä
- tuntee keskustelun rakenne- ja tyylipiirteet
- osaa tulkkata erilaisia kommunikaatiomenetelmiä.

Ydinsisällöt

- asiointi, harrastukset, juhlat, perhetapahtumat
- sosiaali- ja terveysala, poliisi, kasvatust ja koulutus
- puhelintulkkauksen käytännöt
- lähtötekstin analysointi
- hengellinen tulkkaukset puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä
- äänelliset ja äänettömät tehokeinot
- erilaiset vuorovaikutustilanteet
- yksilöllinen kielenkäyttö

ASA3005A11H Viittomien opettajan ammatillisuus 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa säädellä ja eritellä tunteitaan tukiviittomien opettajana
- osaa reflektoida toimintaansa tukiviittomien opettajana
- osaa toimia palveluhenkisesti
- osaa toimia oman alansa asiantuntijana moniammatillisessa yhteistyössä
- tietää opettajan identiteetin ja ammatillisen kehityksen vaiheet.

Ydinsisällöt

- itsesäätelytaidot
- reflektointi
- asiakaspalvelu
- moniammatillinen yhteistyö
- opettajan ammatillinen kehitys

AHA0007A11H Ammatin harjoittaminen 7 op

AHA1005A11H Yrittäjyys 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee eri yritysmuodot
- tuntee yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvät menettelytavat ja toiminnot
- osaa hinnoitella tulkkauk-, käännös- ja opetuspalveluita ja laatia sopimuksia
- tietää kilpailutus käytännöt
- tuntee ja osaa hyödyntää työelämälainsäädäntöä
- tuntee tulkkauksalan palveluntuottajien, työnantajien ja työntekijöiden verkostot
- osaa hyödyntää markkinointiviestinnän käytäntöjä

- osaa keskustella yritystoiminnasta suomalaisella viittomakielellä.

Ydinsisällöt

- toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta
- yrittäjyys ja yrityksen perustaminen
- taloushallinto
- kilpailutus
- työläinsäädäntö
- yritystoiminta viittomakielellä

AHA2002A11H Projektiopinnot 1, 2 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tunnistaa projektityöskentelyn erityispiirteet
- ymmärtää projektin vaiheet ja niihin liittyvät keskeiset toiminnot
- tuntee projektiryhmän jäsenten roolit ja tehtävät
- osaa hallinnoida projektia
- osaa kuvata projektin tavoitteet
- osaa työskennellä asiakaslähtöisesti
- osaa viestiä tarkoituksenmukaisesti projektityössä.

Ydinsisällöt

- projektin vaiheet: valmistelu, suunnittelu, ohjaus, päättäminen
- projektinhallinta, rahoituslähteet
- projektiviestintä
- projektipäällikkö, sihteeri, asiantuntijat, jäsenet, ohjausryhmä, projektin tilaaja
- itsensä johtaminen, taloushallinto, aikataulu, palaverit ja raportointi
- tavoitteiden priorisointi ja asettelu
- sidosryhmäyhteistyö
- pelisäännöt, vuorovaikutus, palaute

HAO0305A11H Harjoittelu 4, 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tulkata työparina tai tulkkiringissä erilaisissa tilanteissa ohjaajan tukemana
- osaa käyttää tulkin tai viittomien opettajan ammatillisia työmenetelmiä
- osaa toimia moniammatillisissa opiskelu- ja asioimistulkkausympäristöissä
- osaa arvioida työympäristön kehittämistarpeita
- osaa työskennellä tavoitteellisesti ja reflektiivisesti
- tunnistaa roolinsa esteettömyyden edistäjänä
- osaa arvioida omaa ammatillista osaamistaan.

Ydinsisällöt

- paritulkkaus, tulkkirinki tai opetus
- tiimityö
- DiakOppi
- moniammatilliset työyhteisöt
- opiskelutulkkausympäristö
- asioimistulkkausympäristö
- reflektointi
- esteettömyys

VAV2005A11H Vapaasti valittavat opinnot 2, 5 op

Opiskelija voi sisällyttää vapaasti valittaviin opintoihin Diakin viittomakielen tulkin koulutusohjelman tarjoamia vaihtoehtoisten ammattiopintojen opintojaksoja, kuten kirjoitustulkkausta (kts.alla).

Vapaasti valittaviin opintoihin voi sisällyttää myös muissa Diakin toimipaikoissa ja koulutusohjelmissa, muissa ammattikorkeakouluissa tai yliopistossa suoritettuja opintoja.

KIR0205A11H. Kirjoitustulkkaus 2, 5 op

Tavoitteet: Opiskelija

- ymmärtää kirjoitustulkkien työnkuvan, työtehtävät ja roolin
- osaa paritulkkauksen toimintatavat kirjoitustulkkauksessa
- osaa käyttää muistiinpanotekniikoita
- osaa käyttää kirjoitustulkkauksen konventioita
- tuntee kirjallisen kuvailun teoriaa
- pystyy kirjoittamaan yli 9000 lyöntiä 30 minuutissa
- osaa kirjoitustulkata vaihtelevissa tilanteissa eri asiakkaille
- osaa käyttää tiivistämis- ja referointitekniikoita.

Ydinsisällöt

- ammattitulkin seuraaminen
- etiikka ja ammatillisuus
- paritulkkaus
- muistiinpanotekniikat
- kirjoituskonventiot
- ei-kielellinen, auditiivinen/visuaalinen kuvailu
- oikeinkirjoitus
- vuorovaikutustaidot
- selkeä puhe

7.LUKUKAUSI

KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA TULKKAUS tai KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA OHJAUS 28 OP

PRO0005A11H Projektiopinnot 2, 5op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa toteuttaa työelämälähtöisen projektin
- osaa toimia projektiryhmän jäsenenä
- osaa arvioida projektiryhmän työskentelyä ja lopputuotteen laatua
- osaa luoda hyvää projektikulttuuria.

Ydinsisällöt

- tulkkaus-, käännös- tai opetusprojekti
- projektin edistymisen seuraaminen, onnistumisen mittarit
- projektikulttuuri, ongelmien ratkaisu

Ammatillisen suuntautumisen mukaan:

KIV0018A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät, 18 op

KIV1006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 1, 6 op

KIV2006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 2, 6 op

KIV3006A11H Kielten välisen tulkkauksen syventävät 3, 6 op

Tavoitteet

Opiskelija

- suorittaa syventävät opinnot joko oppilaitoksen tarjontana tai kansainvälisessä vaihdossa
- osaa käyttää kielten välisen tulkkauksen menetelmiä ja strategioita vaihtelevissa tilanteissa monipuolisesti
- osaa tulkata vaativissa asioimistilanteissa
- osaa käyttää viittomakielen kielitaitoa monipuolisesti ja kehittää termityöskentelyn taitojaan
- osaa analysoida ja arvioida toimintaansa tulkkina.

Ydinsisällöt

- tulkkaus
- kieliopinnot
- viittomakielen syventävät opinnot

tai

KIS0018A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät, 18 op

KIS1006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 1, 6 op

KIS2006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 2, 6 op

KIS3006A11H Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 3, 6 op

Tavoitteet

Opiskelija

- suorittaa syventävät opinnot joko oppilaitoksen tarjontana tai kansainvälisessä vaihdossa
- osaa käyttää kielenensisäisen tulkkauksen menetelmiä ja strategioita vaihtelevissa tilanteissa monipuolisesti
- osaa tulkata vaativissa asioimistilanteissa
- osaa käyttää kommunikaatiolaitteita ja tulkata niiden käyttäjiä
- osaa arvioida toimintaansa tulkkina.

Ydinsisällöt

- tulkkirinki
- puhetta tukevat ja korvaavat tulkkausmenetelmät
- puhelaitteet
- asiakasprofilointi
- reflektointi

TUT3005A11H Tutkimus ja kehittäminen 3, 5op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa reflektoida ja perustella opinnäytetyössä tekemiään valintoja ammattikäytäntöjen kehittämisen, ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden näkökulmista
- osaa käyttää kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia analyysimenetelmiä
- osaa työskennellä pitkäjänteisesti ja itseohjautuvasti opinnäytetyön tavoitteiden suuntaisesti
- osaa käyttää ohjausta

- osaa kirjoittaa opinnäytetyöraporttia.

Ydinsisällöt

- opinnäytetyön toteutus tutkimus- tai kehittämistehtävänä
- kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset analyysimenetelmät
- projekti- ja tuotekehitysprosessi
- tutkimuskirjoittaminen prosessina

8. LUKUKAUSI

TUTKIMUS JA TYÖELÄMÄ 32 OP

TYÖ0020A11H Työelämävalmiudet 20 op

TYÖ1005A11H Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee oman alansa ammattijärjestöt ja ymmärtää niiden merkityksen
- osaa suunnitella urapolkuaan
- osaa tehdä sekä suomenkielisen että viittomakielisen työhakemuksen liitteineen
- osaa valmistautua työhaastatteluun ja olla haastateltavana
- osaa kirjoittaa kokouspöytäkirjan.

Ydinsisällöt

- ammattiyhdistys järjestäytyminen
- urasuunnittelu
- työnhakudokumentit
- työhaastattelu
- esityslista, pöytäkirja, muistio

Ammatillisen suuntautumisen mukaan:

TYÖ2005A11H Kielten välinen tulkkaus työelämässä 5 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tulkata työelämään liittyvissä asioimistilanteissa
- osaa tulkata kokouksissa
- osaa tulkata vaativissa puhelin- ja etätulkkaustilanteissa
- osaa ilmaista itseään molemmilla työkielillä työelämään liittyvissä keskustelutilanteissa.

Ydinsisällöt

- työelämä, työhön perehdytys, palaverit, kehityskeskustelut, työnohjaus, tiimityöskentely, projektit, työmatkat, työpaikkakoulutus, työsuojelu, luottamushenkilötoiminta, työpaikkavierailut, virkistyspäivät
- kokouskäytännöt
- puhelinkokoukset, etätyö
- DiakOppi
- keskustelutilanteet ja käsitteistö

tai **TYÖ3005A11H Kielensisäinen tulkkaus työelämässä 5 op**

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tulkata työelämään liittyvissä asioimistilanteissa
- osaa tulkata kokouksissa
- osaa tulkata vaativissa puhelin- ja etätulkkaustilanteissa
- osaa huomioida työelämässä käytettävät keskustelulajit puhetta tukeville ja korvaaville

kommunikaatiomenetelmille tulkatessaan.

26

Ydinsisällöt

- työelämä, työhön perehdytys, palaverit, kehityskeskustelut, työnohjaus, tiimityöskentely, projektit, työmatkat, työpaikkakoulutus, työsuojelu, luottamushenkilötoiminta, työpaikkavierailut, virkistyspäivät
- kokouskäytännöt
- puhelinkokoukset, etättyö
- DiakOppi
- keskustelulajit ja käsitteistö

TYÖ4010A11H Harjoittelu 5, 10 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tulkata itsenäisesti erilaisissa tilanteissa ohjaajan tukemana
- osaa soveltaa tulkin/viittomien opettajan ammatillisia työmenetelmiä ja -välineitä
- osaa toimia kääntäjänä
- tietää tulkkauspalvelun tuottamisen organisaatiomuodot
- osaa tehdä tulkin työympäristöön ja -käytäntöihin liittyviä kehittämissuhteita
- osaa toimia osana työyhteisöä
- osaa kehittää ammattitaitoaan tavoitteellisesti ja reflektiivisesti
- osaa verkostoitua omalla alallaan.

Ydinsisällöt

- viittomakielen tulkkaus, puhevalmiiden tulkkaus tai viittomien opetus
- etätulkkaus
- mobiilitulkkaus
- prima vista -käännökset
- käännöstoimeksiannot
- tulkkauspalveluorganisaatiot
- työyhteisön organisoituminen ja työntekijäyys
- kehittämistyö
- verkostoituminen

LOP0007A11H Loppukokeet ja työnäyteportfolio 7 op

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa tehdä työnäyteportfolion
- osaa valmistautua tulkkaustoimeksiantoihin, toimia niissä tulkkina ja analysoida omaa suoriutumistaan
- tunnistaa ja tietää omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa viittojana ja tulkkina tai viittomien opettajana ja tulkkina
- osaa käyttää työkieliään tai suomen kieltä ja eri kommunikaatiomenetelmiä sujuvasti tilanteen edellyttämällä tavalla.

Ydinsisällöt

- viittomakielen tuotto ja ymmärtäminen
- viittomakielinen ja suomenkielinen diskurssi
- tukiviittomat ja opetustilanne
- eri kommunikaatiomenetelmät
- suomen kielen tuotto ja ymmärtäminen
- luentotulkkaus vk-sk ja sk-vk
- asioimistulkkaus eri tulkkausmenetelmillä
- portfolio

TUT4005A11H Tutkimus ja kehittäminen 4, 5op

27

Tavoitteet

Opiskelija

- tekee valmiiksi hyväksyttävän opinnäytetyön hyödyntäen Diakin arviointikriteeristöä
- osaa soveltaa ammatillisessa asiantuntijatehtävässä tarvittavia tietojaan ja taitojaan
- osaa antaa ja vastaanottaa kehittävää ja kriittistä suullista ja kirjallista palautetta opinnäytetyöstä
- osaa tiedottaa omasta opinnäytetyöstään
- osaa tehdä opinnäytetyön tiivistelmän molemmilla työkielillä ja englanniksi
- osaa hyödyntää ohjausta ja kielen ohjausta opinnäytetyöprosessissa.

Ydinsisällöt

- opinnäytetyön julkistaminen ja opinnäytetyöstä tiedottaminen
- tiivistelmä
- kypsyyinäyte
- yhteistyö, prosessikirjoittaminen

LIITE 3: Kansallinen vaativuustaso (Hallituksen esitys 2012/38, 29-33; Opetusministeriö 2009, 51-53).

KANSALLINEN VAATIVUUSTASO	TIEDOT	TUTKINNOT JA OPPIMÄÄRÄT
TASO 1	Yleistiedot	
TASO2	Työ- tai opintoalan perustiedot	
TASO 3	Tiedot työ- tai opintoalan faktoista, periaatteista, prosesseista ja yleisistä käsitteistä	Perusopetuksen oppimäärä
TASO 4	Työ- tai opintoalan fakta- ja teorian tiedot laajoissa asiayhteyksissä	Lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto Ammatilliset perustutkinnot Ammattitutkinnot
TASO 5	Työ- tai opintoalan laajalaiset, erikoistuneet fakta- ja teorian tiedot sekä kyseisten tietojen rajojen ymmärtäminen	Erikoisammattitutkinnot
TASO 6	Edistyneet työ- tai opintoalan tiedot, joihin liittyy teorioiden ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen	Ammattikorkeakoulututkinnot Alemmat korkeakoulututkinnot
TASO 7	Pitkälle erikoistuneet huippuosaamista vastaavat tiedot Alan rajapintojen tiedon kriittinen ymmärtäminen	Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot Ylemmät korkeakoulututkinnot
TASO 8	Tiedot, jotka sijoittuvat työ- tai opintoalan kaikkein edistyneimmälle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle	Yliopistojen tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot (lisensiaatin tutkinnot ja tohtorin tutkinnot) Yliopistojen ammatilliset jatkotutkinnot

LIITE 4: Kysely puhevammaisten tulkeille

Kysely puhevammaisten tulkeille

Taustatiedot

1. Toimin tällä hetkellä *

- Työntekijänä
- Yksityisenä elinkeinonharjoittajana (toiminimellä)
- Yrittäjänä (osakeyhtiö, avoin yhtiö tms.)
- En toimi tällä hetkellä tulkkina (perhevapaa, virkavapaa tms.)

2. Olen toiminut puhevammaisten tulkkina *

- 0-2 vuotta
- 3-5 vuotta
- 6-9 vuotta
- yli 10 vuotta

3. Olen iältäni *

- 20-29 -vuotias
- 30-39 -vuotias
- 40-50 -vuotias
- yli 50 -vuotias

4. Olen koulutukseltani (valitse kaikki suorittamasi) *

- AAC-ohjaaja
- Puhevammaisten tulkki (erikoisammattitutkinto)
- Tulkki AMK

Sosiaali- ja terveysalan tutkinto, mikä?

Muu, mikä?

5. Olen valmistunut (viimeisin puhevamma-alan tutkinto) *

Vuosi

Paikka

6. Oletko suorittanut pedagogisen pätevyyden toimia kommunikaatio-ohjaajana tai -opettajana? *

- Kyllä
 Ei

7. Olen toiminut *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- Kommunikaatio-ohjaajana
 Kommunikaatio-opettajana
 En ole toiminut ohjaajana tai opettajana

Tukiviittomien käyttö

8. Viittomien käyttötaito asteikolla 1-5 *

- 1 en käytä ollenkaan
 2 heikko
 3 tyydyttävä
 4 hyvä
 5 erinomainen

9. Viittomien opiskelu *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- Olen opiskellut itse
 Olen käynyt kurssilla
 Opetus on sisältynyt tutkintooni
 En ole opiskellut viittomia

10. Olen suorittanut viittomakielestä *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- A-tason tentin

- K-tason tentin
- Jonkin muun, minkä
- _____
- En ole suorittanut mitään edellä mainituista

Puhevammaisten tulkkien opintopolku

11. Onko mielestäsi tarvetta päivittää kentällä työskenteleviä tulkkeja AMK-tasoisiksi? Onko koulutukselle mielestäsi tarvetta? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

12. Opintojen ollessa kohtuulliset, olisitko halukas päivittämään oman puhevammaisten tulkin tutkintosi AMK-tasoiseksi? *

Kysymyksessä kohtuullisella tarkoitetaan oppisisältöä, vaatimustasoa, opiskeluaikaa ym.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

13. Olisitko kiinnostunut suorittamaan

Jos vastasit kysymykseen 12 Ei tai En osaa sanoa, siirry suoraan kysymykseen numero 14. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- Tutkinnon osia avoimessa ammattikorkeakoulussa (lukuvuotena)
- Tutkinnon osia avoimessa ammattikorkeakoulussa (kesäopinnot)
- Koko tutkinnon

14. Alla Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkin koulutusohjelman (AMK) opetussuunnitelman tarjoamat kokonaisuudet.

Valitse alla olevista 5 mielestäsi tärkeintä opintokokonaisuutta, jotka palvelevat parhaiten työkentällä

Opiskelu ja työkielet 28 op

- Opiskelutaidot ja -välineet (orientoituminen opiskeluun, opiskeluympäristöjen käyttö)
- Ihmiskuva ja kulttuuritietous (ammatti-identiteetti ja -etiikka, viittomakielen lauseoppi)

- Suomalainen kasvat- ja koulutusjärjestelmä (työroolit, viittomakielen verbioppi)
- Viestintä (semiotiikan perusteet, viestintätaidot)
- Työkielet 1 (kielitiedon ja -taidon kehittäminen, kääntäminen)

Yhteiskunta tulkin toimintaympäristönä 32 op

- Suomalainen yhteiskunta ja asiakasryhmiä koskeva lainsäädäntö (palvelujärjestelmien lainsäädäntö)
- Viittomakielialan ammattilaiset (ammattiryhmät ja lainsäädäntö)
- Asiakasryhmät ja kommunikaatio (puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät, kommunikaatiomenetelmät)
- Työkielet 2 (puheviestinnän perusteet, viittomakielinen vuorovaikutus)
- Ruotsi 1 (peruskielioppi, ammattisanasto)
- Tutkimus ja kehittäminen (työelämälähtöinen tutkimus, tuotekehitysprosessi)

Monikulttuurinen toimintaympäristö 28 op

- Kulttuuritieto (kulttuuriteoria, kaksikielisyys)
- Työkielet 3 (selkokieli, kommunikaatiomenetelmät, tekniset apuvälineet)
- Tulkin perustaidot (konsekutiivitulkkaus, kääntäminen)
- Harjoittelu 1 (puhevamma-alan eri organisaatiot, tulkin työnkuvat ja työtehtävät)
- Ruotsi 2 (oman alan ammatillinen sanasto ja aihepiirit)

Tulkin työelämä 32 op

- Palvelujärjestelmät (tulkkaukspalvelujärjestelmä, tulkkaukspalvelulaki, yrittäjyys/työntekijyys)
- Asiakkaat ja asiakkuudet (asiakaspalvelu, työelämäviittomat)
- Tulkkauksen perusteet (tulkkauksen menetelmät)
- Viittomakielen tulkkaukset (kielten välinen ja kielensisäinen tulkkaukset, simultaanitulkkaukset)
- Tulkkaukset puhetta tukevilla ja korvaavilla kommunikaatiomenetelmillä (menetelmät, tekniset apuvälineet)
- Englanti 1 (peruskielioppi, ammattisanasto)
- Harjoittelu 2 (työtehtävään valmistautuminen, moniammatillinen yhteistyö, verkostoituminen)

Opiskelutilanteet ja ohjaus 28 op

- Ammattilaisena opiskeluympäristössä (ammatillisuus, moniammatillinen yhteistyö)
- Oppimisen suunnittelu ja ohjaaminen (viittomapedagogiikka ja -didaktiikka)
- Vapaasti valittavat 1 (opiskelijan omavalintaisia opintoja, kirjoitustulkkaukset alla esimerkkinä)
- Kirjoitustulkkaukset 1 (kymmensormijärjestelmä, lyhenteet)
- Englanti 2 (ammattisanasto, kulttuurien välinen kommunikaatio)
- Tutkimus ja kehittäminen (opinnäytetyön suunnitelma)

Harjoittelu 3 (tulkin / viittomien opettajan työ)

Asioimistulkkaus 32 op

Kielensisäisen tulkkauksen asiakkaat (puhevammaisuutta aiheuttavat tekijät, sairaudet ja vammat)

Kielensisäinen asioimistulkkaus (asioimistulkkaus, puhelintulkkaus, vuorovaikutustilanteet)

Viittomien opettajan ammatillisuus (itsesääätelytaidot, asiakaspalvelu, ammatillinen yhteistyö ja kehittyminen)

Yrittäjyys (yritystavat, kilpailutus)

Projektiopinnot (itsensä johtaminen, taloushallinto, raportointi)

Harjoittelu 4 (tulkkirinki, opetus, esteettömyys)

Vapaasti valittavat 2 (opiskelijan omavalintaisia opintoja, kirjoitustulkkaus alla esimerkkinä)

Kirjoitustulkkaus 2 (ammattitulkin seuraaminen, nopeus ja oikeellisuus)

Kulttuuriympäristöt ja ohjaus 28 op

Projektiopinnot 2 (tulkkaus- käänös- tai opetusprojekti)

Kielensisäisen tulkkauksen ja pedagogisten syventävät 1, 2 ja 3 (tulkkirinki, menetelmät, laitteet)

Tutkimus ja kehittäminen (opinnäytetyön toteutus)

Tutkimus ja työelämä 32 op

Ammatillinen järjestäytyminen ja urasuunnittelu (urasuunnittelu, työnhaku)

Kielensisäinen tulkkaus työelämässä (työhön perehdytys, tiimityöskentely, työsuojelu)

Harjoittelu 5 (puhevammaisten tulkkaus, viittomien opetus)

Loppukokeet ja työnäyteportfolio (tukiviittomat ja opetustilanne, asioimistulkkaus eri tulkkausmenetelmillä)

Tutkimus ja kehittäminen (opinnäytetyön julkistaminen)

15. Mitä mielestäsi olennaista Diakonia-ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmasta puuttui? *

16. Millaista osaamista koet tarvitsevasi toimiessasi puhevammaisten tulkkina? *

17. Miten koulutus tulisi mielestäsi järjestää? *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- Lähiopetuksena
- Monimuoto-opetuksena (lähiopetus, etäopetus ja itsenäinen opiskelu)
- Verkossa
- Muuten, miten?

18. Mikä olisi mielestäsi sopiva aika tutkinnon suorittamiseen? *

Tulkki AMK-tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä/noin 4 vuotta.

Hyväksilukemalla aiemmin opittua tutkinnon suoritus aika muuttuu. Myös työkokemus huomioidaan.

- Vuosi
- 1,5 vuotta
- 2 vuotta
- 3 vuotta
- Muu aika, mikä?

19. Mikä tutkinnon suorittamisessa tuntuu sinusta haastavimmalta? *

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdoista.

- Ajan löytäminen opiskeluun
- Kirjalliset työt
- Tentit, ammattiosaamisen näyttö
- Kommunikaatiomenetelmien oppiminen
- Viittomataitotason saavuttaminen
- Työmenetelmien ja materiaalien hallinta
- Pedagoginen pätevyys opettaa ja ohjata

- Muu, mikä?

20. Ehdotuksia ja ideoita kuinka Diakonia-ammattikorkeakoulun tulisi järjestää AMK-tutkinnon suorittaminen jo työelämässä toimiville puhevammaisten tulkeille.

21. Vihjeitä ja kommentteja tutkielman tekijälle.
